

ایران احوال حاضرہ سی

بیرنچہ آی بوندان آفہ ؛ مجلس ملی نین خبری اولمادان انگلترہ دولتی ایله وئوق الدولہ کابینہ سی آراسیندا بیر معاهدہ نامہ عقدایدیلمیش ایدی، بو معاهدہ نامہ اوروپا دوایر سیاسیہ سینده بیر بیغین (۱) اعتراضلارا سبب اولدیقی کیمی ایرانلیلارین دا ناراضیلیقلارینا موجب اولموشدی. حتی فرانسه و امریکا غزه تلی انگلترہ نین بوحرکتینہ اعتراضدا بولونوب حرارتلی مقالہ لر یازمیشدیلا. سون زمانلاردا آلدیغیمیز خیرلرہ گورہ امریکا و فرانسه نین طلباتی ایله مذکور معاهدہ نامہ یہ جزئی تغییرات ویریلیمیشدیر.

همان عهدنامہ اعلان اولونان کوندن سونرا و اوندان بیرنچہ آی قابق وئوق الدولہ حکومتی انگلیس لرین لیرہ لری ایله ایرانین هر بیر طرفینده محض پولیس لر و غیر واسطہ لر وجودہ کتیریمیشدیرکہ، اونون اقداماتینا عکس بیر قوہ باش قالدیرا بیلیمه سین.

گرک قارئلرین بیر جو خونون نظیرینده اولسون کہ، او وقت باکیدادا بو خصوصدا ایرانلیلار بویوک میتینگ قوراراق متحد بیر قطعنامہ چیخاریب وئوق الدولہ و انگلترہ حکومتین ایران ملتوی ایران فقرای کاسبہ سی حقوقینا تجاوز ایتمک لرینہ کورہ اعتراض ایتمیش. «هر گاہ بو معاهدہ نامہ لغو ایدیلمزسه بیز آذربایجان دایرہ سینده یاشیمان ایرانلیلار قمرزی انقلاب بایراغی قالخیریب وئوق الدولہ و انگلترہ حکومت لرینہ قارشلی اعلان حرب ایدہ جہ ییک دیمیش». بو قرار داد محلی غزہ تلردہ نشر اولونوب لازمی یلرہ تلگرام و پست واسطہ سیلہ گوندریلیمہ سی میتینگین ہیئت صدارتینہ محول ایدیلیمیش ایدی.

هیئت صدارت دہ تاجر لرو قونسولدان عبارت اولدیغینا کورہ، مینلر جہ ایرانلی نین اورہ کیندن چیخان اعتراضی نہ لازمی محلینہ گوندرمیش. نہ دہ محلی غزہ تلردہ نشر ایتمیشدی. همان میتینگدن بیرنچہ گون سونرا هیئت صدارت عضولریندن آنجاق بیر نفرین ایضاحاتی محلی غزہ تلردہ اوخوندی کہ، اودا ایران زحمتکش ضیالی لاریندان یوسف زاده ایدی. اوئوز ایضاحاتیندا قونسول ونچہ نفر تاجرین میتینگدہ چیخاریلان قطعنامہ نی تغییر و تبدیل ایتمہ لرینی بیلدیریدی.

طبیعی دیرکہ، بو کیمی ناراضیلیقلار بالئیز باکیداد کیل ایراندادا وجودہ کلیمیشی. لاکن اورادا پولیس گوجیلہ عملیاتا کچمکہ امکان ویریلیمہ میشدی.

حتى امريکا دا اولان ايران قونسولونين اذتراکيله آمريکا دا ايشيان ايرانلي لارين دا وثوق الدوله نين بوکيمي خودسرانه وقانونسوز حرکتينه اعتراض ايتديکيني امريکا مطبوعاتي خبرويرير.

وثوق الدوله حکومتی انگليس لردن آلدیغی قوهیه استنادا بوخصوصدا بیرچوخ تدبیرلر گورموشدور. حتی ایران دموکرات فرقه سینین ده باشچیلارینی حبس و تبعید ائله میشدیر. اوایرانی ائله بیرحالا سالمیش که، شهرلین بیرمحله سیندن اوپیری سله سینه گیتمگن ثوتری ترک پولسدن اجازه نامه چیخاریلسین.

لاکن جماعتین آراسیندا او یانمیش انقلاب روحونی سوندورمک امکان خارچینده بولونوغوندان، آخروقتلرده بیرچوخ عملیات وجوده گلیمکه دیر که، اوجمله دن (۱) آذربایجان شاهسوه نلری جدی صورتده حکومت علییه نه قیام ایتمیش. حتی رئیس لریندن امیر عشایر بوتون شاهسوه ن ائتلرینی حکومته قارشى محاربه آچما غا دعوت ایتدیگینی ایران غزه تلری خبرویریرلر. بوندان علاوه، «شکریازی» (۲) و اطرافیندا اسماعیل آقا ایله (۳) حکومت اوردوسو آراسیندا و اورسی اطرافیندا دخی باشقالاری ایله جدی محاربه لر گیتمکه دیر.

دیماک ایران حکومت حاضرده سی علییه نه کوزله نیلن قیاملار وجوده گلیمکه باشلامیشدیر.

بوکیمی قیاملار انقلاب اولماسادا حکومتین جماعته اولان علاقه سینى موانعه و افکار عامه نى تخمین ایتمک، وثوق الدوله لرین بوايشده یالینیز ئوزلری و یولداشلارینین مسئول اولدیغینی و ایران خلقینین ناراضیلیغینی تاریخ صحیفه لرینه کچیرمک ایچون اولدوقجا مهم اولدوقجا معنالی واسطه لر دیر که، گلیمکه انگلیس بویوندوروغی آلتیندا اینلین ایران کنج لیکی اجدادینا یوخ، یالتمیز وثوق الدوله کیمی وطن فروشلارا لعنت خوان اولاجا قدیلا ر.

• م ج •

«حریت» غزه تی، ۶ مارت، ۱۹۲۰-نجی ایل، نمره ۵۲

۱- اورژینالدا «جمله سنن» یازیلیمیشدیر.

۲- اورمیة محاللا ریندان بیرسی دیر.

۳- اسماعیل آقا اورمیة اطرافیندا کی کوردلرین باشچیسى اولموش ۱۹۱۹-
۱۹۲۶-نجی ایلرده وقت آشیری ایران قوشونو ایله ساحلی محاربه آهاریمیشدیر.

ینه ایرانا راجع (۱)

کئچن نمره میزده ایران جماعتی نین وثوق الدوله نین خودسرانه حرکتینه قارشى بیرسیرا اقداماتدا بولوندیقلارینی یازیب ایرانلیلار اوزرینه یوکلنمیش تاریخی فلاکتین مسؤلوی ایران ملتدیگیل وثوق الدوله یولداشلاری دیر دیمیش ایدیک. بونادا بعضی ولایتلرده باش ویرمکده (۲) اولان چیخیشلاری دلیل گوسترمیشدیک. همین بو کونلرده بیر یویوک دلیل داها میدان چیخدی که، اوداتقلیس غزه تلرینین ویردیگی خبره کوره طهراندا حکومت علمینه قالخمیش قیامدان (۳) عبارتدیر. اونلار یازیرکه، قیامچیلار قازاقلار واسطه سیکه اسکات ایدلمیش، ایک یوز نفره دک ئولن و یارانان اولموشدور؛ بوخبرین صحتینه ده احتمال واردیر. زیرا،

تانیشد چیزه کی مردم نکوید چیزها (۴)

بیزیم خصوصی نظریاتیمیزدان باشقا بظرفلر نقطه نظرینجه، بوکیمی حرکتلرین تاریخی اهمیتی واردیر. چونکه بونلار جماعتین حکومت ایدن ایشه ناراضیلیغی و اوندان دوغاجاق مسؤلیتین حکومت باشیندا دورانلار عهده سینده دوشدیگینی بیلدیریر. بیزیم فکریمیز ایسه داها وسعتلی دیر. بیز دیریک، نه اولور سا اولسون ایستروثوق الدوله انگلیسلرله معاهده باغلا سین یا خود باغلا سین دیناین هر بیر طرفینده طرفدارلار قازا- نمیش کومونافکری ایراندا دوغوش، بیرگون ایرانلیلاردا دنیا فقرای کاسبه سینده قوشولوب انقلاب بایراغی قالخیزاجاق، ایرانین طبیعی ثروتینه صاحب و مالک اولاجاقدیلار. محض اودورکه، بیز یوگون ایرانین هر بیر طرفینده، حتی مرکزینده باشلانان خیردا چیخیشلاری کله جک بویوک انقلابین بشارتی حساب (۵) ایدیریک ائله ده اهمیت ویریریک. ایرانین انقلاب اولان احتیاجینی کیمسه انکار ایتمکه قادر اولمادیغی کیمی انقلابین باش ویرمه جگینه (۶) ایمان ایتمین حریرلرده یا واش-یا واش یوموشانیرلار، اونلاردا کوز له مده دیکلری انقلابین باشلاناجاغینی بلکه ده حس ایدیرلر.

۱- مقصد «ینه ایران حقیقته» دیمکدیر.

۲- اورژینالدا «وقوع بولماقده اولان» یازیلیمشدیر.

۳- مقصد «عصیان» دیر

۴- ترجمه؛ کچیک بیرشئی اولماسا، جماعت شئی لر حقیقه دانیشماز.

۵- اورژینالدا «عه» یازیلیمشدیر.

۶- اورژینالدا «وقوع بولماقده» یازیلیمشدیر.

اودا معلومدورکه، ایران آریستوکرانلاری آوروپا آریستوکرانلاری کیمی دگیلدیر— لرکه، بومسئله نی قانابیلیمیلر. هرچند دیدیک که، انقلابی حس ایدیرلر، لکن، بونادا اینانا بیلیمیریک، چونکه، اونلارین یالنیز پولو پلودان باشقا بیرشئی آنلاماغا مقتدر اولمادیغینی بیلیریک.

بوخ، حس ایتمیرلر. لکن، انقلابچیلارا دییه جک سوزلری قالماییب کوزلرینی دوکوب، جیران کیمی گوزی آچیق انقلابچیلارین سوزلرینه قولاق آسماق، ایستر—ایستمز بوش باشلاری ایله تصدیق ایتمکه مجبور اولورلار. هر حالدا، ایراندا انقلاب فکری اویانمیشدیر. ایران زحمتکشلری ده ئوز حقوقلارینی دوشونوب دنیا انقلابیندا اشتراک ایتمکله برابر ایراندا اشتراکیت اصولونون اجرایی فکرینده دیرلر.

بوناموقف اولاجاقلارینا بیزامینیک، اوندان ئوتتری که، دنیادا انقلاب عمومی وجوده کله جک علامتلی و غیربسی خصوصیندا بووقته دک لازمی قدرده اولماسا معلومات ویریمیشیک. بوندان سونرادا گوندن—گونه کسب شدت ایدیب هر بیریرده کوک سالان انقلاب ئوزوده ادغامیزی اثبات ایده جکدیر.

مادامکه دنیادا انقلاب وجوده کله جک البته ایراندا اونا داخلدیر، دیمک ایراندا دخی انقلاب اولاجاقدیر.

بوندان باشقاسی دا اولابیلیمز. آرتیق انسانیت کهنه حیات ومعیشتن اوسانمیش، ینی دنیا و ینی حیات طلب ایدیر که ایرانلیلار داهمان انسانیتین بیر عضوینی تشکیل ایدیرلر.

۰۴ ج

«حریت» غزوتی، ۸ مارت، ۱۹۲۰ (نجی ایل، نمره ۵۴).

داغستان مسئله‌سی اطرافیندا

بیرنجه آیدیرکه، داغستان فقرای کاسبه‌سی خلیل اوفلارین خیانتلری اوزوندن داغستانی اشغال ایتمیش روسیه ارتجاع قوه‌سیله فداکارانه بیرصورتده چارپیشما- قدا دیرلر. داغستاندا آخیدیلان قانلارا باعث اولان بیگلر، کنرانلار ایسه ینهدد اورتالیغا دوشوب زحمتکش امالینین عکس انقلابدان تمیزله دیگی یئرلرده بیرداها عکس انقلاب بیوآسی قاییرماق فکرینده دیرلر. بیرطرفدن کندلیلر دنیکن مبارزه سیند مشغول ایکن آرخادا عکس انقلابچیلار، نیکالاین مدالارینا گونده بش کره سجده ایدن بیگلر ئوزلری ایچون پول و غیر واسطه لرله حکومت حاضر لایب مجلس سعوئان چاغیریلار.

عجا دنیکن قاباغینا دوزچوره ک ایله چیخان نیکالای چنونیکلری ینهدده سی داغستانی ساتماق، داغستان خلقینی قیردیرماقدان دویمایشلار؟ ینهدده ایکی آرشین بافتایا خود بیرپارچا چوروك مخمری چیکین لرینه تیمکمی داغستان خلقینین ناموسینه ترجیح ویرمکن اوصانمامیشلار؟ بلی اولار هئچ بیر زماندا کهنه اصول-اداره نین سقوط ناراضی اولمازلار. اوندان ئوتری که، اواصول-اداره واسطه سیله قارداشلارینا جلاد روس چنونیکلرینه قول اولوب نیکالای کنرانلارینین نیمچه لرینین دینی یالامیشلار. اولار ایچون بیر کنرالین قاپسیندا اگله شیب اونون آغزیندان فحش ایشتمک وطنن، ملتن، بلکه شرف-ساموس دیلن شی لرین هام سیندان الویریشلی دیر. لکن داغستانی یولداشلاریمیزیندا انقلاب و فقرای کاسبه حاکمیتنه اولان رغبتلرینی اونوتماق اولماز. چونکه داغستان زحمتکش لری بیگلرین خیانتلرینی گوروب ئوزلرینین آغیر حاللارینی مشاهده ایتمیشلر. ایندی هئچ بیر قوه اولاری حاکمیت فکریندن داشیندیرماز. نه که، عکس انقلاب ایله مبارزه ایتمیشلر. ائله ده مبارزه ن آخرده که دوام ایتدیره جک، یئری گلدیکه ینی گوکریش خلیلوف ورثه لرله ده مبارزه و مقاتله ده ایده جکلر. اولار آرتیق بیلرلرکه، مجلس سعوئان اصول-اداره سیندن فعله و کندلی منفی هئچ بیر نوع ایله فائده آپارا بیلمز. فعله و کندلی به آنجاق فعله و کندلی حکومتی لازیم دیرکه، اودا شورا اصول-اداره سیندن عبارت دیر. شورا حکومتی داغستان ایچون داخلی اهمیته مالک اولدیی کیمی، خارجی اهمیتیه ده یوخ دگیل دیر. چونکه خارجه ده داغستانا بیرچوخ گوزتیکن لر واردیر.

ظنیمیزجه داغستان فقرای کاسبه‌سی اونو بیلیمش دیرکه، پارلمانچیلیق اصولی داغستاندا امکان خارچینده اولدیی کیمی، آذربیر زماندان سونرا اورانین انقراضینه ده

سبب اولماق احتمالی قوی دیر. ریرا دولت‌خرچی و خارجی تجارت اونلاری باشقا دولتلردن بورج آلماق مجبوریتینده قویا جاق که، نتیجه‌ده بیرچوخ امتیازلار واسطه- سیله استقلالیتلری خلل‌دار اولاجاقدیر. بوندان علاوه پارلمان باشینا کچمیش بیکلرایله نیکالای گنرالی دنیکینین تفاوتی اولمادیغینی داغستان خلقی داهایا خشی بیلمیشدیر. ایندی اونلار آنجاق بیرشئی طلب ایتمه‌لیدیرلرکه، اودا شورا اصول- اداره‌سیندن عبارتدیر. هرگاه بئله اولمارسا ینه‌ده اولکی کیمی گنرال‌لار واسطه‌سیله داغستان ساتیلاجاق دیرکه، بودفعه داهایا چوخ قانلارین آخیدیلماسینا، خانمانلارین بریاد اولماسینا شرایط یاراناجاقدیر (۱). بیز بئله کمان ایدیریک که، داغستان فقرای کاسبه‌سی‌ده بئله دوشونور. اوندان ئوتری که، بیردفعه تجربه ایتدیکلرینی بیرداها تجربه ایتمکله ئوزلرینی فلاکت‌ده سالما یاجاقلاری آرتیق هرکسه معلوم‌دور.

م. ج.

«حریت» غزدهتی، ۸ مارت ۱۹۲۰-نجی ایل، نمره ۵۴.

www.iran-archive.com

ز حمتکش قادين يولداشلارا!

يولداشلار! دنيا انقلابينين دهشتلى گورولتوسو بوتون انسانلار اوياتنى، بشرىت بو غوغالردن متاثر اولدى. جهان لرزه دار اولان كيمي انسانلار ين فكري ده تيره دى. هئچ بير كس قالمادى كه، بو عالم شمول محاربه نتيجه سينده اولكى فكرينى دگيشمه ميش اولسون. بيليرسينيز يولداشلار! ايندى عالمده نه كيمي مبارزه لر اولوب، نه چور چار يوشمالار ميدانا چيخميشدير. البته كه، بيلمه ميش دگيليز، بيلير، كورور، آنالير سيز، بلكه سوزونوزه الويريشلى بير طرفين سعادتينى آرزولاييب، يري گلديكه معاونتن چكيمييه چكيني زي نظرده دوتموشسينيز.

يولداشلار، اولدى فريطينالار. دهشتلى يانقين لار دنيا نين تمام مظلوملارينا حق آلماق فكرلى ياراتتى. محض اوفكولردن بيريسى، ان عمده سى ده ان مظلوم، ان حقوقى تاپدانيلميش يولداش خطاب ايتديگيميز سيزلرين، سيز قادينلار ين آزادلىق فكري دير. يولداشلار، آرتيق دنيا دا دوغموش انقلاب افكارينا بوكفايت ايددر كه، كه نه عدرده بير كيشى ديكرينى تحقير ايتديكه اونا «آرود» خطاب ايددرى. لاکن ايندى زمان آرتيق حقيقتى ميدانا چيخاريب، آرودلارين دا كيشى لر كيمي انسان اولوب، اونلار لا يولداش اولماغا مستعد اولديقلارينى ثبوت ايتدى. البته انسانلارين بعضى سى هر بير شئيده اولدويمى كيمي بونادا راضى اولميا جاقلارى معلوم دور. بلكه، بير چوخ محافظه چى ديدىگيميز كه نه لر سيز ين ده، سيز قادينلار ين دا آزادلىق و تام مناسيله حقوق انسانيه مالك اولمانيزا مانع اولماق ايسته مه ميش دگيلديرلر. لاکن هر بير اساسين سونونى كوتورن انقلابچى كومونستلر قادين حقوقونو ده ان بوكسك و عالى سببى كوتورموشدولر. يولداشلار! كومونستلر قادينلارين، هواي نشانيدن سوترى، بير آلت كيمي يوخسوللانماسينا ختام ويريب اونلارى فلاكت و حقوق سوزلوق اچيريسيندن كورولتولى بير انقلاب ايله چيخاريب، ارلر ايله برابر حقوقا مالك بير يولداش حالينا ساليركه، هيچ بير وجدانلى انسان ايچون بومقدس مسلكى تقدير ايتمه سك قايل دگيلدير.

قادين يولداشلار، وقتيله اوروپادان ايردى گلهر ك شرقده فه منيزم (۱) مسلكى اوغروندا مبارزه كئيدردى. قادين مسئله سى افكار عامه نى اشغال ايتميشدى. ايندى ايسه، او مسئله يه اهميت ويرن اصلا اولمادىغي حالدا ينده ده قىرمزى روسيه

۱) فه منيزم فرانسه ديليندن كوتورولموش فه مه كلمه سى نين آخري نه ايزم علاوه ايديله رك قادين آزادلىقى جريانينا دييلر.

اُونو نظره آليب، قادينلارين حقوقوني اعاده ايتميشدير، ايندى اورادا بير ارهانسى بيرحقوقا مالكديرسه، قادينداعين حقوقا مالكدير. اونودا اونوتماماليديركه، هر بير زماندا ينلرى تكفير ايدن كهنهلر ارلرين حالت روحيه (پسيخولوژيا) سينه استنادا قادين مسئلهسى ايله انقلابچى كومونستلرى ده تكفير ايديرلر. گويا كومونيزم اساسيندا قادينلار اشتراكى ده واردير.

حالبوكه، كومونيزم قادينلارا مسلمانلارين على العموم كهنهلرين باخديفى ملوك، داهدا دوغروسى آلبش-ويريش ايديلن حيوانات نظرى ايله باخمير. يوخاريدا سويلهديككه، كومونيزم قادينلارى ديريلدير. اونلارى ارلرله يولداس ايديب ناموسلارينين حفظينى ارلرينين دكنك وروولويرلرينه يوخ، يالئيز ئوزلرينه تاثيرير. عجا! انسانيتين آزادلىقى هر بير انسانين بير انسان كيمي ياشاماسينى ايستهين كومونيزم نجه اولوركد، ميليونلارچا انسانلارى حيوانات كيمي اورتاليفا قويماغا يول ويرير؟.. بونى سويلهينلرين نظرى معلومدور، اونلار كومونا اسا-سينين قارشيسينى آماق ايچون داهدا بويوك غلظلر ايده بيلرلر. فقط «دكيمان ايشلهديكينى ايشلر چاقچاق باشينى آغريدار» ديميشدير.

ايندى، كومونيزم فكرى ئوز وسعتلى يوروشونده دوام ايدير. فتنه كارلار ايسه بالتيز باش آغريسى قالير.

يولداسلارا آرتيق وقتديركه، اسلام قادينلارى، تورك آنالارى دا ئوز حقوقلارينو دوشونوب، قادينليقتين انسانليقتين بوگونكى طلبينى ايسته سينلر. محض اوطلبده سياسى و اقتصادى (ساحلرده)، داهدا دوغروسى هر بير حقوقدا ارلرايله برابر اولماقدان عبارتدير. بودا آنجاق كومونيزم اصول-ادارده سينده ممكن اولماقدان كين (۱) يولداسلارا اولمولون پايدار اولماسى اوغوندا چاليشب انقلابچى ارلره يولداسلىق ايدين. قوى همته ليك كهنه آجى حيات دكيشسين. كوكسونده ريكارلىق، حيله، مكر عوضينده، صداقت، ناموس، محبت، يولداسلىق ميدانا بچمخين. داهدا بشريتتين بير قسمى ديكيرينين حوسيزجه سينه حكمرانلىقى آلتيندا (۲) اينلده سين.

يولداسلار! بوگونلرده كنج ايشچيلر اتفاقى نين قادينلار شعبه سينه مسلمان تادين (۳) يولداسلار يميزداندا عضو يازيلميشديلار. بيز كنجلرايسه باجىلار يميزين بوكمى اقداماتينا سرور اولمايا بيلمزديك، اوندان ئوترى كه، بووقتدك قادينلار كيشى لردن آبرى اولاراق ياشاميشلار. ايندييه دك حال حيات يميزدا ار انقلابچى ايديسه، قادين باشقا بير فكره خدمت ايتميشدير. لاكل بوندان سونرا اينانيريق كه بيزده دخى اجتماعى حيات دوزه لهجك، بيزدخى ايويميزده بيكار و قتلر يميزى قادين يولداس-لار يميز ايله برابر سياسى صحبتلر كچيره جييك.

محض اتفاق يميزا يازيلميش زحمتكش كنج باجىلار يميزى كمال احتراميله آلقياشاييب، اونلارين ميمى يولداسلقلارينا افتخار ايديريك.

• ج • م

«يولداس» ژورنالى، ۱۱ مارت، ۱۹۲۰، نمره ۵.

۱- اورژينالدا «هايدى» يازيلميشدير.

۲- اورژينالدا «تحت تحكم» يازيلميشدير.

۳- اورژينالدا «سامه» يازيلميشدير.

روسیه انقلابیون اوج ایلدیگی مناسبتیه

جهانگیرلر و کاپیتالیستلرین میدانا کتیردیگی جهان محاربه سی دنیا زحمتکشلری میانیندا بویوک بیر آییقلیق و کاپیتالیزم محاربه سینه قارشی نغرت حسی اویلا- تمیشدیر. اوشاق، گنج، کیشی، قادین داها دوغروسو فعله منضمین تمام طبقاتی قطعی بیر امیدایله محاربه نین بتمه سینی آرزو ایدیر و هر بیر آرزولارینی حربین ختامینه بوراخیرلاردی. بیر طرفدن محاربه میدانلاریندا قانلار آخیدیلیرایدیسه اوقان آخیدانلارا تاثیر ایده جک، اونلاری تنبیه قیلاجاق انتبا هنامه لر ایدی. آرخادا ایسه آجلیق، بهالیق، فلاکت، دیمک عالم انسانیت بیرمتلاشی، پراکنده بیر جمعیت، بدبخت بیر عائله وضعیتی آلمیشدی. طبیعی، دنیانین هر بیر طرفدن آرتیق فلاکت روسیه اوزه رینه یوک لندیگینه کوره اورا باشقا یئرله نسبتا داها فنا بیر حالدا ایدی. روسیه ده محاربه دن میلیونلار قازانان تجارندن باشقا بیرکس ایچون یاشاماق ایمی قالمامیش ایدی. بدهشلی فلاکت اورادا سنه لر دن بری اویانمیش انقلاب فکرینی قوتلندیریب، ائله بیر مقامه کتیرمیشدی که، چاری معبود حساب (۱) ایدن روس جماعتی اونون یخیلماسینی بیر قورتولوش، بیر آزادلیق بایرامی کیمی حساب ایتدیلر، بئله بایرام که، هر بیرکس شادلیقیندان گوز یاشی آخیدیردی.

بلی تدریجله قایناییب بخارایله دولموش بیر قازان کیمی روسیه پارتلادی. بو پارتلایش خبری ایلدیریم کیمی روسیه نین دگیل- کره ارضین هر بیر طرفینه ییتشدی. عالمده ینی بیر گونش، ینی بیر انقلاب دوغدی. بوندان استفاده ایدن رودزیانکو، کرنسکی لر فوراً ایش باشین اشفال ایدورک ینده ده کهنه سیاستی تعقیبه باشلایب محاربه نی یوروتمک فکرینه قایلدیلار. حقوق ویردی یه باشلانیمش فقرا و زحمتکشلر انقلابی نی بیر چارین یخیلماسینا اکتفا ایتکله سوندورمک ایسته دیلر. طبیعی، روسیه ده اودور چوخدان کچمیش ایدی. روسیه چوخدان مالکیت دوره سینی اکمال ایدیب اسارته کچمیشدی. اسارت دوره سیندن اشتراکیت دوره سینه قلم گذار اولمالی ایدی. اوندان ئوتوری که، بورادا کارخانا، فابریکا، زاوود و نهجه مؤسه لر وجوده کلیب منغی جریان آیریلیمشدی. ایندی آرتیق هیچ بیر قوه انقلابچیلاری ینی لیک فکریندن داشیندیرا بیلمزدی. انقلابچیلار یالنیز چارین یخیلماسی ایچون یوخ، حیاتین انقلابی ایچون چالیمیشلار. اسارت دوریندن سونرا فقرا کاسبد

حاکمیتی دوری ایدی، اسارتدن قورتارمیش روسیه ایشچیلری حاکمیت دوره‌سینه قدم قویاچاقلارایدی. کرنسکی وغیرلری ایسه اسارت دوره‌سینی مدافعه ایتمکله اونو داهادا قوتلندیرمک ایسته‌ییردیلر. اونون ایچون فئودال انقلابی سون، طبیعی نتیجه سینی ویردرک اوکتیابر انقلابینی میدانا کتیردی.

ایندی تمام اوج سنه‌دیرکه، روسیه‌ده انقلاب باشلانمیشدیر. بواوج سنه ظرفینده اگر روسیه فقرای کاسبه‌سی دنیا فقرای کاسبه‌سینه ایتدیکلری خدمت‌لری نظره آلساق، حقیقتا روسیه‌ده یوخ، کره ارضین هر بیر یئرینده انقلاب اولاجاغینا، فقرای کاسبه حاکمیتی وجوده کله‌جکینه ایمان ایتمک ایجاب ایدیلیر.

بلی روسیه انقلابی نوز نتیجه‌سینی باغیشلادی، یعنی اوکتیابر انقلابی واسطه— سیله فقرای کاسبه ایش‌باشینا کچیب شوراحاکمیتی‌نی اعلان ایتدی. آرتیق بوگوندن هرمزی روسیه آدینی داشیب بیرطرفدن دنیا کاپیتالیزمی ایله وار قوه ایله مبارزه دوام ایدیر، دیگرطرفدن اسارت دورنین بریاد ایتدیگی مملکتی اصلاحه باشلایاراق کامونایا دوغرو حرکت باشلانیر. بونلاردان باشقا (قرمزی روسیه) آنتانتانین کومکی ایله دینیکن، یوده‌نیچ، کالچاک نه‌بیلیم نه‌کیمی قوه‌لرین قارش‌سینی آماغا چالیشارایکن، دیگر طرفدن مکتبلر، دارالایتم و دارالترتیب‌لر آچیب، خلقین حیاتی‌نی سفورتا ایتدی. دیمک دوردسنه بورژوازی ایله محاربه ایدیب، یورولموش روسیه فعله‌لری تمام اوج سنه‌دیرکه، نوز حاکمیت‌لری ایچون دنیا کاپیتالیزمی و داخلی (عکس انقلابی) قوه‌لرایله مردسردانه چارپشیر. البته بواعجان، بوخارق العاده نبات اثبات ایدیرکه، روسیه‌ده اعلان ایدیلیمیش فقرا حاکمیتی ان‌یاخین بیرزماندان سونرا بوتون دنیا اعلان اولوناجاقدیر. بورادا اونودا قید ایتمه‌لی‌که، فئورال انقلابی کرنسکی، رودزیانکولار، یارادان کیمی بیرچوخ ملتچیلرده یاراتدی. ائله ملتچیلرکه، بووقته‌قدر اونلارچارین قویروغوندان باشقا بیرشئی دکمیلدیلر. جهانگیرلردن نوزونو مدافعه ایدن قرمزی روسیه بوکیمی خرده ملتچیلرایله‌ده مبارزه مجبور— ییتنده قالدی. اونلارلادا حسابلاشماق ایسته‌دی. اولدفعه‌بوکیمی ملتچیلر کومونیست روسیه‌نی وحشی ویرتیجی کوستریب، باشلارینا بیغیب آقالتق ایتمک ایسته‌دیکلری جماعتی آلداتدیلار. لکن ایندی آرتیق اغفال ایدیلیمیش جماعته کومونیزم و صنفی حاکمیت نه‌اولدیغی معلوم اولموشدور. آزبیر زماندا خرده‌عکس انقلابی‌لاردان‌دا تلخیص گریبان ایتمکه امین اولمالیدیر.

بووقت کفایت‌دیرکه، روسیه انقلابی یالئیز کهنه روسیه دائرده‌سینه یاشانان ملت‌لر میانیندا دکیل، دنیانین هر بیر طرفینده نوز نتیجه‌سینی ویریش هر یئرده فقرا حاکمیتی فکرینی اوپاتمیش‌دیر. ایندی هریردن کومونیزم فکری اوپاندیغی خبری آلتیب، دنیا انقلابی وجوده کله‌جک مداسی اشدیلیمکده‌دیرکه، تدریج‌له یوخ، ایلدیریم‌واری بیرسرعتله انقلاب یوروپ کاپیتالیزم و امپریالیزم قلعه‌سینی احاطه ایتمیش‌دیر. اوقله‌نین یخیلاجاغینا قطعیا ایمان ایتمیلیدیر.

ج م

«حریت» غزده‌تی، ۱۵ مارت ۱۹۲۰—نجی‌ایل، نمره ۱۵.

ایراندا اصلاحات

۱

انگلتره ایله اوزلاشدیقان سونرا ایران غزه تدرینین باش صحیفه لرینی اشغال ایدن ایران ادارات سیاسیہ سینین دقتینه موجب اولان ایراندا اصلاحات یاپماق مسئله سیدیر. اداره میزه گلن تهران غزه تدرینین بوگونکی شعاری اصلاحاتدان عبارت اولموشدور. اونلارین بیرسی اداره، مالیه، اوبیرسی بلدیہ، بیری معارف دیگر ایسه حربیہ دن بحث ایدیر. بو اداره اصلاح اولونار ایسه ایران مادی ومعنوی جهتین ترقی ایدیب ایرانلارین حیاتی تامین اولونار سدیورلر.

بیز انگلیس پولی و مستشارلاری توسطی ایله اجراء ایدیلماکده اولان بو ینی اصلاحات باره سینده دانیشماقدان اول اونی یاد اولریک ایتمه لیک که، ایراندا منتشر اولان غزه تدرین اکثری انگلتره پولیله نشر اولوندوغونا گورد ایراندا ونوق الدوله کابینه سی وانگلتره حمایه سی علیه ننه یازماق ودانیشماغا امکان ویریلمه ییر. اودور که، اصلاحات مسئله سینده، اساس باره سینده بیر کلمه ده اولسون یازیلما ییر. حالبوکی جهان محاربه سی بوتون مملکتلرده کهنه اساسلارین دگیشدیریلمه سی فکرینی محکم تلمیشدیر. ایندی بیر ملت یا خود مملکتین ترقی و تعالیسی نه معارف اداره لرینده نه ده بلدیہ وتمیزلرده آزانماییب یالنیز اومت و مملکتی اداره ایتمک ایچون ویریلیمیش قانوی نلاردان گوزله نیلیر. یوزلرجه ناسفلر اولسون که، ایران محررلری ظاهری اصلاحاتدان بحث ایدیب، حقیقی اصلاحاتی خیاللارینا بئله کتیرمیرلر. اوندان ئوتری که، غزه تدری باغلانار، اوندان ئوتری که، ایراندا آزادی لسان و مطبوعات یوخدور. بونیه اوندیمک ایسته میریک که، ایران روزنامه لرینین هامیسی باغلانماق یا خود مدیرلرینین حبس و تبعیدیندن احتیاط ایدیب یازمیرلار. خبر، بلکه بوروزنامه نویس لرین اکثری کهنه چی و کهنه اداره لرین قویروقلا ری، بولداشلاریمیزدان بیرسینین تعبیرینجه یالتاق لادیر. هر گاه بشن نفر آچمق و آزاد فکری محرر تاپیلوب اساسلی اصلاحات باره سینده ئوز فکرینی سویلسه او وقت ونوق الدوله دن اول همان روزنامه چیلرین اونا هجوم ایده چکلری معلومدور.

اصلاحات اولمالیدیر. بونا هئچ کس بیرسوز دیمز، لکن اصلاحاتین نتیجه سینده نطره آلماق لازیمدیر. ایران دولتی بوگون انگلتره حکومتیندن میلیونلار جا بورج ایدیب، عوضینده نه کمی بویوک امتیازلار ویریبو ویرده چکی بو امتیازلارین ایران ملتینه کتیردن اسارتی، ایدیله چک اصلاحاتین منقمت و حاجاتنی ایله موازنه ایتملی دیر. بوگون توتالیم ایراندا دیمر یوللاری چکیلوب، کمرک خانالار تاسیس ایدیله ردک

بیرقده زینی فورمالی ژاندارملار حاضر لاندی. گوردهک بونونلا ایرانلیلارین آجی حیاتینا خاتمه ویریلیب، ایرانین کیشمیش، پامبیق، بوغدا، تنباکو حاصله کتیره کنذلی زحمتکش لرینن حالی گوزلله جک می؟ ایرانین بوگونکی اصول-اداره سی امتعه یارادان، داما دوغروسو قیزیل چیخاران رنجبر صنفینن آرزوسینن عمله کتیرمه مقتدر دیرمی؟

بوسئوآلا جواب ویرمک ایچون ان عادی دوشونن بیرجوجوق بئله کوچ چکمز-
غن اییدیریک. بلی ایرانین بوگونکی اصول-اداره سی ایران جماعتینن اکثریتینن تشکیل
ایدهن صنفین احتیاجینن تامین ایتمکدن عاجز دیر. بواصول اداره دوردیقا ایران
جماعتی ازلیب دوگولمک، اجنبی کاپیتالستلرینه قول اولماق مجبوریتینده قالا جاقدیر.
اگر بوگون ایران مطبوعاتی دوغوردان دوغرویا ایرانین اصلاحینه طرفدار دیرلار سا،
اگر اونلاردا ذره قدر وجدان اثری واریسه، اولجه چوروموش، کهنه لیمیش قانون
اساسینن اصلاحینن طلب اییدی (۱) اونوتتقید ایدهردیلر. (۲) اونلار ایسه بونو ایتمه دیلر.
(ئوزولی) اساسی چوروموش ایوبن دیوار وقاپولارینن رنگله مکی لازم گوردیلر،
بوخصوصدا اوزون مقاله لر چیزدیلا. نظمه، عدلیه، بلدیهلردن بحث آجدیلار، یاز-
دیلا، بوش-بوئونا امیدلر باغلادیلا. حقیقت ایسه بونلارین یازیب، دیدیکلریندن
چوخ اوزاق ایدی. اونلار حقیقتی گورمه دیلر. بلکه گورمک فکرینده ده اولمادیلار.
توی اونلار حقیقتی نعمانی بوراخیب، جزئی نعمانلاری اصلاح ایتمک چالیشینلار.
بیز گوروب دوشوندیگیمیزی دیبه جک، یئری گلدیگده اونو بوتون ایران ققراي کاسبه-
سینن باشینا یئریدیب، کهنه اصول و کهنه انسانلاری محو ایتمک وار قوه میزنه
چالیجاغیق.

مابعدی وار

م. ج.

«حریت» غزدهتی، ۱۷ مارت ۱۹۲۰-نجی ایل، نمره ۵۶.

۱- اورژینالدا «ایستر» یازیلیمیشدیر.

۲- اورژینالدا «قالقیشارلاردی» یازیلیمیشدیر.

ايراندا اصلاحات

II

کچن نمره میزده ایران غزه تدرینین اصلاحات مسئله سینده جزئیاته اوغراییب، اساسی اونوتدوقلاریندان بحث ایدهرک «قوی اونلار بویوک نقصانی بورا خوبدا، جزئی نقصانلاری اصلاح ایتسونلر. بیز گوروب دوشوندیگیمیزی دییه جک یشری گلدیگده اونو بوتون ایران فقرا کاسبه سینین باشینا یشریدیپ، کهنه اصولو اسکی قوردلاری محو ایتمکه وار قوه میزله چالیشا جاقیق»-دیمیشدیک. ایندی ایسه همان مسئله نین مابعدینی تمام ایدیپ، قانون اساسینین تنقیدینی کله جک نمره لری میزده درج ایده جه کیک.

بلی ایران اصلاحاتی خصوصینده بیزده، بیز ایران مهاجرلری ده علاقه دار اولدیغیمیزدان اوزاقدان بله اولموش اولسادان نقصان گوسترمکی فایده سیز گورمیریک. ایرانین ایندیکی اصول اداره سی عسرونمانه نین اقتضاسینا مطابق دگیلدیر، دیپ اونون کونوندن قازیلما سی لزومینی اوخوجویولدا ایشلاریمیزا بیلدیرمک ایسته بیریک، اوندان ثوتری که، بیز ایران انقلابچیلاری یوردلارینی بورا خیب باشقا مملکتلره فرار ایدهرک اورانین سرمایه دارلارینا قول اولماق مجبوریتینده قالان ایران فقرا کاسبه سینین سعادتینی هر بیر شیئه ترجیح ویریریک، اونلارین سعادتینی ایسه ثوز حقوق، حیثیت لورینین محافظه سینى دوشونمک لری نده گوروروک. قوی ایراندان نشر اولونان انکلتره روزنامه لری بیزی پالتاری جیریق، آباق بالین آدلاندریسنلار. اونونلار بیز آنجا قافتخار ایدیبریک، کله جکده اونلارا پالتاریمیزیندا جیریلما سینا سبکیم اولدیغینی معلوم ایدهریک، بو آرتیق دلیل دیریک، پالتاری کهنه لرده درد لری نی یازیر، اونلاردا حقوقلارینی مدافعه و شرفلرینی محافظه ایچون پالتاری تازا یالتاقلار ایله مبارزه ایدیبرلرکه، اودا بیزیم ایچون انقلاب لزومی باره سینده بویوک بیر دلیل دیر. بیز جوخ شاد اولوریک که، ایران غزه تلی بیزیم الدوله و السلطنه اولما دیغیمیزی، حقیقتان حمتکش اولوب دوغورداندا «پرولتاریات» منغینه منسوب اولدیغینیزی دوشونموشلر. البته که، بیوفعله ایک، ایران غزه تلی بیر کره آنلامالیدیبرلرکه، ایندیکی عسائله بیر عسردیرکه، هر بیر ایشین حقیقتی میداناجیمخاق مجبوریتینده دیر. اگر اونلار دنیانی بوروموش، انقلاب ایشیغینی گورمه بیر لسه گورنلردن سوروشونلار، دوغورداندا اونلارین گوزلری شب پره کیمی کونشی گورمکن عاجز دیر. اگر ائله اولماسایندی کره ارض اوزینده باش ویرمن حادثه لری گوروب، انقلابین... گورولتولوسینی ایشیده ردیلر. اونلار گورمک الویریشلی ده دگیلدیر. اگر گورمک، ایشیتمک الویریشلی اولسایدی بیزیم کیمی- «اصول داره نی دگیشب حکومتی خلق اختیارینا ویرمک لازمدیر»-دیریدیلر. گوستردیکیمیز نقصانلارین جوابیندا پالتاری جیریق-دییه بیزی تنقیده قالخمان دیلار.

نه ايسه ايندى ايران داخلى وخارجى فلاكته معروض قالميشدير. بوفلاكتى گوتورمك، بوبلانى رفع ايتمك ايجون يالينز بير چاره واردير كه، اودا انقلابدان عبارتدير. ايراندا خرده اصلاحات بوخ، بويوك انقلاب اولمالدير. بوگون ايران آنجاق انقلابه محتاجدير. ائله بير انقلاب كه، اونولا ايران فقراى كاسبه سى هم داخلى همده خارجى تضييقاتدان خلاص اولوب، مستقل بير صورتده حيات سورسون. ايسته ديگيميز بو بويوك اصلاحاتين ايران حكومت حاله سى طرفيندن حياتا كچيريلمه به جگيني (۱) و حياته كچيرنلرله وار قود ايله مبارزه ايديله جگيني بيليريك. اونا گورده ايسته ديگيميز اصلاحاتى ئوز قوه و استعداديميزه استناد اچاتا جاغميزى نظرده توتوشوق. بيزه گون كيمي آشكار اولموشدور كه، ايرانين اصلاحى انگليس يا خود آمريكا مستشارلارينين دگيل، ايران كندليرينين (۲) اينده دير. «قاراجينين كندخدا سى ادا قراچى اولار» - سديمشدر. اگري ايران زحمتكشلىرينه آزادي باشاماغا امكان ويريلرسه البته كه، اونلار ئوز لر ينى اداره ايتمكه قابليدورلر. بوگون گوروروك كه، انگليس سرمايه سى ديمرجناغمى ايرانين كمي لر ينه ده ك ايلمشدير ميشدير. اگري بوقاعده ايله بيرنچه مدت كچرسه ايران دا باشقا اسلام مملكتلرى كيمي انگليس مستملكه لرى سراسينا كچيب، ايرانلار انگليس سرمايه دارلارينا ابدى قول اولاجاقلار. بئله بير وضعيتده ايران خلقى ئوز مقدرات ينى، ايرانين نجات ينى انگليس دوستلغيندا گورنلرين اختيارينا بيرد بيليرى؟ البته كه، بو كيمي بير وقتده بو اولاسى ايشلردن دگيلدير. ايران ملتى باشقا لارينين تحت اسارت ينده هنج بير وقت دوام ايتمه ميشدير. ايران تاريخينده بير مزيه و ارايسه اودا بوندان عبارتدير. ينده بير گون اولار، ايران زحمتكشلىرى آياغا قال خارق هم انگلتره قوردلارينا همده ايران جلا دلارينا اعلان جهاد ايديب، مشروعى حق لر ينى اعاده، ايران حكومت ينى اللرينه آليپ، فقراى كاسبه حاكميت ينى عملا اجرا ايدورلر، اساسلى اصلاحات باشلار لار كه، او اصلاحاتدا بويوك معلم كارل ماركسين گوستردىكى اصلاحاتدان عبارت اولاجاقتير. ينى ايرانى اداره ايدى جك ينى كنج زحمتكشلىر ياد ينى اصلاحات ايله آنجاق بيز تكيك تاپا ريق. انقلابه و اونى اداره ايدى جك انقلابچيلارين ميدان اچيخماسينا بيز آرتيق ايمان ايتميشيك. او وقت اولايلىسين كه، مالىه، بلديه، يالانچى نظميه، عدليه دگيل فقراى كاسبه محكمه لرى خموش ينده «حریت» دخى يوللار گوستره بيلسين. بوگون كهنه لر ايله ايديلن اصلاحات حقيقنده ينده بيريك كه، ايران زحمتكشلىرينه منفعت عوضنده ضرر توخوناجاقتير.

ايران، اصلاحه ره بير يتردن آرتيق محتاجدير كه، اونودا ايرانلى، ايران ايشچيلرى حياتا كچيره جكلر. يوخسا مالك، حاكم يا خود اخلاق سيز مفته خورلار اصلاحات اجرا ايدى بيلملرلر. اگري بيرايش گورسه لرده جيببشندان لار ينى نظرده توتارلار. هر حالدا ايرانين بوگونكى نقصانى بويوك اولديغيندان اونو آرادان قالد يرماق ايجون بويوك انقلاب لازمدير.

• ج • م

«حریت» غودتى، ۱۹ مارت ۱۹۲۰ - نجى ايل، نمره ۵۷.

۱- اورژينالدا «ياپيلما يا جاغمى» يازيلميشدير.

۲- اورژينالدا «كويولو» يازيلميشدير.

باطوم مسئله‌سی

بوگونلرده سیاسی دائره‌لری و مطبوعات صحیفه‌لرینی اشغال‌ایدن اهمیتلی مسئله‌لردن بیریده، یوزایلدن‌بری تعقیب‌ایدیلیمکده اولان شرق مسئله‌سینین استانبول و باطوما راجع طرفی‌دیر. ساغ طرفی‌تزام‌ایدن‌محللی‌غزه‌تلر باطوم‌ایله بوغازلارا آیری-آیری (مسئله‌لرکیمی) باخیرلار. حقیقت‌حالدا ایسه‌ائله دگیلدیر. بو باطوم و بوغازلار ایکی مسئله‌ نظره‌کلیرسه‌ده اساسیر مسئله‌نین آیریلماز حصاریدیر.

باطوم‌دان بحث‌ایدن‌رکن استانبول‌ایله‌علاقه‌دار شرق مسئله‌سی نظرده‌توتولمالیدیر. شرق مسئله‌سی اطرافیندا دانیشارکن بوغازلار و باطوم‌کیمی ایکی مهم نقطه‌نظرده آیلنمالیدیر (۱).

وقتیله‌تورک، سوتراروس گوللی‌حالینا دوشن‌قارا دنیز طریقله قفقاز، ایران، بلکه شرق تجارتی چوخ‌دان‌بری آوروپا سرمایه‌دارلارینین دقتینی‌جلب‌ایتمیشدی. کهنه‌روسیه‌نین اقتدارلی وقتلرینده بلکه بوغازلارکیمی باطومین‌دا آچیق‌قاپی اولماسی مسئله‌سی‌وار‌ایدی. روسیه‌اندان‌داها اول‌بوفکری‌دویوب، استانبول‌ماحب اولماغی بیرمقدن‌اتخاذ‌ایتمیشدی، بو خصوصده آرتیق‌فعالیت‌ده بروزه‌ویرمیشدی.

مرور زمانیکه تعقیبه‌جهت‌ایدیلن‌آوروپا سرمایه‌دارلارینین کهنه‌آرزوسی بوگون مانع‌سیز اولراق قولدن‌فعله‌کلمک‌اوزره‌دیر. ایندی‌هامی بیلیرکه، بونقظه‌ایله آرتیق‌علاقه‌دار اولان‌انگلتیره تجاری‌دیر. بوگون‌اونلاری بومسئله‌دن واز‌کچمگه وادار‌ایدن‌آلمان توپلری یوخ‌دورسادا قرمزی‌روسیه‌نین بویوک شعارینیده اونوتماق اولماز. قفقازیا و ایران حکومتلری ایسه‌ئوز-ئوز‌لیک‌لریندن آوروپا سرمایه‌سینه تسلیم اولموش‌کیمی‌دیرلر. اگر مسئله‌بوشکلده قالارسا، یمی‌قرمزی‌روسیه «مغلوب» اولوب باطوم‌ایله بوغازلار غرب‌کاپیتال‌یستلرینین اوزونه‌آچیلارسا شرق مسئله‌سی حل‌اولوب نموش‌دیمک‌دیر. بوغازلارو باطوم‌آچیلارسا قفقاز، ایران، بلکه آسیانین مهم طرف-لرینین قاپوسو‌آچیلیمیشدیر. ایندی‌بو قاپیلارین آچیق‌اولماسینا ایکی طرفلی‌باخیلما‌ایدیر: بیرودورکه، همین‌طریق‌ایله آسیایه‌صنایع و تجارت یثربیب شرق‌ایله غرب‌داها باخیندن تماس‌ده اولوب‌مدنیت آرتاجاق، دیگر طرفی ایسه‌کاپیتال‌یستلر بو واسطه‌ایله شرق ملت‌لرینین قانلارینی سوروب، نهایت‌شرق‌ئولکه‌لرینین هامیسی غرب‌بورژوازی‌اسینا

۱- اورژینالدا «ایجاب‌ایدیور» یازیلیمیشدیر.

تسليم اولاجاقدير. مسئله نين بير طرفيني تديق ايتديكده باطوم و بوغازلار مسئله سيكه بيزيمده نه اندازده علاقه دار اولديغيميز ميدان اچخير.

باطوم و بوغازلاردان بحث ايديلديكده بيزيم ايجون گلهجك اسارت زنجيرلريندن دانيشلير ديمكدير. ساغچلار بير بيريله بوغازلاشديقدان سونرا باطوم و بوغازلارين بين الملل شكلده قالماسينا اظفار منونيت ايديرلر. ذاتا اولار ايجون هر بير شئي موقتي دير. اولار گلهجكي دوشونمز لر و دوشونمگده اهميت و بير سيرلر. بلكه ئوزلري تاجر اولديقلاريندان، شرق ساتيشندان بير آزدا دلالليق ايدمگچلري نظري واردير. لکن شرق زحمتكشلري هنج بير وقت غرب كاپيتالينا تسليم جان ايتمگه رنا ويره بيلمز.

اگر بوگون توركيه زحمتكشلرينين ده اناطولى ده باشلاديقلاري حرکاتى نظره كتيره ريكسه، حقيقتا بيزده معين بير يول تعقيبنه شروع ايدمگچلر. ائلدبير يولكه، يالنيز او واسطه ايله غرب سرمايه سينين طاقت فرساتضيق لریندن خلاص اولاييله جگيک. بو اوغوردانه ددلى خويلار نه يالانچى استقلاليتلر، نه ده موقتي حاکميتلره آلدانمايب بير دفعه ليك قرمزى بايراق آلتيناتوپلانمالي غرب كاپيتاليني ازمگه چالیشان روسيه و توركيه قوه لرينه التحاق ايتمه ليك.

بوگون بو مسئله ايله بيز ققازيا و ايران زحمتكشلري توركلرو روسلاردان داها آرتيق علاقه دار اولديغيميزدان دامادا آرتيق چاليشمالي يقي. تجربه گوستردى كه، غرب جهانكيرلرينين هنج بير وعده سي دوغرو دگيلدير. اولار ترتيب ايتديكلري پلانى هنج بير وعده و قول ايله دگيشديرمز لر. اگر موقتي سوز ويره سرلده اودامقصدلرينين حصولي ايجون وقت قازانماقدان باشقا بير شئي دگيلدير.

آرتيق ئوزوموزو تانمالي، ئوزوموزه، ئوز قوه ميزه استناد ايش گورملى ييك. باطوم مسئله سي بيزيم ايجون فلاكت، ئولوم و اسارت كتيرير. ايندى گنج بيله اولموش اولسا بونى دوشونملى، بو فلاكتين قارشيسيني آلق ايجون ينده قرمزى بايراقا التجاء ايتملى، ينده اونا ساريلمالي يقي. بوندان باشقا علاجيمز دى بوخودور.

م. ج. جوادزاده

«حریت» غزوتى، ۱۷ مارت ۱۹۲۰-نجى ايل، نمره ۵۶.

نه ایچون یازمیالیم؟

ماداسیکه ایرانلیلار ایگیرمینجی عصرده دخی اولکی اسارته محکوم ساخانیرلار البتهکه، اولارین سعادتی آرزوایدنلرین وظیفهسی هرواسطه ایله اولورسا اولاری اسارتدن قورتارماغا چالیشماقدیر.

«حریت» غزدهتی ایسه بیرینجی نمره سینده «ملاک و خوانین پنجه قهرینده اینله این بیریمین زنده بیر و چون درد لرینی ترجمان اولماق» وظیفه سینی درعهده ایتدیگیندن، بلله بیر وقتده اودا سکوت ایتمه جک، اودا یازاجاق، اودا فریاد ایده جگدیر.

اوندان ثوتری که، عهده سینه آلمیش اولدوغو وظیفه نی ایغایه شروع ایتمک وقتی دهاا چوخدان یتیمشدیر.

بوگون سعادتی آرزو ایتدیگی ایران فقرای کاسبه سی، ایران خلقی، حقیقتا محو اولور، دوزخ و دان خضله نیر...

بوگون دولت و منظر آراسی (۱) جریانلاردان معلوماتی اولان هنج بیر زحمتکش ایرانی ایران جماعتینین، ایران اکیئچیلرینین غرب ثروتینه اسیر اولماسینا راضی اولماسین گرانک.

اگر حاضرکی وضعیتن خبردار اولان (۲) بیر ایرانی و ایرانین و ایرانلیلارین ایندیکی احوانندان متاثر و متالم اولمارسا، او یادیوانه یا اینکه ناموس و وجدان دییلن شئیلردن محروم دور.

زیراکه، «انسانلارین محتیندن دلگیر و مغموم اولمایان انسان دگیلیر» دیمیشدیر. ایندی ایران استقلالیتینین رخنه دار اولماسینا سبب اولان، بلکه تمام شرق ساکن لرینه سویوک خیانتلرده بولونان ایران حکومت حاضره سینین آچاق سیاستینه نفرت نظریله باخمیان بیر ایرانی تاپیلارسا، اونا...

بیز کچن نمره لریمیزین بیرینده «باطوم و یوغارلار مسئله سی» اطرافیندا بحث ایده رکن اوروپا تجارینین چوخدان بری شرق تجارتی ایچون چالیشدیقلارینی و شرقین طبیعی ثروتینه یوزایلدن دها زیاده ایره لی ایکن مالک اولماق فکرینده بولوندوقلارینی یازمیشدیق.

۱- اورژینالدا «بین الدول و الاصناف» یازیلیمیشدیر.
۲- اورژینالدا «اگر اوضاع حاضر دن مطلع» یازیلیمیشدیر.

شرق مسئله سینین بیر قسمینی بوغازلار و قارادنیز تشکیل ایدرسه، دیگر حصه — سینیه ایران ایله علاقه دار (۱) هندوستان تشکیل ایتدیگینه گوره، او اطرافدادا بیر یغین ایضاحات و یرمک لازم کلیر (۲).

شوقه قارادنیزو بوغازلارین اهمیتی قدر بین النهرین و ایرانیندا اهمیتی واردیر. بوغازلار تورکیه نئی بریاد ایتدیگی کمی، پلانی چکیلمیش، دفعه لرایله ایران و انکلتره دولتی آراسیندا مذاکره له سبب اولموش ایران دمیرولی دا ایرانی ائله جه بریاد ایتیمشیر.

عجبا! اوروپا کاپیتالستلرینین سیاستینی گورهن، تورکیه و ایرانین خرابه لیقلارینی کوزئونونه آن شخصلرین بی طرفدایانمالارینا نه آدویرمک اولار؟

بلی... تورکیه ایله ایران بوغازلار و دمیرولونون قربانی اولدی. نجه که، پترکیرین و میتینه عامل اولان روس چارلاری بوغازلار ایچون مبارزه ایدره ک روس کولی حالینا کتیر دیکلری قارادنیز ایچون قابی آحماق و اوقابی نین آجارینی الله ساخلاماق ایچون تورکیه یه نوتالار یاغدی ریدی، ائله جه ده هندوستانی آلاماق، بوتون شرقی تصرف ایتمک ایچون ایراندا نوتالار اولتما توملاردان علاوه مسلح قوه لر یورودوردی.

عالم سیاستده رقیبلرینی معلوب ایدن انگلیس دولتی ده آسیادا کوز موقعینی محکم لندیرمک ایچون هنج بیر تشبهن گری دور سوردی. حتی یوز ایل (۳) بوندان اقدم قافقاز یادا روسلار ایله محاربه ده بولونان ایران سربازلارینین مشاقلاری دا، بلکه سلاح و لوازمات حربیه لر ده انکلتره حکومتی طرفیندن گونده ریلیدی.

قاراباغدا، مغاندا، داهادوغروسی پاکیداروس گنرال لاری ایله چاریشان ایران نایب السلطنه سینین مشاوری بئله بیر انگلیس ایدی.

دیمک ایران و تورکیه مسئله سی ینی اولمایب اسکی شرق مسئله سینین مابعدی دیر. شرق ملت لری چوخدان بری غرب سرمایه سینین رقابتیندن دوغان (۴) فلاکت لره اوغراییب. آسیا دولتلری همان سرمایه نین طلبی ایله بعضی منقرض، بعضی سی ده یاریم (۵) جان بیرحالا کلیمشیر. ایران ایسه همان یاریم جان دولتلر سیراسیندا دیر. بوگون بیر نقطه دن باشقا هر طرفه باخیم هانکی بیر واسطه یه توسل ایدی لیرسه، پشیمان لقدان باشقا بیر نتیجه الله ایدی لیمیر.

ایکی ایل بوندان اول (۶) ویلسون لارین ویردی کلری وعده و پرینسیپلر، بوگون یالاندان باشقا بیر شئی اولمادیغی سیدان اچخی ر. محض زحمت کش لیک و ملت پرور لیک (۷) نظری ایله باخساق دا غربین ثروت دارلاری ایله مبارزه ایدهن بیر قوه یه التحاق ایتمکن باشقا بیر چاره اولمادیغینی گورور وک.

- ۱- اورژینالدا «طولایی سی» یازیلیمشیر.
- ۲- اورژینالدا «ایجاب ایدیور» یازیلیمشیر.
- ۳- اورژینالدا «سنه» یازیلیمشیر.
- ۴- اورژینالدا «طولایی» یازیلیمشیر.
- ۵- اورژینالدا «نیمجان» یازیلیمشیر.
- ۶- اورژینالدا «ایکی سنه بوندان اقدم» یازیلیمشیر.
- ۷- اورژینالدا «ملت چلیک» یازیلیمشیر.

تورك انقلابچيلارينين بعضىسى دبيرلر كه، بيز روسيه انقلابچيلارى ايله اوجهتدن بيزلشيريك كه. مىللى منافعيميز اونلارين صئفى منافعى ايله مطابق دير.

بيز مىللى دشمنيميز روسيه پرولتارياسينين صئفى دشمنى دير. اوناكوره ملتيميزى مدافعه ايجون اونلار ايله بيزلشمك، اونلار ايله اتفاق ايديب غرب كاپيتالينى ازمكى لازم گوروروك. بيز ايسه ملتدن ايره لى، صئفى منافعى نظرده دوتوروق.

بيز جبه غرب كاپيتالستلرى خصم چانيميز اولان كيمى ايران ملكه دارلارى دا دشمنيميز دير. بيز انگلتره، دها دوغروسى آقانتا استبدادينى بيخماق ايسته ين كيمى، اونلار انغوذ آرتيران و اوزه ريميزده فعال مایشاء كسيلن ايران خانلارينى دا ازمكى لازم بيليريك. روسيه پرولتارياسى ايله اتفاق ايتمك مىللى منفعتيميزدن زياده صئفى منفعتيميز دير. اوناكوره كه، اروپا كاپيتاليزمى بيزى ملت ايجون دگيل، صئفى تجارت ايجون اسارت آلتينا آماق ايسته يير.

بيزده اونلارا اتفاق و صئفى قود ايله جواب ويره لى بيك، صئفيميز آزاد اولار سا ملتيميز آزاد اولموشدور ديمكدير. محض شرق مسئله سى بوگون انقلاب قوه سى وزورى ايله شرق زحمتكش لرينين منفعتينه حل ايديله لى اولدوغوندان بيزده انقلابچيلارا ملحق اولما ليق.

م. ج.

«حریت» غزه سى، ۲۶ مارت ۱۹۲۰-نجى ايل، نمره ۶.

دنيا انقلابى

اسكى دنيا و كهنه حياتدان اينجىوب بيزار اولموش بشریت بيرگون اولوبده اجبرليك دوردهسینی بیتیريب، ینى دنيا، تازه حياتا قدم گذار اولاجاق ایدی. بوانقلاب و تبدلاتین لزومو ايجادینی، طبیعت قانونلارینی اینجه لیکلرینه دهک تدقیق و تفتیش ایتیمیش فیلسوفلار بیرچوخ وقت بوندان اقدام سویله میئدیله.

دنیا دا وجوده گلهجک انقلاب نهایت ۱۹۱۷-نجی ایل اوکتیابر آییندا روسیه دن بائلایب خیال واری بیر سرعتله. گره ارضین هر بیر طرفینه یورو مگده دیر. ایکی ایلیک روسیه انقلابینین تاریخچه سینی نظردن کچیره دیرکسه انقلابین عظمت و شوهینی آنلامیش اولاریق. بیروقت بوتون دولتلر روسیه نی محاصره ایتمکه چالیئیب انقلابیلاری آجیندان ئولنورمک و یاخود سرمایه دارلارا تعظیم ایتدیرمک ایسته ییردیله که، مبادا اولاردا وجوده کلمیش انقلاب فکری بوتون دنيا رحمتکشلرینه سرایت ایدره، کارل مارکسین کشف ایتدیگی اصول میدانا چیخار.

اوقت بیزیم قیسا گورنلریمیزده احتراصلارینین اسیری وموقتی حاکمیت نشئه سیله سرشار اولاراق روسیه انقلابی بوتون دنيا انقلابینین افتتاحی اولاجاغینی اونودوب اوکتیابر انقلابی روس انقلابی دیر. او، انقلابین باشیندا دوران لنین تپک روسدان باشقا بیرشئی دگیله برسدیمگه قدر جسارت ایتدیله. کجه ایله گونہوزی بیر-بیریندن آیرا بیلمه یین (۱) خودبین لر اوکتیابر انقلابینی صح کاذبه آدلانديريرديلار. حالبوکی انقلاب صاحبینین مزدهسینی گتیره ن صح کاذب فرانسه انقلابی، پاریس کوموناسی اعلانی ایدی. روسیه انقلابی ایسه دوغروچی صاحبین اولی ایدی. بوگون آرتیق هوا آیدینلا ماغا اوزقویموشلور. وقتيله بولشویکلری «وحشی بیر تیجی» آدلانديران، محل ومنابع سیاسیده بوگون بولشویزمین ان غدار دشمنلری بئله «روسیه سیاستجه منور فکرلرین مرکزی دیر»- سویله مک مجبوریتینده قالماقدا دیر. ایندی هر بیر طرفه عطف نظر اولو- نورسا بولشویزمه قارشى بیرحس و رغبت مشاهده ایدیلمگه دیر.

بوندان علاوه عالمن اوضاع سیاسییه و اقتصادیه سی بیر-بیر شرح و ایضاح ایدیلرسه، انقلابه و ینى ليکه دوغری قوشمایان بیر مملکت، بیرو لکه بولونمان. آلمانیا دا انقلاب، فرانسه، انگلتره ده تعطیل، هابئله شورای عالی بولشویک روسیه نی رسمی دولت اولاراق تانییر.

۱- اورزینالدا «تفرقه یه قادر اولمایان» یازیلمیئدیر.

انكلتره روسيه ايله تجارت ايتمگه چاليشير. خرده دولتر بولشويكلر ايله محاربه ايتمك ايسترايه شوراي عالي اونلارا معاونت ايتمه چيكني خبرويير. توركيه ملي منافعي روسيه پرولتاريانين منفي منافعي ايله تطابق ايدير. — اونسوزدا بيز زحمتكشيك — دييرلر. ايران كندليلري روسيه اله اوزاديب امداد ايتيه يرلر. هندوستان، افغانستان، مصر و غيرلرينده مختلف چمخيش و عمليات اوزويرمكده دير. آرمكادا دخي بعضي قعله لرين تعطيلي مشاهده اولور. جبهه لرده ايسه عموميتله عكس انقلاب كترالاري مغلوب ايديلميش دير. محض سايديقمميز بوموقميتلر دنيا انقلابينين باشلانديغيني ثبوت ايتمگه بويوك دليل دير. بوگوسترديكلر يميز دنيا انقلابيني ياراديرديمك سئودير. البته كه، روسيه انقلابي دنيا انقلابيني وجوده كتير مير، بله كه گوسترديكيميز غلامتري وجوده كتير دنيا انقلابي دير.

بونلار بيزه انقلابي تمشير ايدير. محافظه كار مطبوعات ايسه انقلابين سرعتيني يندهه گورمه ييب بيرچوخ يانليش فلسفه لر يورودورلر. اونلار جا آروبا، خصوما انكلتره روسيه نين خام ماللاري و ارزاق ايجون باريشماق و تجارت باذالماق ايسته يير. بوقسما دوغرو ايسه ده محاربه عمومى نين وجوده كتيرديكي و زمانه ميزين طلب ايتديكي بوجه تي اونلار خياللا كتيره بيلميرلر و خياللا كتير سه لرده اونلار ايجون خيرلي دگملي دير. حال بوكي آروبا كاپيتاليستلرينين سياستيني دگيشديره، روسيه نى موقميتلنديريب عكس انقلابي ازيديره، ملح كنفرانساريني عقيم ايدنه، تجارت و سرمايه نين محونه قالدخشان زحمتكش قوه دير. بوگون او قوه يه هر بير دولت تعظيم ايتمگه مجبور دير. بو قوه بيرچوخ عهدنامه لري يوزدوروركه، اونلار تجارته منفعتي اولاييلر. اونون مقابلينده بيرچوخ مناسبات سبب اناچيخاريركه، اوتجاري چوخلى ضررلر سالار. ايندى داها قيسا سويلمه ليمكه، اجبرليك دوره سي ختام بولوب كومونا دورينين شروع ايديلن بير وقتي دير. البته كه، بودوردن ديكر بير دوره كچمكلن توتري قارشى يه بيرچوخ مانع لر چيخا بيلر. اوسد لري ييخماق ايجون لازمي قدر دوام، ايسته نيلن قدر ثبات لازمديركه. اونودا يورولماق بيلمه ين ايشچيلرده هر زمان مشاهده ايديريك.

قوى مرتجعلر نه دييرلر سه ده سينلر. بيز ماتريالست، داها دوغروسى حقيقتچي هر بير شى طبيعت قانونينه موافق گوره ن سياست و اقتصاد عالم لر نين كشفيات عاقلانه لرينه معتقد اولوب ادوارين تغيري اجباري اولديغيني، اجبرليك دورينين مابعدى كوللكتيويزم دورى گلديگيني يقين ايتميشيك. بو اعتقاد داهي بير خيال دان دگيل، آشكار بير حقيقت دن متولد دير.

م. ج. جوادزاده

«حریت» غزه تی، ۳۰ مارت، ۱۹۲۰ — نجی ایل، نمره ۶۱.

احوال حاضرہ

بوگونلرده افکار عامه و محلی مطبوعاتا (۱) بیر بیغین جدیت و شاشقینلیق مشاهده ایدیلیمکدهدیر.

جماعت میانیندا اولدیغی کیمی مطبوعات ستونلاریندا تردد، حیرت و دالقیقینلیق واردیر. هر کس دوشونور، هر کس آراییب قارشیا چیخمیس ایکی مهم مسئله نین نتیجه سیندن قبل از وقت خبردار اولماق ایسته بیر.

حتی، رسمی تورکجه آذربایجان غزه تی ده اعتدالینی ال دن ویریب متردد قالمیشدیر. بئله که، نچه گون بوئندار اول (۲) یازدیغی سوز لرین بوگون عکسینی. بوگون جیز دیقار لرین ایسه صباح (۳) ندینی یازین.

بو شاشقینلیق و تحیره معلوم لور که، روسیه قرمزی اوردوسونون «کونوللی» قوه سینی مغلوب ایدیب، آذربایجان سرحدینه یاخینلا شماسی و امید سیز داشناق لار دسته سینین (۴) سلمان کندیل لرینی (۵) بریاد ایدیب ینی بیر محاربه چیخارماسی سبب اولموشدور.

محض خلقی دوشونور دن ایکی بویوک، داهادوغروسی حیات و مهات مسئله سی. بونلاردان علاوه غزه تلرده درج ایدیلن حکومت طرفیندن ال ده (۶) ایدیل میس محلی بولشویکلرین وثیقه و پلانلاریندان معلوم اولور که، آذربایجان خلقی نین، خصوصاً کندلی و عسگر لرین میانیندا اولدیقجا محکم و منتظم انقلابی قوه واردیر.

بولشویزمی منافع شخصیه لرینه مفاير گوره نلر بومحکم تشکیلاتین روسلار و ارمنی لردن تشکیل اولوندوغونو و آذربایجان استقلالیتی علیهینه وجوده کلدی کینی گوستریب، خلقی اونونلادا اقتناع ایتمهک جالیشیر سالاردا نشر ایتدی کیری وثیقه لردن (۷) حقیقت میدانا چیخیر.

۱- اورژینالدا «مطبوعات محلی ده» یازیل میشدیر.

۲- اورژینالدا «اقتم» یازیل میشدیر.

۳- اورژینالدا «یارین» یازیل میشدیر.

۴- اورژینالدا «داشناق گروه لایف لاجون» یازیل میشدیر.

۵- اورژینالدا «کویلی لرین» یازیل میشدیر.

۶- اورژینالدا «در دست» یازیل میشدیر.

۷- اورژینالدا «وئاتی» یازیل میشدیر.

مذکور بلان و وثیقه لردن آشکارمورتده معلوم اولونورکه، انقلابچیلارین اکثری کندلی و عسکرلر ایمیش. آذربایجان کندلی لری و عسکرلری (۱) میانیندا ایسه نهارمنی، نهده روس واردیر. آذربایجان کندلی و عسکرلری استقلالیتچی کندلی و عسکر اولدیغیندان، بوگون استقلالیت علیهمنه بولونان ناموس سیز بیرتورک یا خودمسلمان بولونمادیغیندان، هامی یقین ایدهرکه، داخلی بولشویکلر آذربایجاندا مستقل اولماق شرطیله شورا حکومتی، زحمتکش اصول-اداره سی ایستیرلر.

قرمز اوردو ایسه بوتون دنیا زحمتکش لرینی دنیا کاپیتالستلرینین پنجه قهارانه سیندن آزاد ایتمک ایچون، سئل کیمی شرقه دوغری یورویور. شرقین ان اوزاق گوشه لرینده ظلم و تضییق آلتیندا اینله ییر ییغین مظلوملارین امدادینا چاتا جاغی (۲) طبعی دیر. بیزده بونی ایستیریک، حتی بیزیم ثروتدارلاریمیز میانیندا شرقین اروپا کاپیتالیندان خلاصینی ابسته یینلر چوخدور.

بئله بیر زماندا ایس باشیندا (۳) بولونانلارین جزئی بیر تردد و اهمالی بویوک فلاکت و بدبخت لیکلره باعث اولابیلر. بوگون آذربایجان خلقی حقیقتا عظیم و بویوک بیر امتحان قارشیسیندا دیرکه، دنیا تین بوتون سیاستچی لرینین (۴) گوزی همان آذربایجانلیلارین حرکاتینا باخیر. بوتون عالمن نظرنی، قوی سویله لیم اسلام عالمین بیرینجی جمهوری ٹولکسی اولان آذربایجان جلب ایتمیشدیر.

آذربایجانین سیاسی شخصیتلری (۵) ایندی پالنیز اون دورت کند (و) بیر ایکی شهردن عبارت اولان آذربایجان مسئله سی دگیل، بویوک ایران، تورکیه و بلکه شرق، بیر آزدا داها اوزاق کیتسک دنیا مسئله سی ایله اویناییر.

البته بویوکمی بویوک مسئله ده بویوک فعالیت. بویوک فداکارلیقلار طلب اولونارکن، (۶) آذربایجانین ثروتدار و رجال حکومتی ده بوگون دنیا قارشیسیندا، شرق مظلوملاری نزدینده، (۷) داها دوغروسو، آذربایجان ایشچیلری قاباغیندا همان فعالیت و فداکارلیق ایچون مسئولورلار.

کرک ثروتدارلار و حکومت آداملاری تاریخی مسئولیتی عهدلریندن کوتورمک ایچون بویوک فداکارلیقلاردا بولونسونلار.

بو امتحاندا موفق اولماق ایچون ثروت دریا سیندن ال چکیب مردمردانه ایشله سینلر. بونی انسانیت و شرق مظلوملاری علی الخصوص آذربایجان زحمتکش لری اولانلاردان طلب ایدیرلر.

ملاحظه ایتملی. قزیل اوردو گلیر، هر نحو ایله اولور و سامسکو ادا انعتقادیدن اوچونجی بین الملل کونفرانسین مقصدی دنیا فقرا کاسبه سینی خلاص ایتمک اولدیغیندان آذربایجاندا اون ایسته ییه چکلر.

- ۱- اورژینالدا «عساکر» یازیلیمیشدیر.
- ۲- اورژینالدا «قوشیورکن» یازیلیمیشدیر.
- ۳- اورژینالدا «راس کارده» یازیلیمیشدیر.
- ۴- اورژینالدا «سیاسیلرینک» یازیلیمیشدیر.
- ۵- اورژینالدا «آذربایجان رجال سیاسی سی» یازیلیمیشدیر.
- ۶- اورژینالدا «ایسته رکن» یازیلیمیشدیر.
- ۷- اورژینالدا «عندینده» یازیلیمیشدیر.

آذربایجان زحمتکشتری دخی هامییا معلوم دورکده، متشکل دیرلر. مادامکه خلق، ئوزوننی کاپیتالیزمین چنگالیندان قورتارماق ایسته بیر، اونون ایچون چالی شیر، منظم و مخفی تشکیلاتلار دوزه دلیر، دیگر طرفن ده نهنگ بیر قوه گلیب قاپینی آلمیشدیر.

بئله بیر وقتده سو اوزه رینده پالچیق دان ایو تیکمک عقل سیزلیک و منفعتی باشا دوشمه سزلیک (۱) دگیل دیرده، نه دیر؟

خلقی هیجانلارا غرق ایدن، اولده سویله دیگمیر ارمنی داشناق لارینین آجیدیضی حرب و روسیه قمرزی اوردوسونون سرحده یتیمه سی مسئله سی، ینه ده دیریک، فداکارلیق ایسته بیرکه، افداکارلیقلار توپ، تغنگ، سونگو ایله دگیل، شخصی منفعتن (۲) ال چکمکنن عبارت دیر.

بوگون آذربایجانین حکومت آداملاری (۳) آذربایجان خلقی نین سعادتیی اوغروندا ئوز ریاستلریندن و آذربایجان ثروتدارلاری ایسه ئوز ثروتلریندن صرف نظر ایدیب، فعله - کندیلی شوراسی دعوت ایدهرک، حکومتی اونلارین الینه تاپشیرمالیدیرلار. محض بویوک فداکارلیقلا اگر فرمتدن استفاده ایدهرک وجوده گلرسه، هم آذربایجان خلقینه، بلکه استقلالیتینه، هم ده شرقه، شرق فقرای کاسبه سینه اولدیقجامهم، اولدیقجا اهمیتلی خدمت ایدیلمیش اولار. ضمنا داشناق باندا لاری و داشناق حکومتی نین ده آغزی اودا ایلیب دنیکی نین یائینا گوندیریلر.

اونسوزدا بو وجوده کله چکدیر. یعنی آذربایجان زحمتکشتری ئوز قانونی حقوقونو (۴) آلاچاق ئوز لرینه حاکم اولاجاقدیرلار.

م. ج. جوادزاده

«حریت» غزه تی، ۲۲ آپریل ۱۹۲۰ - نجی ایل، نمره ۲۲.

- ۱- اورژینالدا «دوشونمک سیزلیک» یازیلیمیشدیر.
- ۲- اورژینالدا «منفعت شخصیه دن» یازیلیمیشدیر.
- ۳- اورژینالدا «آذربایجان رجال حکومتی» یازیلیمیشدیر.
- ۴- اورژینالدا «حق مشرور علرینی» یازیلیمیشدیر.

هتصیر کیهدیر؟

افکارعمومیده جایگیراولان عمدہ مسئلہلرئن بیریدہ راقفقازایادا ارمنی-مسلمان یاخود داشناق-مساوات مسئلہسیدیر. رسمی وغیررسمی مطبوعات ستونلاری بوتون بومسئلہایله مالامالیدیر. ارمنیلر مسلمانلاری، مسلمانلارایسه ارمنیلری تهمتلندیرمک ایستهبیرلر. دیگرطرفندہ تظلیسدہ بیرکونفرانس وجوده گلدرهک ارمنیلرله مسلمانلار، داهادوغروسی داشناق ایله مساواتفرقلر آراسیندا صلح، صمیمیت (۱) و سازشی وجوده کتیرمک ایستهبیرلر.

اگر بیطرفانه ملی و دینی تعصبی بیر کناره آتیب ایکی ملتین قانینی آختیماغاباعث اولان ایکی فرقه نین باشچیلارینین سیمای حقیقی لرینی تانیماق ایسته بیریکسه بیزجه قاراباغ ایله قازاق حادثه لری کافی دیر. خان خویسکی دیرکه، ارمنستان حکومتی قازاق، اوردوباد، نهبیلیم هانسی طرفه آذربایجان کندلرینه تجاوز ایتمک ایچون مسلح قوه لره مساعدت ایدیر. بونون قارشیمینی ایراوان حکومتی قطعیا آلمالیدیر. خاتیسوف ایسه-آذربایجان حکومتی قاراباغدا ارمنیلری نظامی قوه ایله قیریر، قارصدا مسلمانلار حکومت علیهنه قیاماحاضرلاندیقلا رینا کوره حکومت اولنلاری آسایشه دعوت ایتمک، داخله نی نظامه سالماق ایچون بو کمی بیر تشبهه اقدام ایتمیشدیر، دیر. ضمانخان خویسکی ده علاوه ایدیرکه، قاراباغدا ارمنیلر حکومت علیهنه عیمان قالدیردیقلارینا کوره، حکومت اولنلاری تادیب ایتمیشدیر. دیمک آذربایجان مساواتچیلاری ارمنیلری، ارمنستان داشناقلاری مسلمانلاری متهم وقیریلماغا لایق گوسترمکه وار قوه لر ایله چالیشیرلار. نتیجه ده بو کمی حادثه لر میدانچیخاراق ایکی قانلی فرقه نین هر ایکسی ده آرزولارینا چاتیرلار. دیمک هم مساواتین آرزوسی عمله کلب، ارمنیلر تلغ اولور، همده داشناقلارین مراسی عمله کلب، مسلمانلار قیریلیر.

هرچند بیرچوخلارینین رایینجه ارمنی مسلمان مسئله سی ارمنیلرله مسلمانلارین بیرداناسی قالدینجادیام ایده جکدیر. لاکن اساسا فکرویردیکنده بورای اصلا دوغری دگیلدیر. چونکه محاربه لرین نتیجه سینده ارمنیلر ده، مسلمانلار ادا بیرچوخ مادی و معنوی ضرر لر توخونور. اودا معلومدورکه، انسان ضررین آردینجا کیمت، بس نجه اولورکه، قانلی فاجعه لر اورتالیفا چیخیر؟ البته بونا معین بیر سبب واردیرکه، اودا ارمنی داشناق-قلاریله مسلمان مساواتچی لارینین مقصدی دیر. بیز آذربایجان، ارمنستان، گرجستان

جمهوری لریمین باکی کونفرانسیمنی بالیق، اوردده کؤ خرنجنگین عرابه چکمه سینه تشیهه ایتمیشدیک، او کفرانس نتیجه سینده گوردیگیمیز تجربه بیزه آرتیق اودین-اود ایله سوندورولمه سینین غیر ممکن اولنویغینی بیلدیگیمیز کیمی، داشناق-مساوات ویالانچی سوسیالیستلرین کفرانس واسطه سیله آجدیقارلی مدهش حرکتلرین دائمی صورته ختام پذیر اولمایاجاغینی بیلدیردی.

ارمنی مسلمان قیرقینی، ارمنی و مسلمانلارین دوامینجه دوام ایده جک فکری حقیقتا سهودیر. زیرا که، ارمنی مسلمان مسئله سینی وجوده کتیردن نه ارمنی لرین عمومی، نه ده مسلمانلارین هامیسی دیرکه، اونلارین بیر قالاناکیمی آرا ایریندکی اختلاف بیتمه سین. خیر ارمنی-مسلمان مسئله سینین موجدی وار دیر؛ هر گاه او، اورتادان قالدیر- یاراسا امین اولمالی که، ارمنی-مسلمان مسئله سی ده بیتنجکدیر. محض او موجوده مساوات ایله داشناقستون فرقه لریندن عبارت دیر. حربی اونلار یارادیرلار. بناء علیه صلح و مساوات طرفدارلارینا اونلارین ٹولمکی لازم دیر که، هم ارمنی لر هم ده مسلمانلار راحت اولسونلار. والعموم مسلمانلار ایله عموم ارمنی لری تقصیر لندیرمک ایجاب ایتمز طبیعی، مساوات و داشناقلار بیر جوخلارینی او اندازه قیزیشدیرمیشلار که، محاربه نی قطعیا آرزو ایتمه دین زحمتکش ارمنی یا خود مسلمانلارین ٹولدورولمه سینده دک جسارت ایدیرلر. لاکن ارمنی-مسلمان ملت لرینین اکثریتی تشکیل ایده ن زحمتکش صنعتین روحی، وجدانی بوکیمی قان توکولمه ایله علاقه دارخیلی ناراحت اولور. عجز و واللی ارمنی یا خود مسلمان کندلیسی اگر آرا قیزیشدیران اولمازسا ٹوز کسینی بوراخیم قونشوسونا تجاوز ایده رمی؟ خیر هئچ بیر زحمتکشین خیالندان بوکئچمز. بس بئله اولدیغی حالدا ایکی قونشولتی بیر-بیرینه قیردیرماقلا لذت یاب اولان عامللر تمیز- لئه لیدیر. اونلارین کفرانسلاری نتیجه اونوی ویره رکه، باکی کفرانسی ویردی. آرتیق هامی میز گوروریک که، داشناق ایله مساوات فرقه لرینین حاکمیتی مسلمان-ارمنی قیرغینی یارادیر. اونلارین ایکی سی ده هم ارمنی، هم مسلمان فقرای کاسبه سینین محوبنه سبب اولور. اونون ایچون ده ارمنی-مسلمان فقرای کاسبه سی اونلارین چنگیندن خلاص اولماغا چالیشمالیدیر. داها دوغروسوی اوفرقه لرین ایکی سینیه ایش باشندان قومالی، یئرلرینده جماعت حکومتی تیکلیب، حربه ارمنی-مسلمان کندلی فرقه لرینین حاکمیتی ایله ختام ویرمه لیدیر. والاختیوف دیبه جک قاراباغ ارمنستانین آیریلماز حصه سی دیر. (۱) خان خویسکی دیبه جک، خیر آذربایجانین دیر. نهایت بیر قدر محاربه دن سونرا بیر کفرانس چاغیریب شش گون دینجلدیکن سونرا ینه ینی بیر دسته اغفال ایدیلیب میدانا تولاناجاق، ینه قانلار آخیدیلماق دیر.

نجه که، «الزاس لورمن» (۲) فرانسوزلار ایله آلمانلاری، بلکه بوتون دنیا انسان-لارینی فلاکتسالدی، ائله ده «زنکه زور-قاراباغ» قفقازیا ارمنی-مسلمانلارینی بدبخت ایده جکدیر. اونون ایچون ده هر ایکی مملکتین فقرای کاسبه سی ٹوز حاکمیتلری ایچون بویوک هایستانتچی داشناقلار ایله بویوک تورانچی مساواتچیلاری اورتادان قالدیر- مالیدیرلار. زیرا که بوگونکی انسانلار بویوک توران ایله بویوک هایستان یوخ. کیچیک

۱- اورژینالدا «جزء لاینفک» یازیلمیشدیر.

۲- مقصد، بیرینجی دنیا محاربه سی دورونده فرانسه ایله آلمان آراسیندا مناقشه اولوبکئینه چوریلمیش فرانسه ایالتی اولان «الزاس لاتارنکیا» دیر.

فقط ساکنترینی ملی. دینی محاربه لره سوق ایتمه یین آذربایجان و ارمنستان شورادولت لری الویریشلی دبر. هرگاه ارمنی فقرا کاسبه سی ایله مسلمان فقرا کاسبه سی حکومت لری، اختیار لارینی داشناغا و مساواتا ویرمز لره او وقت نه قاراباغ نه ده قازاق حادئه سی وجوده گلر. چونکه او حادئه لری یارادان مساوات ایله داشناق حکومت لری اولدیغی خان خویسکی ایله خاتیسوفین میانیندا تبادل ایدهن نوتالاردان آشکار بیر صورتده معلوم اولماقدادیر. بس مقصر داشناق ایله مساوات فرقه لری دیرکه، اونلارا قارشى مبارزه آپارماق لازمدیر (۱).

م. ج. جوادزاده

«حریت» غزه تی. ۲۲ آوریل ۱۹۲۰ - نجی ایل. نمره ۶۷.

www.iran-archive.com

پاشاسین مستقل آذربایجان شورا حکومتی

وقتیلہ خان، بیک حکومتینین قاراقلعلہ لری آرخاسیندان فعلہ مطبوعاتی «پاشاسین آذربایجان شورا حکومتی» دیرکن قاراساواتچیلار گولوردیلر. وقتیلہ نمایشرو میتینگ لرده تورک فضلہ لری «پاشاسین آذربایجاندا وجوده کله جک فضلہ کندلی حکومتی» دیدیکجه محمدامین کمپانیہ سی (مساوات) هندوستانی آشماق خولیا سینا (۱) آلدان اراق اونلارا اعتنا ایتمردی. ایندی حق یئرینی تاپاراق آذربایجان فقرا کاسبہ سی ئوز اختیارینی ئوز الینه آلمیشدیر. بیر پارچا چوروک کاغذ ایله یوخ، حقوقا و رسماً آذر-بایجان فقرا کاسبہ سی ئوزونه حاکم مطلق اولموشدور. بیز کچن نمره مزده آذربایجاندا حکومت سورمک ایستدین بايقوشلارا تزلیک ایله حکومت باشیندان چکیلیب، اختیاری صاحبینه تاپشیرماق لازم گلدیکینی سویله میس ایدیک. لاکن ریاست هواسیله مخمور اولان حکومت باشچیلاری هئچ ده بوگوننی خاطر لرینه کتیر میردیلر. اونلار عبدالوهاب محمده و یا خود احمد محمدی کیمی بو شوغاز لارین هدایتی ایله عاقبتینی دوشونمه دیکلری بیریول ایله گئدیردیلر. یئرلی بولشویکلر بئله، یئرلی بولشویکلر ائله دیر، شرقه انقلاب کچیرمک خام خیال دیر-دیردیلر. بوگون ایسه خام ایله پخته، حق ایله ناحق معلوم اولموشدور. بوگون آذربایجان زحمتکش لری خان، بیک، تاجردیلن بوینو یوغون لاری حق قارشیندا سجده ایتمکه مجبور ایتمیشلر. دونن پاشاسین پاشالار، بیگلر، خانلار، افندیلر اوخوماغا مجبور ایدیلن عسکرلر بوگون قرمز پاشا ایله انقلاب نغمه سی اوخویور «پاشاسین قرمز عسکرلر»-دیرلر. بلی دونن گوردیکیمیز کبر و عظمت، غروردان بوگون آرتیق اثر بئله گورونمور. بوگون آذربایجاندا اعلان ایدیلن فقرا کاسبه دیکتاتوراسی نه قدر انسانلارین سعادتی نه موجب اولموشدورسا، یوزا قدر قوردلارین، جانان اولارین، محتکرلرین، بوینو یوغونلارین اوقاتلارینی آجی ایتیمشیدیر. بوگون ایکی ایلمک مساوات حکومتی آرتیق سونایتیب (۲) بنی فقط شانلی بیر صحیفه آذربایجان فقرا کاسبه سی طرفیندن دنیا تاربخنده یادیکار بوراخیلاراق ینی مستقل آذربایجان شورا حکومتی قورموشلار. ۲۸-آپریل آذربایجانلیلار ایچون بیرمای قدر عزیز تاریخی عیددیر.

۱- اورژینالدا «خولیا ایله هانه سینه» یازیلیمشیدیر.

۲- اورژینالدا «ختم بولوب» یازیلیمشیدیر.

یاشا انقلابچی قرمزی آذربایجان! سنین جهان فقرای کاسبه‌سی کتله عامه‌سینین بو
 مصنویت‌ی تشکیل ایتمک‌ه‌حقین واردیر.
 «حریت» ایسه هر نمره سینده دیککی کیمی، بو کونده یاشاسین آذربایجان فقرای
 کاسبه‌سی، یاشاسین قرمزی‌وردو دیمه‌گه ئوزون‌ی‌م‌جاز کورور. زیرا که او، یالنیز
 آذربایجاندا دگیل، بوتون دنیا دافقرای کاسبه‌حاکمیتی قورولاجاغینا امین‌دیر.

جوادزاده

«حریت» غزه‌تی، ۳۰ آپریل ۱۹۲۰ سنجی‌ایل، نمره ۶۹.

www.iran-archive.com

فتنه لره یول ویریلمه مه لیدیر

عکس انقلاب و امپریالیزم طرفینی التزام ایدهن مساوات حکومتینین انقراضیله سوسیالیزم انقلابی طرفداری اولان فقرای کاسبه حکومتی آذربایجانین مقدراتینی الینه آلدیگی گونین سونرا بدبین مرتجع لر ئوز خیانتلرینی اونوداراق جماعت آراسیندا نوعه نوع فتنه لر چیخاریلار.

آذربایجان فقرای کاسبه لری بیر قسیمی بو کیمی فتنه لره احتمال که، آلدانسونلار. لاکن سوسیالیزمین مناسبتی دوشونوب مرتجع لرین زنجیرلرینی قیراراق میدان اتوللانان سوسیالیستلرین فتنه کار آدامالارین (۱) فتنه وحیله لرینه یول ویرمه یه جک لرینه اینانماق ایچون سوسیالیزمین تاریخینی نظره آلماق ایجاب ایدیر. کوچده، بازاردا غافل لری اغفال ایدهن، آرزولارینا موفق اولموش ظان ایدهن حریشلر اون سوزدا بقال، دلال، روسالارین تعصیرینجه (باندان) نین الندن بیر شی گلجه جگینی دوشونمه لیدیرلر. اوباره ده دانشماق یازماق بئله آرتیق دیر. زیرا که، ایکی سنه لیک مساوات حکومتینین ایکی اوزلی لیگی و بیر سیرا تروتدلارلارین جیشدانینه خدمت ایتدیگی جماعتین یادیندان چیخیش سادا فعله ره برلرینین نظرینده دیر. اولنار اولکی کیمی، بلکه دهاجندی بیر صورتده سوسیالیزم اوغروندا مبارزه ایدیر. سوسیالیزمی وجوده کتیرمک ایچون چالیشیرلار. دار کوز لر خلق آراسینا سوخولوب، فتنه سالماق ایسته سهرده موفق اولما یا جاقلارینا امین اولسونلار. زیرا که، فقرای کاسبه سوسیالیزمین دشمنلرینی تانییب اولنارین مبارزه سی ایچون لازمی تدبیر لری حکومتی لارینه آلماق دان دها ایره لی جد دوشونموشلر. چونکه سرمایه دن الی چیخیش یا خود چیخماق دان احتیاط ایدهن تاجر، محترک و ریاستدن دوشورولموش جنونیک لرین علیه لریند چیخا جاقلاری معلومور.

بیر ایستر آذربایجاندا، ایسترسه خارجه علیه میزه اولان برون قوه لر ایله مبارزه ایدیب لازم گلرسه حکومتیمیزله برابر ئوزوموزی ده سوسیالیزم اوغروندا قدا ایده- جکیمیزی اولن بئله یقین ایتیمیشک، چونکه بیز یالنیز آذربایجان ایچون یوخ سوسیالیزم ایچون مبارزه ایدیریک.

بیزه قوری آدان عبارت اولان ملی استقلالدان ایسه فعله کنده لی بین الملل شوراسی الیوریشلی دیر. قوی کهنه چیلر دوشونسونلر که، سوسیالیزم قلبینده ملتچلیک ایچون یثریوخلدور. بوگون آذربایجاندا اولان پروتلاریات حاکمیتی هنج بیر واسطه ایله خلل دار اول

بیلیم، زیراکه، او حکومت محترملر، عیاشلارالینده دگیل، ناموسلا ایشله یین فعله صنفینین اختیاریندا دیر. بوگون آذربایجان اوزهرینده بویوک زحمتکش کتله حاکم دیر، اولای بیلین که، ایندیکی حکومت مامورلاریندا بیرسیرانقسانلار نظره چارپسون، لاکن اولنلار بیلیمه لیدیرلرکه، ائله شخصلر بوتون فقرای کاسبه فارشی سیندا مسؤل دیرلار. فقرا اولنلار ناقمانیننی تصحیح ایت دییب، عکس تقدیره جزالاندیرماقدان چکینمیه جگدیر. بوگون آچیق آشکاردیگمک لازمدیرکه، بیز کومونستلر بیر آرزویا خدمت ایدیریک که، اودا ملکیت شخصه نین (۱) لقوی، زحمت و ثروتین تشریکی دیر. اعلان ایتدیگیمیز حکومتدن ده بونی ایسته بیریک. اگر حکومت بو آرزونو قولدن فعله کتیرمکه چالیشماسا بیزیم ایچون علاجی ممکن دور.

مطلبی داعادا آیدینلاشدیراق. آذربایجاندا، بلکه کره ارضده بیزیم فکر و مسلکیمیزه صداقت گوسترمه پروتلاریات صنفی اولاجاقدیر. بوندان باشقا لارینی دشمن کیمی گورمه سکده اولنلاری دوست حساب ایتمه مه لیک.

مخنی حکومتیمیز، صنفیمیز و فرقه میزین میزانی، یا شادنیفیمیز آذربایجاندا چیخاریلان رنگارنگ شایه لرین منبعی و سببی (ده بودور) بیزیم دوستلاریمیز پروتلاریا، دشمنلریمیز ایسه اورتا و یوخاری کونی قالین لر صنفی دیر. آذربایجاندا دامن بو صنف شایه لر چیخاریر. چونکه او، پروتلاریا ایله دشمن دیر. او، فعله نی حاکم گورمک ایسته مز، مال و ثروتینین اینندن چیخیب جماعت اینه کچمه سینه راضی اولماز، اونا گورده واشریعتا واملتا (۲) دیبه ره ک جماعتین روحوننی زهرلر، بو اونون طبیعی خاصیتی دیرکه، بیزه چوخدان معلوم دور. قوی آنلاقی سیز و ایله لری آلدادیرلار سا آلداتسونلار، بیزه آنلاقی فعله لرین، دوشونجه لی کنده لیلرین معاونتنی لازمدیر.

قارا گره میدان مبارزه ده آباق آلتیندا پایمال اولماقدان باشقا بیر ایتس گوره بیلیمز. آنلاقی زحمتکشلر اینانیریق که، فتنه چیلره بئله جواب ویره جکلر: «مسوات، اتحاد و دانشاق افندیلر! بیزه سیزین فکرینیز معلوم دور. ناحق زحمت چکیب خلقین راحتینی خللدار ایتمه یینیز. اولابیر حکومتی آپارا بیلیمه دینیز، چونکه لایق دگیلدینیز. ایکینجی تعقیب ایتدیگینیز، اساسی چوروموش و قبول ایتدیگینیز مسلکینیزده موهوم ایدی. ایندی ناحق یئره زحمت چکمک لازم دگیلدیر. انسان کیمی ایشله یین، یدیین! باشقا چاره نیز یوخ دور، عکس تقدیره سوسالیزم انقلابی سیزی ازیب سحوایده جگدیر.

م. ج. جوادزاده

«کومونست» غزه تی، ۱۷ مای ۱۹۲۰-نجی ایل، نمره ۱۲.

۱- مقصد «خصوصی ملکیت» دیر.

۲- مقصد دیندارلارین و مرتجع بورژوازینین «شریعت الدن گدیر، ملت الدن گدیر» شعارینی خاطر لاتماقدیر.

نریمان نریمانوفین و رودی

چو خدان بیری آذربایجان زحمتکشترینین انتظاریندا اولدیقلاری بویوک یولداشیمیز نریمانوف شهریمیزه ورودایتدی. وقتیله عکس انقلابچیلارین حق سیز هجوملاریله باکینی ترک ایتمک، باکی فقرای کاسبه سینین باش سیز بوراخماق، خصوصاً گنج تورک (۱) کومو-نیستلرینی معلم سیز قویماق مجبوریتینده قالان او بویوک معلمی بوگون باکی فقرای کاسبه سی آلتیشلار ایچری سینده قولایتدی.

نریمان نریمانوفون کلمه سیله بالنیز آذربایجان دگیل، بوتون شرق عالمینه ینی ایشیق و ینی روح گلدی. او ایشیق شرق مظلوملارینین صباح امیدینین یتشدیکینی تیشر ایدیر. بوگون باکی دیدیکیمیز، شرق مسکواسی، شرق لنیسی بی در آغوش ایتدی. باکی فقراسی ئوز رهبرلرینی استقال ایتمک ایچون روحلاریندا دوغوش حس محبتی ترحمان اولایله جک بیر طرزده مراسم تشکیل ایتدیلر. بئله که، کوچله رده خصوصی قراول دستلری تعیین ایدیلیب مؤقتلن سابق پارلمان قارشیسینده ک کوچله ر منظم بیر سورتده جماعت ایله دولی ایدی. بوتون کومیسارلار موقفه، اکثری بئله جری بئده ک استقباله پیخیمیشدیلار. ساعت ۱۱ تاممدا اوگون موقفه یتشوب موسیقی ترنمی و جماعتین آلتیشلاری، باشاسین شرق انقلابی و شرق انقلابینین داهسی نریمان نریمانوف یازیلی قرمزی بایراقلارین سایه سی آلتیندا سابقدن تعین ایدیلیمیش قرارگاهه ورودایتدی. آذربایجان شرق اسلام عالمینده بیرینجی شوراحکومتی اولماقلا فخر ایتدیگی کیمی باکی فقرای کاسبه سی ده شرق اسلام عالمینده بیرینجی انقلاب داهیسینین تحت تربیه سینده بولونماقلا افتخار ایدیه جک دیر.

باشا قرمزی آذربایجان و باشا اسلام فقرای کاسبه سینین پیشروی بویوک یولداش نریمان نریمانوف، چونکه شرق انقلابینین سیزه اولان احتیاجی بویوک دور... سیزینله شرق فقرای کاسبه سی زنجیر اسارتدن خلاص اولماق ایدیر.

• ج •

«کومونست» غزه تی، ۱۷ مای ۱۹۲۰-نجی ایل، نمره ۱۲.

استقمد «آذربایجان» دیر.

قره‌زی روسیه و جهان فعله‌اری

روسیه‌نین ایکی ایل یاریم لیق مبارزه‌سی انسانلار میانیندا عظیم بیر انتباه و وجوده کتیریب، بشریت عالمینی بین الملل بیر رنگه لهدارو علیهدار اولماق اوزره ایکی فرقه‌یه تقسیم ایتمیشدیرکه، بو بولگونو روسیه‌نین داخله و خارجینده یاشایان ملتلرو مملکتلرین سیاسی جریانلاریندا گورمک هر بیر کس ایچون ممکندور.

روسیه‌نین سیاسی، حربی و اقتصادی اداره لرینی نظراعتنا به آلیب مذکور اداره لرین نظام-انتظامینی تلیق ایتسک ملت چیلیکن اثر گورمه دیکیمیز کیمی هامیسی بین الملل زحمتکش کتله لرین منافی مدافعه‌سی ایچون خدمت ایدن گوره ریک.

روسیه‌نین خارجینده اولان زحمتکشترین ثروتدارلار ایله ایتدیکلری معامله لرده، عیچین ملت چیلیک رنگینن عاری بالتریز بین الملل زحمتکشلر منافعینن مدافعه‌سی متیننه مستنددیر.

بین الملل سوسیالستلر یوواسی اولموش پروتلار روسیه‌نی ملی روسلیق چرچوده‌سی ایچریسینده نشان ویرمک فکرینده اولان عکس انقلابی مطبوعات دابوگون توتدیغی یولون یانلیش اولدیغینی اقرار ایتمکه مجبور دیر. زیرا که، ایندی هر بیر طرفن روسیه‌یه زحمتکشلر نماینده لری آخین-آخین کلمکه باشلامیش، روسیه‌ایسه «بوتون جهان پروتلاریسی توپلاشین» شعارینی تعقیب ایتمک ایچون تمام دنیا مظلوملارینین مداسینی دینله بیر، جهان فقراسینین امدادینا حاضر لانیر. ایندی روسیه‌یه، روسیه دگیل کمونیستلر مملکتی دیمک داهامناسبدیر. چونکه بورادا (تکجه) روسیه ایچون چالیشان یوخدور. بورادا ۱۶ ساعت ایشله‌ین سیاسی لر کمونیزم ایچون چالیشلار، روسیه‌ده آخیدیلان زحمتکشلر قانی روسیه ایچون دگیل، کمونیزم ایچون آخیدیلیر. روسیه دنیا فعله لرینین اوچاغی دیر. روسیه خلقینین کچر دیکگی آغیر گونلره باخمایاراق سیاستجه هر بیر مملکتدن ابره‌لی اولدیغینی ان عادی فعله‌لر بیلیر. سیاسی مکتب بیتیرمیش دیپلوماتلار قدر معلومات کسب ایتدیکلری گوستریرکه، بو جماعت ئولمیه‌جک، میدانا چیخارماق فکرینده اولدیقلاری ایده یا یا شیماچاق دیر، اونونلادا دنیا مظلوملاری ایشیق لیفا چیخاچاق دیر. غزه و تلکراف خبر لریندن معلوم اولورکه، مسکودا انکلتزه فعله لرینین ورودی مناسبتیه طنطنه‌لی میتینگلر اولموش، او میتینگلرده روسیه و انکلتزه فعله لرینین قارداشلیقیندان بحث ایدیلیمیشدیر. عجب! روسیه‌نین محوبنه چالیشان بیرینجی دولت انکلتزه دگیل دیرمی؟ بسره گودا ایدیلن طنطنه‌لی بایرامین نه معناسی واردیر؟

بعضی لرحه بومهم بیر مسئله دیر، بونی حل ایتمکن اول اقرارایتمک لازمدیرکه، مسکوا فعله لمرکزیدیر. انگلتره فعله لری ایسه نین الملل فقرای کاسبه اوردوسونین بیرقولونوتشکیل ایدیرلر. قرمز مسکوا بو اوردونی طنطنه ایله قبول ایتمکه حقلی دیر. بوگون انگلتره حکومتین مسکوا حکومتینی یخماق فکرینی انکارایتمک اولماز. مسکوا حکومتی نینده انگلتره حکومتینی محوایتمگی لازم گوردیکی دوغورودور. بو دنیافعله لرین حکومتی اولدیفینا گوره انگلتره فعله لری ده آنجاقت مسکوا حکومتینی ئوز حکومتلی بیلبلباشقا حکومتلی دشمن حساب ایدیرلر. اولنار روسیه یه گلیر، حکومتلرینین بوئولکه ایله دشمن لیکنه باخمایارق اورادا اولان فقرای کاسبه ایله قارداشلیق اعلان ایدیرلر. مسکوا حکومتی ایسه انگلتره حکومتی ایله، انگلتره یوخ، ثروتدارلار حکومتی، غاصبلی دسته سی ایله مبارزه ده بولوندوغونا گوره، زحمتکش انگلیس لرله هئچ بیر عداوتی یوخدور، بلکه اولنارین خلاصینه چالیشیر. اودورکه، اولنارین نماینده لرینی احترام ایله قارشیلاییر.

قرمز مسکوا به بالنیز انگلیس فعله لری یوخ، دنیانین هر بیر طرفینده ساکن اولان فعله نماینده لری گلیرلر. چونکه روسیه آرتیق روسیه نامی داشیماییب جهان زحمت کشرلی کتله سینین قوتی و اقتدارینین مرکزی آدلانیر. ایندیکی روسیه به بین الدول بیر دولت نظریله باخانلار سهولرینی دوشونمه لیدیرلر.

روسیه جهان فعله لرینین قوه اراده سیدیر.

محض قرمز روسیه به جهان فقراسینین علاقه سی.

قرمز روسیه نی جهان فعله لری مدافعه ایدیر. جهان فعله لرینین حقوقینی ده قرمز روسیه دیریلدیر. دیمک روسیه به دنیافعله لری، دنیافعله لرینده روسیه لازمدیر. البته روسیه ایله دنیافقرای کاسبه سی آراسیندا بوکیمی یاخین علاقه و رابطه یارادان کومونستلر فرقه سینین یاشاماسی آرزوایدیلمه لیدیر. چونکه هر ایکی سینین باشیندا دوران همان بو فرقه دیر.

م. ج. جو اذ زاده

«کومونست» غزه تی. ۱۹ مای ۱۹۲۰-نجی ایل، نمره ۱۴.

ایراندا انقلاب فکری

قانون طبیعت پیخولوویا (احوال-روحیه) عالم لرینه بیر حقیقت سویلتمیشدیر. اودا انسانلارین افکارملل، بلکه حرکات و سکاناتی خارجی تاثیر اتدان دیر-حقیقتی دیر. طبیعی، قیشدا هواین سویوقلیغی بیزه قالین یالتار تدارکی، یابین ایستی سی ده همچین سرین یئرله کوچمک، یا خود سویوق سولار ایچیب شمه قول آتماق (۱) فکری دوغورور. اگر نوز معیشتو حیاتی میزی تدقیق ایدره یکسه خارجی تاثیرات نتیجه سینده فعال اولدیغیمیزی دوشونوب گوره ریک که، کجه-کوندوز چالیشب چابالارکن نوزوموز دکیل، باشقا بیر قویه، باشقا مجبوریتنه تابع ایک. بیزی او تابع اولدیغیمیز قوه نین تحت تحکیمندن قور تارماغا هیچ بیر علاج و چاره یوخدور.

فکریمیز، ایتمیمیز، خیالاتیمیز، آرزولاریمیز، داهادوغروسی سملک و عقیده میز همان قوه، همان مقدرات دییه بیله جگیمین حوادث خارجی به تاثیر یعنی بیزیم جسم میزدن خارجه اولان حادثه لرین روح، فکر، عقیده، مسلکیمیزه اولان تاثیر دیر.

بیزیا شاماق ایچون چالیشارکن داهاسان و راحت پاشایب اذیته دو شمه مک ایچون چاره دوشونور وک. اونون ایچون محیط میزده تصادفا ایتدیگیمیز هر بیر شی بیزه تاثیر ایدیر، یعنی اختراع ایدیلیمیش هر بیر شیئی قولانماغا هوس ایدیریک.

انسانلار منفرد او تک لیکده باشقا قوه لرین تاثیرینه تابع اولوب باشقا حادثه لرین متاثر بولوندوغو کیمی، جمعیت، ملت، مملکت کیمی کتله حالیندا بولوندوقلاری زماندا بیر-ایکده اولاراق بعضی تاثیرلر آلیر، بیر یغین فکر لر تعقیب ایدیرلر. اوفکر-قسماقونشو کتله لره تقلید و وجوده گلدیگی کیمی، قسماده حیات و پاشایش ایچون مبارزه نتیجه سینده وجوده کلیر.

ایندی باخاق. (۲) ایراندا انقلاب فکری اولابیلر می؟ بوفکر نه کیمی حوادثین تاثیر ی یاخود هانکی مملکتین اهالیسینه تقلید و وجوده کلیمیشدیر.

بونو یاخشیا ایضاح ایتمک ایچون ایران جماعتی نین تاریخ جاتی نینی و ایندیگی گذرانی ایله برابر ایرانین حاضر کی (۳) حکومتین کیملردن عبارت اولدوغونو ملاحظه ایتملی ییک.

۱- قدیم خلق مثلثی اولاراق، سوز آتماق و ساتاشماق معنا سیندا ایشلنه ریمیش. بو مثله شمی عمومی بیر آدام آدینده ان عبارت دیر.

۲- اورژینالدا «باقالم» یازیلیمیشدیر.

۳- اورژینالدا «ایران حکومت حالیه سنک» یازیلیمیشدیر.

هاموید معلوم دور که، ایرانلیلار تاریخی و متمدن بیرملت اولوب بیر چوخ استیلا و انقراضلارا باخمایاراق ۶مین ایل یاشایا بیلیمیش، ملیت، بلکه، قسما عتند و عادتلرینی محافظه ایتمکله برابر بیر ییغین دینلرو عقبه لرده قبول ایتمیشدیلر. ایرانلیلار قدیمدن (۱) اکینجی بیرملت اولوب، تجارت و صنعتجه ایندی ده بیرشئی وجوده گتیرمه میشدیلر.

اسکی ایرانلیلارین دینلری، عادتلری همان اکینجیلیک، زراعت ایله یاشادیلارینی بیلدیریر. قدیمدن طبیعتین گوزللیکلرینه پرستش ایدن بوملتین نوروزی نه قدر بجا ونجه گوزله بیر عیددیر.

ایشچی ایرانلی نوروزی سومکه، نوروز اسفتون اولماقا حقلی دگیلدیرمی؟ البته نوروز ایله ایرانلیلارین قاراتور باقلاردا دفن ایلتدیکلری دانله رگوه دره جک، بوگوندن سونرا ایرانین داغلاری، دره لری، دوزلری، چمنلری یاشیلاناجاق، هر طرفه بشاشت، هر طرف خنده، هر طرف سرت لرله دولاجاق ایدی. محض، بو گوزله عید زحمتکش اکینجی ایران-لیلارین صنعتلرینین تاشیری دیر.

ایران شعراسینین آثاری دا همچین باغدا، چمنده تاخیل، گل و سنبل اوصافیه مملودور.

دیماک قدیمدن بری ایرانلیلار اکینجیلیک ایله یاشایرلار. آثارلاری دا اکینجیلیکی آندیریر.

بو اکینجی ملتین آراسیندا (۲) بوگون بیر ییغین حرکتلر گورونور. بیز بو حرکته انقلاب مقدمه سی دیریک.

باشقالاری ایسه ایراندا انقلاب فکری دوغما میشدیر- ادعا سیند ادرلار. بیز بو مدغالارا جواب ویرمک ایچون یوخاریداکی اوزون-اوزادی مقدمه دن سونرا اثبات ایتمک ایستیریک که، حقیقتا ایراندا انقلاب فکری وار، ئوزوده پروتلاریا انقلابیدیر. بوانقلاب فکرینی دوغوران دا؛

(۱) اکینجی ایرانلیلارین یئرلرینین بیر ییغین بیگلو خانلار طرفیندن آلیندیفی؛
(۲) باشقا قوه تین استیلاسی تحتینده یاشاماغا دوام ایتمه مک خاصیتلری دیر.
بوگون ایران کندلیلری هامیمیز بیلیریک که، بیر آرشین زراعت یرینه مالک دگیلدیرلر.

بو بیری طرفدن ده اوروپا بورژوازیاسینین ان قوی سی اولان انگلیس ایرانلی تمامیه تحت استیلالارینا آلمیشلار. بو ایکی عامل بو ایکی سبب ایران جماعتینه تاثیرتیمیش، خلاص اولماق ایچون چاره دوشوندورموشکن، دیگر طرفدن ده روسیه فعله-کنندلیسینین پارلاق شعاری ایشیدیلیمکه باشلانمیشدیر.

حال بیئله ایکن، ایراندا انقلاب فکری دوغما میشدیر- دینلر کورو کار دگیللمی؟ بلی، اولنار کورو کار دیرلار. ایراندا انقلاب فکری اویانمیشدیر. بوانقلاب فکری هم خارجی بورژوازیانین، هم داخلی ملکه دارلارین علیینه اولوغوندان پروتلاریا انقلابی

۱- اورژینالدا «اسکیدن» یازیلیمیشدیر.

۲- اورژینالدا «ملت میانیندن» یازیلیمیشدیر.

فكرى اولدوغونا شهبه ايتمك اولماز. اوندان ئوتتۇرى كە، ۱۳۲۴-نجى ايل انقلابيله ايران جماعتى آراسيندا منفى آيرىلغى كسگين بىر حال آلمىشدير. هر حالدا، ايراندا انقلاب وجوده گلەجكدير. چونكە، انقلابين عاملو مؤثرلرى واردير. بوانقلاب تقليدى ده دگيلدير. زيراكه، يوخارىدا «ايران اكينچىلرى ياشاماق ايستير، ملكه دارلار ايسه، اونا سرين يرلر ينى اليندن آلب ياشاماغا امكان ويرمه ير»-ديديك. ايرانين و ايران كندلر ينين احوال حاضره سيله آشنا اولانلارا معلومدور كه، بيزينه ايران فقرى كاسبه سىنين فلاكتلى حال لار ينى لايىتقنجه تصوير ايتمگه موفق اولمادىق. اگر بونا موفق اولسا يديق يقين كە، اوخوجو (۱) يولداشلار دامتعلره قارشى بيزيم آلدېمىز وضعيتى آلب، بيزيم كيمي وارلىقلار ينى بو اوغرودا قويماغا حاضر بولوناردىلار.

م. ج. جوادزاده

«حریت» غزەتى، ۲۱ مای ۱۹۲۰-نجى ايل، نمره ۷۲.

www.iran-archive.com

ایران انقلابی

آذربایجان مساوات حکومتی بیخیلان کون بیز، ایرانلیلارا خطابا ایران انقلابینیز باشلانديغینی یازمیش ایدیک. چونکه آذربایجان ایرانین، بلکه شرقین انقلاب کچیدی اولجاغی ایستر انقلابچیلار، ایستر عکسر انقلابچیلار طرفیندن عمومیتجه قبول ایدلمیش دیر. دوننکی نمره سیزدهده ایرانلیلار میانیندا انقلاب فکری او یانديغینی اثبات ایتمیشدیک. ایندی رسمی و غیر رسمی منابعدن آلدیغیمیز خبرلره گوره انزلی و آستارا قرمزی قوشونلار طرفیندن اشغال اولونوب انگلیسر فرار ایتیشلر. احتمال وارکه، انگلیسر ان یاخین بیر زماندا ایرانی تمامیه تخلیه ایدیب چکلسنلر بورادا ایندی دوشونه لی بیر مسئله واردیرکه، اودا ایرانین استقلالیت و تمامیت ملکیه سیله قرمزی روسیه نین علاقه سیدر بو مسئله نی قولایله آنلاماق ایچون روسیه کومونیستلر فرقه سینین قالدیردیغی شعار کفایت ایدر. زیراکه، ایراندا پرولتاریات صنفی آروپا سرمایه دارلاریندان زیاده ایران محترک و ملکه دارلاریندان تشویق کورور. روسیه حکومتی، روسیه بین الملل قرمزی اوردوسی روسیه و دنیا مظلوملارینین خلاصینه چالیشماغی تصد ایتمیشدیر.

دوننکی مقاله سیزده کوترمیشدیک که، ایرانلیلار میانیندا انقلاب فکری او یا— نمیشدیر. البته که، قرمزی اوردونون ورودیله اولان انقلابچی فقرای کاسبه ایران حکومت حالیه سی غلینه قالخب اصول اداره و حکومتی دگیشمک ایسته یه جکلر. او وقت طبیعی دیرکه، قرمزی اوردو ایران انقلابچیلارینا معاونت ایده جکدیر. بو معاونته ایران فقرای کاسبه سی محتاجدیر. کرک نیکالاین ایرانلیلار بوینینا سالدیغی اسارت زنجیرینی چبخارماقد قرمزی اوردو، اوچونجی انترناسیونال هیچ بیر معاونتدن چکیمنه— سین. لاکن بیرچوخ ملتر بو معاونتی «ایرانین داخلی ایشلرینه روسیه طرفیندن مداخله اولونور» ظن ایده جکلر. بوقطعا دوغرو دگیلدیر. آرتیق بوگون روسیه نین ایران و ایران کیمی ٹولکلرده اولان فقرای کاسبه یه معاونتدن مقصدی او ٹولکلہ نی استیلا ایتمک دکیل، اورادا سوسیالیزمی دیریلتمکدیر. بیرده روسیه آرتیق بین الدول معین حوده مالک بیر دولت دگیلدیر. روسیه فقرای کاسبه یوواسیدیر. او، هر یئرین فقرای کاسبه سینى ثروتدارلار چنکیندن خلاص ایتمک ایسته ییرکه، ایراندا، ایران فقرای کاسبه سی ده بوکیمی بیر خلاصکار یولداشا محتاجدیر.

بونا اینانماق لازیمدیرکه، روسیه فقرای کاسبه سی ایران مظلوملارینین هیچ بیر حقوق سیاسی و اقتصادی سینى مختل ایتمه ییب ایراندا ٹوزلرینین حاکم اولمالا—

رینا چالیشمانلار. بوایمانلا برابر بیز ایران فقراى کاسبه‌سینین اوزه‌ریمیزه بویوک و آغیر وظیفه‌لر دوشور. اووظیفه‌لردن بیرى انگلیسلر و وثوق‌الدوله چنکیندن خلاص ایدیب هندوستان فقراى کاسبه‌سینین امدادینه کیدن اوردویا و ارقوه‌میزله معاونت و یاردیم ایتمک، دیگرى ایسه کهنه بایقوشلارین خرابه‌زاره دوندردیگی ایرانى یئىدن آباد ایتمکدیر. بوایکی آغیر وظیفه‌نى ایفایه مجبور اولدیغیمیز ایچون کجه-گونوز ایشله‌مه‌لى، کجه-گونوز چالیشمالیق.

هیچ‌بیر ملاحظه و قورخو لازم دگیلدر. بوتون ایران زحمتکشلری کومونست فرقه‌سینه یازیلیب قرمزى بایراق آلتینا توپلانمالیدیر. ایران انقلابى، ایران فقراى کاسبه‌سینین آجى حیاتی بونو طلب ایدیر. انقلاب شروع ایدیلیمیش، ایلدیریم‌سرعتی ایله کچیر، هر حالدا یورولمامالی، دالدا قالمالمالیدیر. ایرانین استقلالیت و تمامیت ملکیه‌سینین تاسینی‌ده محکم ایمان، ثابت‌قدملى انقلابچیلارین متانتینه باغلیدیر. روسیه فقراى کاسبه‌سى «ایران ایرانلیلارین دیر» شعارینه ضدگیل. بلکه اونلار «هر بیر یئیرین زحمتکشلری او بئیرین حاکمی‌دیر» شعارینی بیزدن داها آرتیق مدافعه ایدیرلر.

ای ایران زحمتکشلری، کلین کئده‌ک، ئوز ئولکه‌میزه حاکم اولوب ئوز زراعت یئرلریمیزی ملکه‌دارلاردان آلاق و زراعتله کئران ایده‌ک.

م. ج. جوانزاده

«آذربایجان موقت جریبى انقلاب کومیتدسینین اخبارى» غزدهتی، ۲۲ مای ۱۹۲۰-
نجى ایل، نمره ۳.

ایران کومونیست فرقه‌سی

طبعی‌دیرکه منفی انقلاب وقتینده، خوسا انقلاب ایسته‌نیلن نتیجه ختامه بیتشمه‌دن اول انقلاب باشچیلاری مبارزه ایتدی‌کلری منغدن باشقا بیرداها قیسا گوره‌نلر طرفیندن تنقید و تقبیحه اوغرارلار.

سیاست صحنه‌سینین آیاقلاری تیتردین مبارزلری ایسه بوکیمی تنقیدلردن متاثر اولوب چاشار، بعضا یولداشلارینی بئله یالنیز بوراخیب قاچار، تعقیب فکرینده اولوقلاری آرزونی عقیم بوراخارلار. بالکس، هر بیر حادثه‌نی بیرسببده کوردن حقیقتچی‌لرایسه کعبه مقصوده یتمکدن ئوتری چکدی‌کلری طرح ونقشه‌نی متانت و ثبات تام ایله ایشله‌ییب کوتاه‌بیتلرین تنقیداتینی اهمیتیز روزگار کیمی نظراعتنایه آلماییب، یورویور، مقمودلرینه جتین‌لیکله اولسادا نایل اولارلار.

همچنین بیز ایران کومونیستلری مفتنلر، آیاغی‌نین آلتینی کوره بیلمه‌ین کوتاه-بیتلر طرفیندن علیه‌یمیزه انتشار ایدیل‌مکده اولان فتنه‌لره اعتنا ایتمه‌سه‌گیمیزی بیان ایتمکله برابر، فتنه‌چیلرین نه درجه‌ده‌معتمه (و) نه اندازه‌ده اهمیت ساحبلری اولوغونو خلقه بیلدیریب، واقعا ایراندا منغی آیریلیق و کومونیست فرقه‌سی تشکیلاتینین اقتدارینی یازماغی ینه ئوزوموزه وجدانی بوج بیلدیک.

بلی! بوگون ایراندا کومونیست فرقه‌سی وار و اوز فرقه‌نی محکم و مظفر بیر مرکز اداره ایدره‌ک کومونیزم دشمن‌لری فقرا جالدارلی میانینه خوف و دهشتلر بوراخاراق کله‌جک فقرا انقلابینی، کندچی عیبانی‌نی ایران مالک‌لری و خان-بی‌کلری نظرینده مجسم ایتمیشدیرکه، بوگون اوز فرقه ئوز قارشیسیندا گوردی‌گیمیز علیه‌دارلارا تصادف ایتمکده‌دیر.

بو وضعیت یالنیز ایران کومونیست فرقه‌سینین باشچیلارینا مخصوص دیکل‌دیر. حتی دنیانی ساغلام سیاستی‌ایله لر زددار ایدیب دنیا سیاستچیلرینی حیرت‌لره غرق ایدن روسیه کومونیست فرقه‌سی، همچین شرقده بیرینجی سو‌سیالیست شورا جمهو-ریتی تاسیسینه موفق اولماقلا کسب افتخار ایدن آذربایجان کومونیست فرقه‌سی‌ده مفت‌خورلار و محترکلردن باشقا قارین‌قولولار و قارالار طرفیندن تنقید ایدیل‌مکده‌دیرلر. همان بوفره‌لرین باشچیلاری‌دا ایران کومونیست فرقه‌سی باشچیلاری کیمی اقرارلر معروض‌دیرلرکه بو حقیقتی هیچ کس گیزلده بیلمز.

اوزاق دیکل، آذربایجانی کوتوره‌ک، باکی انقلابچی عمل‌لری محترک تاجرلرین اشتها‌سینا ختام ویرمک ایچون بیریمیز تجارت‌خانالاری قاپاق ایچون ایتدی‌کلری تشبئلر ایراندا نه کیمی فنا انتشارلره سبب اولوغو کوز ئونونده‌دیر.

باکیدا اوغورلوق امکانی بولمايوب ایرانا کجن تاجرلرین ایران انقلابینا ویر-
دیقلاری رخنه لر، و تورتدی کله خیانتلرین ان کیچیک می ئوزحیات و سعادی نی مالک لری
و ثروتدارلارین مدافعه سینده گوردن فانانیک و اشراف پرست میرزا کوچک حائین جنگله
چکیلیب انقلاب اوردوسی ایچری سینده نفاق سالماق و انقلابا صربه وورماق فکری نه
دوشمه سی ای دی. همان بورادان قاچان محتکرلرین تورتدی کله فتنه کارلیقلار و اوینا-
دیقلاری روللارین فنا نتیجه لری ایراندا اولانلارین هامبسینا معلوم دور. البته بو کیمی
روللار و شایعه لر آنجا ق کوچک خانلاری جنگله قاچدی رار.
(بو حادته) فقط فانانیک لری آذربایجان کومونستلریندن نفرتلندی ری.

ایران کومونستلری ایسه هم شایعه لری، هم ده اولنارین مشائینی بیلدی ریلر. اونون
ایچون ئوز فکرلرینده دوام ایده رک انقلابی ایره لی آپارماقدا بیردقیقه مسامحه
ایتمیه رک چالی شیردی لار. ذاتا اولنارین وظیفه لری ده بوندان عبارت ای دی.

لاکن ایران کومونست فرقه سینین اقداماتیندان قورخویا دوشن قوردلار. یا خود
ایراندا کهنده ی انقلابی وجوده کله جکی نی یقین ای دن بیکلرین و قویوقلارین باکیدا
ایران کومونستلری علیه نه مختلف شایعه لرین انتشارینا اهمیت ویرنله یاد آورلیک
ایتمگی ی نه ایران کومونستلری ئوز وظیفه لریندن بیری حساب ای دی لر.

چونکه بونلار انقلابا صادق اولدی رقلارینی هیچ اولما زسا آذربایجان انقلابیندا
ئبوت ایتمیش دی لر. ایندی، ی نه بیز ایران کومونستلری باشقا بیر شکلده میدانا
توللانمیش ضیاعا لدینلری، باشقا بیردون گئیمیش و ثوق الدوله لری منکوب ای تمک.
اولنارین حیله و دسیه لرینی خلقه بیلدی ریمکن عاجز دگی لیک.

بیر کره اولده دیمیشیک که، بیز ایران کومونستلری دماقوک، عوامغریب
دگی لیک، بیلدی کیمیزی و ایشله مک ایسته دی کیمیزی دوشوردان دوشورویا زحمتکش
بولد اشلاریمیزا دبیر، اولناری ئوزوموزه آنلاقلی بولداش ای تمکه چالی شیری ق.
قوی ملت دونونا بورونموش عوامغریب ریاست پرستلر خلقی نه قدر اغفال
ای تمکه چالی شیرلارایسه چالی شینلار.

بیز حقیقته استنادا انقلاب یاراتماق و اونی ایسته نیل یولیه آپاری ب مقصد
یتیرمکه سعی ای دی ریک.

بیز اولدن دیمیشیک و دبیری ک:

ایران گره غرب ستملکه چیلرینین سیاستی آلتیندان چیخین!
ایران فقرای کاسیه سی گره شاهلار، خانلار، ملکه دارلار، مفتخورلار تحت-
فشاریندان آزاد اولسون!

ایراندا گره زحمتکش کندلی و عمله لر حکومتی تشکیل اولونسون!

بیزجه بو آرزونی کیزلتمک ققرا منغینه خیانتدیر.

زیرا، بیز کومونستیک، مائوزرست (۱) دگی لیک. بیز حیات اوغروندا مبارزه ایده رکن
قارشیمیزا انقلاب کورکونه بورونموش ماجراچی مائوزرستلرده چیخارسا، انقلاب
نامینه اونی محو ایتمکن چکینمه جیبیک. زیرا ایران فقرای کاسیه سی، ایران کندلی سی،
آرتیق انقلابا محتاج دیر. بو انقلابیندا اولنارین ایسته دیگی شکلده اولماسی طبیعی.
کومونست فرقه سی الی ایله اولایله جکدیر.

زیرا که، ایرانداکی باشقا تشکیلاتلار هامیسی ساتیمیش اولدوقلاری ایچون
فقرا حکومتی قوراجاق بیراقتداره مالک دگیلدر.
بوگون آرتیق، شخصلرین و متنفذلرینده وقتی کچمیش و اولاردا مائوزرچیلری
ایش کوره بیلیمه جکدیر.
بوگون، ایراندا فولاد نظاملی، دیردیسه یلینلی کومونیست تشکیلاتی واردیرکه،
اوبدا انقلابین شخصی غرضار و ریاست لره و شان-شیرت صاحبی اولماق فکرینه
اویان و خولیا پرستلرین بوش فکرینه آلت اولماغا امکان ویرمه جکدیر. بونا امین
اولمالیدیر.

دوغرودور، ایران کومونیست پارتیاسیندا انقلابی آپارماق، انقلاب فکرینین
قولدن فعله گلمه سینه چالیشماغا لایق اولمایان بیر پارا شخصلرده واردیرکه، بوگون
اولارین دوشونجه سیز ایتمله مکلری ایله هیچ بیر کس بیرقرقدنی لکه لندیرمکه حقلی
دگیلدر. فرقه ده اولابیلسین که، کومونیست دونونا بورونموش خائنلرده تاپیلسین.
یا خود فرقه چیلیکن استفاده ایتمک ایسته ییر، اوغرو لاردا اولسون، فقط سابقه سی معلوم
و دفعه لرجه امتحان ویرمیش فرقه اعضالرینی ینده اتهام ایتمک جایز دگیلدر-ظن
ایدیریک.

اشخاصین خیانت یا اینکه عهده دار اولدوغو وظیفه یه لایق اولمادیغینا گلدیکنه،
هر بیر فرقه عضوی آنجاق فرقه ایچریسینده تنقید ایتمک، بلکه ای کیم، اشخاصی
جزالاندیرماغا بوجلودور.

یالان شایعه چیلرایسه زحمت چکیب بوتون ایران کومونیستلرینی متهم ایتمه -
سینلر، کومونیستلر بو کیمی افترا لارا اعتنا ایتمز، خاینلر دایسه ینه ئوزلری جزا
ویریب نقصانلاری اولساینده ئوزلری اصلاح ایدهرک انقلابی آخردک دوام ایئتدیرلر.

م. ج. جوادزاده

«کومونیست» غردتی، ۱۷ اؤکتوبر ۱۹۲۰، نمره ۷۸.

روسیه ایران معاهده‌سی و یا خود ایران و روسیه اقتصادی رابطه لرینین اها، پیتلری

روسیه و ایران معاهده‌سینین خواستیدان بیرسیده ایراندا اجنبی مسلح قوه- لرینین بولوندیریلماسیدیر. بوخاصیت ایرانین استقلالیت و تمامیت ملکیه‌سی ایچون گوزل بیرواسطه‌دیر. زیراکه ایرانین جنوبونو افلیج حالینا سالان انگلیسلرین ایراندان چیخماسیله ایرانلی قهرمانو تانیا بیلجکدیر. اوایستر اجتماعی، ایستر سیاسی پوللاری، انجمن‌لری، تئوروسینا مطابق اولراق قورا بیلجکدیر. داها انگلیس-عسکرلرینین نیروسی کوچیله ملالرین، فتودال‌لرین دارالشوراید انتخاب اولونماق امید قیریلاجقدیر.

روسیه-ایران معاهده‌سینده ایران بورژوازیسینین هر بیرشیدن آرتیق اصرار ایتدیگی بیرماده وارسا، اودا ایرانا سرحد اولان طرفدن ایرانلی مسلح دستلره امکان ویرمه‌مکن عبارتدیر. بوماده انسانی خیرلره غرق ایدهدجقدر تعجبلی‌دیرسه بورژوازیانین عادتینی بیلنلره عادی‌بیرشی‌دیر. زیرا ایران بورژوازیسی روسیه‌یه مهاجرت ایتمی، اورادا تحربه‌آلمیش فعله‌لردن دائما احتیاط ایدیر. اوبیلیرکه، روسیه‌ده اولان ایرانلیلار مشکل‌دیرلر.

البته، روسیه بین‌الدول نقطه-نظرله بوماده‌نی قبول ایتمه‌حقلی‌ایدی، فقط بئله‌واسطه‌لرایله ایراندا انقلاب قارشیمی آلینماز. اگر ایراندا انقلاب حرکتی وارسا، اودا مملکتلر ایچریسینده‌دیر. قوی ایران بورژوازیسی بونونلاشاد اولسون، گوردهک انقلاب یاتاجاق‌می؟ انقلابی یارادان نهروسییه، نه‌ده روسیه‌ده اولان ایرانلیلاردیر. انقلابی یارادان ایران رنجبرلرینین ملک‌دار طرفیندن سورگونلوگو، فلاکتلی حال‌لاردیر. مرحالدا روسیه-ایران معاهده‌سیله ایران تاریخینده یینی‌بیر دور باشلانیر. بو دور ایران خلقی‌نین سعادتینین باشلانماسیدیر. بونونلا ایراندا انکشاف و ترقی باشلانمیش و آزاد بیر دولتین قوشولوغو سایه‌سینده ایران رنجبر و فقراسینا فکر-لشمکه امکان ویریلیمشدیر.

بوندان سونرا، ایران آزادخواه‌لاری اجنبی قونسول‌لاری و خارجی عسکرلری‌ایله دکیل، داخلی ملک‌دار، خانلار، یالانچی روحانیلرایله چارپیشاجاق (و) مملکت‌لرینی ایگرمینجی عصرین تقاضا ایتدیگی اصول‌ایله اداره ایدهدجک، استحالات‌لارینی ایگر-مینجی عصرین وسایط استحصالیه‌سیله وجوده کتیرمه‌چالیشاجاقلار. روسیه-ایران معاهده‌سی بوگون ان‌مظلوم بیرجماعتین ظالم وکیل‌لری طرفیندن، ظلم آلتیندان خلاص

اولا بیلن وجدانلی و ناموسلی بیر جماعتین عالی فکرلی نماینده لرلی ایله امضاییدلمیشدیر. بونون ایچون بورژوازی معاهده نامه نین بیرچوخ ماده لرلی ایله روسیه نی ایران مظلوم لارینا امداددان منع ایتمکه چالیشمیشدیر. کیم بیلیر، بلکه ایران مظلوم لارینین قانینی سوران ضیاءالدینلر ایرانین سعادتی نی دگیل ایران استحصالاتی نین ترقیسنی دگیل، ایران انقلابچیلارینین کومکینی کسمک ایچون بو معاهده نی باغلاماغا مجبور اولموشدور. هر حالدا بو بوبر مظفریت دیر.

ایران انقلابی ایرانلیلار میانیندا ظالم و مظلوملار بولوندوغو وقت سوناسی دگیلدیر. اوننی ایران مظلوملارینین حیات مبارزه لرلی میدانا چیخاراجاقدیر. ایکینجی معاهده یالنیز ایرانین حقیقی صاحب لری، رنجبرلر حکومتی ایله باغلانا جاقدیر.

جوادزاده

«آذربایجان فقراسی» غزده تی، ۱۸ مای ۱۹۲۱، نمره ۱۰۹.

www.iran-archive.com

شرق کوهونیستر یین سیاستی

تورکیه، ایران، هندوستان وغیرشرق مملکتلرینده جهان محاربه سی بیتمکله آروپا اجتماعی حرکتلری ایله مربوط اولراق انقلاب حرکتلری باشلادی. بوتون (دنیا) انقلابینی اداره ایدن کومونیست بین المللی ۲-نجی کنگره سی بو شرق حرکتلرینی لایتینجه تدقیق ایدهرک، بوکیمی فئودال، مستملکه حالیندا اولان مملکتلرده بورژوا-دموکراتیزم و ملی آزادلیق حرکتی اولدیغنی تصدیق ایدهرک اولندان جهان انقلابی ایچون استفاده ایتمککن ئوتری محلی کومونیستلر ایچون دوزگون بیریول تعیین ایتدی.

بیزیم ینی شرقین محلی شووینیست و ملتچی سویال دموکراتلاری، داهادوغوسو کومونیست دونونا بورونمک ایسته یین یالانچی انقلابچیلاری «شرق سیاستی» دیبه کومونیستلرین محلی شرایط اوزه رینده قوردیقاری بوخط حرکتن استفاده ایتمک ایسته ییرلر. اولنار ایچون کومونیزم ایله هیچ بیرعلاقه و رابطه سی اولمایان بقال، علاف نه بیلیم نه کیمی شخصلری کومونیست فرقه سی ایچریسینه آلیر، عین زماندا کومونیزم ایده یاسینی تبلیغ ایدهنلری تکفیرله قامچیلاییرلار. «بویینی حادثه ان چوخ باکیدا اولان ایرانلی یولداشلاریمیز آراسیندا انتشار ایتمیشدیر».

بورادا بیرچوخ یولداشلار کومونیزم ایده یاسینی تبلیغ ایتمک، فقیر خلقی کومونیست لیکه آیشدیرماق عوضینده موهماته ایناندیرماق کیمی شی لردن استفاده ایدیرلر.

بونلارچا کومونیزم انقلابدان ئوتری دیر، نه اینکه انقلاب کومونیزم ایچون. البته کومونیست فرقه سینین دوشونجه لی باشچیلاری بونیه مبارزه ایدیب، ملی دموکرا-تیزم حرکاتی طرفدارلارینی کومونیست آدلانماغا قویما یا جاقلار. لاکن هامودان اول «شرق سیاستی» اشدیب ماهیتینی آنالایا بیلمه یین مبلغری آنلاماق اولماز. بوگون کرک هر بیر کومونیست دوشونسون که، ایستر شرق، ایستره غربده کومونیستلرین بیرسیاستی واردیر، اودا محلی شرایطه کوره زحمتکش خلقی کومونیزم دن یاسینا دوغرو سوق ایتمکدن عبارتدیر. بویسه کومونیست لیکن امتناع ایتمک دگیلدیر. اولابیلسم، غربین شرایطی محلی فقرای کاسبه دیکتاتوراسی، شرقین کی ایه دو-کراتیزم انقلابی طریقیله کومونیزم دن یاسینا کچمکی طلب ایدیر. ایستر کومونیست بین المللین قراردادی، ایستر مارکسیزم نقطه نظری بیزی ملی انقلاب دورینده ملتچی یا خود اتحاد اسلامچی اولماق دگیل، فقرای کاسبه نی بوکیمی فکرلره اغفال اولماغا

تویما مقادیر. بیز کرک بیر طرفدن ملی انقلابا یاردیم ایدهرکن، دیگر طرفندن ده اجتماعی انقلابا زمینه حاضر لایب فقرای کاسه یه بوگونکی ملی انقلابچیلارین مباحکی عکس انقلابچیلار اولدیقلارینی قاندرماق، کله جک اجتماعی انقلاب ایچون معلوماتلی رهبر لر حاضر لایق. محض شرق کومونستلرینین سیاستی (بودورا)

م. ج. جوادزاده

«آذربایجان فقراسی»، غزده تی، ۱۴ آوقوست ۱۹۲۱-نجی ایل، نمره ۱۷۵.

www.iran-archive.com

ایران انقلابی حقینده

۱۹۲۰ نجی ایل ایراندا انقلاب ایللی ایدی. اوایل آذرستاندان (ایران آذربایجا- نیندان) باشلامیش خراساندهك روسیه سرحدی قیزیل انقلاب بایراقیله تزیین ایدیلیمیشدی.

قققار وتورکستاندا مستقل انقلابچی حکومتلر وجوده کلمکله ایرانین انقلاب عناصری یئنی دن روحلانمیش وحرکتکله کلمیشدی.

هندوستانین داخلی اختلال لاری، افغانستانین مستقل اعلان اولونماسی (۱) مصطفی کمال حرکاتی شرقده انگلتره قوه استبدادینى ضعیف سالمیشدی. بودا ایران انقلابچیلارینین جرئتلمه سینه ایکنجی سبب اولموشدی.

تاریخی انکشاف وترقی سینده آنجاق روسیه تجارینه استناد ایلدن روسیه بازارلارینا گوندریلن دوکی، پامتیق، یون، کون، قوری میوه محصولی بیغیلیب قالدیغیندان شمالی ایراندا ایستر تاجرلر، ایستر باغچی، کندچی و حیواندارلار دورت کوزایله روسیه تجارتمینین باشلانماسی انتظاریندا ایکن پولشویکلرین ایران حدودینده یاخینلاشمالاری همان ایران منتظرلرینه تبشیر ایدهن ندای غیبی کیمی ایدی.

بو یوخاریداکی سببلر بپر طرفدن، دیگر طرفنده وثوق الدوله کابینه سینین استبدادی داخلی آزادیخواه لاری حبس، تبعید، حتی بوغدورماسی، انکیلسرین ایراندا نظامی قوه ساخلاماقلا برابر (ئولکه نین) داخلی ایشلرینه، حتی کند کندخداسی تنبیه ندهك مداخله ایتمه لری، بونلاردان علاوه شاعلیق اولونین زحمتکش خلقی ازیب اونلارین حقوقینی بش-اوج' مفتخور خانلار و ملکه دارلارا ساتدیغی منحوس فئودال دوردهسی دوام ایتدیریب مملکتی هرج-مرج حالیندا ساخلادیغی سیاسی-اقتصادی انکشاف وترقی یوللارینی ملتین اوزونه باغلادیغی ۱۹۲۰-نجی ایلده ایرانین شمال طرفینده انقلابلار، اختلاللار باشلاماسینا موجب اولموشدی.

کچن ایل همان بوایلاردا، مازندران، گیلان، خراسان اولماق اوزره اوج طرفدن طهرانا یوروش ایدیلرکن، آذرستان وگیلاندا انقلابی حکومتلر تشکیل اولور. مملکتین هر گوشه سینده انقلابچیلره قارشی حسن-رغبت آرتیردی. هر بیر زحمتکش ایرانلی انقلابچیلارا موفقیت آرزو ایدیردی.

بو انقلاب ایران استبداد حکومتینه تاثیر ایدهرک' وثوق الدوله نین ایش باشیندان چکیمه سینه، حتی شاه حکومتینین سیدضیاءالدین واسطه سیله معارف، تورپاق، عدلیه

اصلاحاتی کیمی خلقه بیرییغین وعده لر ویرسه سینه باعث اولموش و انقلابچیلارین نیره لرینین گوجله انگلیس اشغال قودسی ایراندان چیخاریلیب، ایرانین ساتلماق قبایه سی منزله سینده اولان انگلتره-ایران معاهده نامه سی جیریلدی. انقلابچی روسیه ایله ایران دولتی آراسیندا شرفلی بیر معاهده عقد ایدیلدی.

بو انقلاب وقتینده کیلان باتاقلیقلا ریئندا، مازاندران میشه لرینده، تبریز کوجه- لرینده توکولن آل قانلار ایران تاریخینده شانلی بیر صحیفه آچدی.

انقلاب مرتد لری دیمیشلر: «هر انقلاب مغلوبیتله بیتسه ده آزادلیق ایچون آتیلیمیش بیر قدم اولدیغیندن مقدس دیر».

بیز بیرینجی اولاراق ایران انقلابینی تقدیس ایدیریک.

م. ج. جوادزاده

«کومونیست» غزه تی، ۵ سئتیابر ۱۹۲۱، نمره ۱۷۰.

www.iran-archive.com

ایکی قات ارتجاع

ٹولکدین برباد و وضعیتی هامیبا معلومدیر. آغیراقتصادی شرایطو مادی چتین لیکلری ده هامی بیلیر. اغتشاف و قتل-سغارت ده هچ کس ایچون گیزلی دگیل. بیز، هابئله مشروطه حرکاتینین وقانون اساسی نین نمره سیز قالماسی سبب لرینی دفعه لرله یازدیغیمیز ایچون بومسئله نی بیرداما تکرار ایتمک ایسته میریک.

هر حالدا ارتجاعی حکومت باشچیلاری ٹولکدین قانون لارینی تدریج له یاددان چیخار اراق استبدادو مطلقیت دورینی ینی دن قایتارمیشلار. حربی حکومت هریشده ٹوزباشینالیق ایدیر، فاظر لربوتون ایشلره قاریشیر، لاکن مسؤلیت دایم میرلار. اون آلتی ایل مدتینده ملی حکومت سوزدن عمله کج دیلما هیب، دورونو ٹومتوش دینلر کیمی تاثیر سیز قالمیشدی.

بیر طرفن دیکتاتور لیق حکومتینین تضییقی، دیگر طرفن ایسه اقتصادی بحران خلق کتله لرینین فکرینده ارتجاع و آریستوکراتلارا قارشئ نثرت حسلری تورتمیشدی بونا کورده معین قروپو یا معین بیرغزه ت آزادلیق خیرینه چیخیشلار ایتدی که خلق در حال اونون اطرافینا توپلانیر. چونکه بو چیخیشلار اونون احتیاج و آرزولارینا اویغون کلیر. ایندی به دك ایران حکومت لرینین، ٹولکدین اداره اولونماسی ایچون. معین اساسی پلانلاری اولما دیغینا کوره اونلار حادثه و تضاد فلرین آردینجا سورونورلر. بیزیم اجتماعی حیاتیمیزدا، فردی حیاتیمیز کیمی مقصد سیز ایزره لبله ن، فعالیتیمیز ایسه همیشه ملی و اجتماعی منافعین علمیه نه اولان بیر استقامت یونلمیشدیر.

مشیرالدوله کابینه سی دورینده، روس سفارتخاناسیندا، حضرت عبدالعظیم ده و شورا مجلسینده بسته اوتورماق محض بونا مثال دیر. اودورده حربی حکومت، قانون اساسی نین عکسینه اولراق، هرگون بیر اعلان نشر ایدیپ ژورنالیست لرین حیاتینی هده له ببردی. محض همین قانونا ضد حرکتلر نتیجه سینده ده مشیرالدوله کابینه سی حاکمیت باشیندان دوشدی. مشیرالدوله نین زادگانلارا منسوب اولدیغینا باخما یارق، ٹوز خلقتینین حسلرینی درک ایدیپ باشا دوشدی که، بوندان آرتیق تضییقه یول ویردی که بالتائی ٹوز قیلچالارینا ووراجاق و ٹولکدنی اغتشاف و غرو سوق ایده جکدیر. او، زاده گان اولوغونا کوره «ملیونون» (۱) ظبلرینی قبول ایدیپ یئرینه یئتیره بیلمزدی. بونا کورده استعفا

۱- میلیون-ایران دموکرات پارتیاسینین معین فراکسیسی اولراق مجلسده فعالیت کوسترمیشدی.

ویریب گیتی. قیرخ کونلوک بحراندان سونرا قوام السلطنه ایسرا بائینا گلدی. او حاکمیتہ جاتمازدان اول، بوتون آزادیخواه غزده تلبیر سسله قانون اساسین حیاتا کچیریلمه سینی، حربی حکومتین لغوا اولونماسینی، سوز، مطبوعات و اجتماعات آزادلیقی ویریلدیسینی دولتہ تکلیف ابتدیلر. بیزده بو حقدہ جوخلی مقالهلر یازدیق. مشیر اللولدن سونرا هامی آقای قوام السلطنه نین «ملیون» ایله نجد رفتار ایله جگینی، ساتی هانسی واسطو یوللارلا راضی سالاجاغینی، خلقین اونون حقیمده کی شهبه لرینی نجه آرادان قالدیراجاغینی تویله ییردی. باشقا سوزله دیسک، هامی قوام السلطنه نین ملتہ اعتنا و خدمت ایلیب ایتمده جگینی، ایرانین محتاج اولدوغو بیر سیاستده عمل ایلیب ایتمده جگینی آیدین- لاشدیرماق ایستدیردی.

بوانتظار حوقدا اوزون سورمدی. بیرنجه کوندن سونرا جناب قوام السلطنه اونودولموش ئولکه قانونلارینین قورونوب حیاتا کچیریلمه سی حقیمده سئویندیریجی بیانیه ویرمک، بسته اوتورانلاری چیناریب حربی حکومتی لغوا تلمک عوضینه مطبوعات آزادلیقینا قارشى ایکی بیانیه تدرایتدی. سونون آردینجا «سیاست» غزده تینی. سونرا ایسه «ایران آزاد» غزده تینی توقیف ایده رک تهلکه سیرلیک اداره سی پولیس لرینین واسطه سیله مطبوعاتین سنزوراسینا باشلادی. جمعه گجه سی همین غزده تین چاپ اولیندیقی رقت پولیس لر ی چاپخانا یا کونردی. آقای قوام السلطنه نین آتدیقی بو ایلیک آددیم کوستیریکه، او، ینده ده استبداد و ئوز باسینالیق دورونون سیاستینی الدهرهر توتمونسور. ای، ارتجاعی تدبیرلرینو تضیقین نه کیمی عکس العمل توردتمه- سینی هلده دینا دوشمه دیر. او مطبوعاتین توقیف اولونماسی یولی ایله اجتماعی نهضتین قارشیسینی آلماغین غیر ممکن اولدیغینی هلده بیلیمیر. اجتماعی نهضتی هنجده مطبوعات توره تمیر، اونوار تجاع، اجتماعی و اقتصادی فلاکت لر عمله کتیریر. خلق آزادلیق و قانونی هنجده یازبیجارلارین بیانیاتینا گورده کیل، اونلارا احتیاجی اولدوقلاری ایچون طلبایدیر. آقای قوام السلطنه ایسه، در حال مطبوعاتین یاغاسیندان یاپشاراق سنزور او توقیف تدبیرینه ال آمیشدیر. بیر حالدا کی مطبوعاتین هجومون قارشیسینی آلماق ایچون خلقین احتیاجلارینی ئوده مک، عمومی رضیمتی اصلاح ایتمک و مشروطه قانون- لارینی حیاتا کچیرمک لازم دیر. ایسی ایره لی تمک، عدالتی حیاتا کچیرمک ایچون اوغرو لاری و ظلمکارلاری جزالاندیرماق لازم دیر. دولت ایسه بونلارین عوضینه اوغرو لارا اعتراض ایده نلری و مظلوملاری جزالاندیریر. بورادان ایسد معلوم اولورکه، حکومتین سیاستی و حرکت حطی خلقین ملی منافعینده اویغون دکیل، دولت ینده ده مطبوعاتین آزادلیغیندان قورخور. ینده ملتتن شهنه لیدیر. علم و تجربه نابت ایتمسیدیرکه، حکومت بالنیز عمومون دقتینی جلب ایتمک، خلقین ممیمی اعتمادینی قازانماق، مطبوعات لا همکارلیق ایتمک یولولیلد ایشلدیب ئولکه نی سادته دوغرو سوق ایده بیلر.

بوگونکی حکومت باشچیلارینین اساس مقصدلری ئوز ریاست و موقعلرینی قوروماقدان عبارتدیر. اگر اونلار ئوز آرزو و مقصدلرینی حقیقتا ملتہ خدمت ایتمکده گورورلرسد، اگر اونلار ئوز لرینی ملتین خادمی بیلیرلرسد، اوندا بیله بویوک سهوه یول ویرمه له لیدیرلر. چونکه معاصر دورده حتی آفریکانین وحشی لری بیله، ملی حکومت و آزادلیغین لذتینی باشادوشموشلر. کهنه اصول داردین مفهوم معناسی بوگون آرتیق آرادان کیمیشرو بوگون حکومت باشقا بیر مفهوم کسب ایتمیشدیر. سنزور اولی اورتا عصرلده حیاتا کچیریلردی. حاضر کی دورده بیله بیر سیاست تهلکه لی دیر. بودورده

یالتیز ملتین احتیاجلاریسی باشادوشنلر، سنفی دویغولارین اینجه لیکلرینی درک ایدنه نلر و نوز سیاستلرینی مختلف منغلرین احتیاجلاریسی تامین ایتمک اساسیندا قورانلار موفقیت قازانا بیلرلر. دولت ائله رفتار ایتمه لیدیرکه، بوگون آتدیضی آدیم صحاکی آدیملاری ایچون مقده اولسون. اوندایدجه کینی بیلمه لی و ملتی سوق ایتمک ایسته دیگی مقصدین نددن عبارت اولدیغینی درک ایتمه لیدیر. قونشولاریمیزدا همین یول ایله کیدیپ بیزده کیتمه لی بیک، گری چکیلیب ارتجاع طرفینه قاییدا بیلمه ریک، هر هانسی حکومتین بئله بیر هدفی اولارسا، شهید سیزانکشاف و ترقی نین گوجلنی سئلی قارشیسیندا محو اولوب گیده جکدیر. کتله وحی حرکات قارشیمی آلینماز بویوک بیر ترقی جریانیدیر. بونی بیر دفعه لیک باشادوشمک لازم دیرکه، انکشاف وینی لیکن عمله کلمه سی طبیعی بیر قانوندور. ارتجاع و تنسیق همیشه سکن نتیجه ویریر. یعنی لیک تارشیسیندا مقاومت کوستره ن هر هانسی آدام نوزونی فنا ایتمکجه چالیشر. بویارده بیزه له آروپا پادان دانیشمیریق. لندن و پارسی ده گوزه چکمیریک. حکوم- متیمیزه سلحت کورور و لکه، هندوستان و اونون مطوعاتینی نظردن کچیرسین، اورادا نه قدر آزادلیغین حکم سوردو گونی گورسون. مکر اورادا غزه ت نشر ایتمک ایچون دولت اجازد نامد ویریر؟ حکومت مطوعات اینینه قارشیماق حقو قونا مالک دیرمی؟

بیزیمین جورده احتیاجلاریمیز وار. غزه ت لرین ایسه بیر سیراسی نوز خصوصی منافع لری و سادی استفاده لری ایچون ساتقین لاشیم و آزاد بو اهلاردان او ز اقلانیمیشه دیر. جمعی ایکی- اوچ جساتلی غزه ت قالمیشه دیرکه، اونلار ن قمانلاری دیمکن چکینمیرلر. حکوم تین تدبیر لری ده محض همین غزه ت لرین علیمینه یونله یلمیشه دیر.

حکومت غزه ت لری قایماق دگیل، مطوعاتی هيجانلانديران سببلرین قارشیسینی آلمالیدیر. غزه ت لر یازیرلار که، اذک انلار لیاقت سیز دیرلر، بورو گرتیک حکومت ئولکه نی بریادایدیر، اداره لریمیز پیس ایشله ییر، آزادلیغین اساسلاری محو اولموشدور، کچمیش حکومت نوز خصوصی منافع ی خاطرینه بیگانه لرین نفوذونو گنیش لندیرمیشه دیر، حکوم تین غیر قانونی رفتار ایتمک حقی یوخور، ناظر لر نوز لرینی خلق ایله بیر سویده ده حساب ایتمیر و ایش لرینده مسؤلیت حسی دویصورلار. مگر بوسورلر دوز گون دگیلمی؟ مگر دولت املاکی نین اوغور لناماسینا و خیانت دیول ویرمه مک حقیقنده، ملکه دارلار و صاحب کارلار طرفیندن رعینلردو فسله ره ظلم و تجاوز اولونماسی حقیقنده، زادگانلارین مخته خور لو قدان الچکیب نوز پوللارینی خلقه قاییدا ویرن موسسه لرده ایشه سالماق لاعم نوز لری ایچون منفعت یولو اچمالاری، هم ده خلق ایچون ایش فرا هم ایتمه لری حقیقنده و سایر دهن یازماق گناده دیرمی؟

مطوعات محض بونلاری سویله ییر، حکومت ایسه مطوعاتی قایماق دگیل، بونلارا دقت یتیره لی و باشادوشمه لیدیر، حکومت بو طلب لری قبول ایتمیگی تقدیرده غزه ت لر هنج ده دیوانه لر کیمی برسیر اذعالار ایره لی سورمز لر.

بئله تصور اولونا بیلرکه، بیز «ایران آزاد» ویا «سیاست» غزه ت لری ایله هم مسلک اولدیغیمیز ایچون جناب قوام السلطنه نین اونلارا اولان مناسبتینی تنقیدایدیریک. خیر، بودوز گون دگیل، بیز پولیسین هر هانسی غزه ت اذارسینه، حتی غلط یول ایله گین ارتجاعی بیرغزه تین اداره سینه هجومینی دا حقلی حساب ایتمیریک. دولتین حقی یوخور که، غزه تده یازیلانلاری سنزور اذان کچیریب کونلی ایسته دیگی وقت اونو قاپاسین بو ایش ایچون مین جور دلیل و بهانه کتیریلسه ده، ملی مجلس اولدیغی بیر شرایطه دولت نوزونه حق قازاندیرا بیلمز.

قانون اساسی ده دیملرکه، یالنیز منصفار هیئتلی مطبوعاتین ایشینه قاریشماق حقوقونا سالک دیر. آقایی قوام السلطنه نین ئوزوده پولیسین منصف اولمادیغینی تصدیق ایتمه لیدیر. بیزدن اینجیمهسه، دیمه لیک که، باش ناظرین ئوزوده مطبوعات حقیقته منصف اولایلین. بونا گورده غزه تلی پولیس الیه قاپاماغا اونون قطعیا ملاحظتی یوخدور. بونو ارتجاج آدلاندیرماغا بیزیم حقیقین وار.

حال حاضر داغده تترین قاپانماسیندان سا، حیاتا کچیریلهسی لازم اولان بیرسیراسهم وظیفه لر واردیر. بیرچوخ ایشلر گورولمه لیدیر. حکومت ایسه بونلارین هامیسینی یاددان چیخارمیش، اونلاری فکرینه بئله کتیرمیر. مطبوعاتین تجملی صورتده قاپانماسینی، اونلارین آزادلیغی قارشیسین آلینماسینی نه آدلاندیرماق اولار؟ بوایکی قات ارتجاج دیکلمی؟ بوندان سونرا یئنه ده یازیچیلار ریاکارلیقو یالتاقلیق ایتمه لیدیر لمی؟ بئله بیر شرایطه یئنه ملتین درد لریندن یازیلما مالیدیر سی؟ حاضر کی دورده ده آزادلیق فکری بوغولمالیدیر می؟ بوندان سونرا غزه تلی یئنه ده باش ناظری مدح ایتمه لیدیر می؟ وزیر لر، رهبر لر بوندان سونرا یئنه ده ئوزلی حقیقته بوئوش دعائنا، معنائیز سوز لر، یئرسیز لقب لاری شتمک ایسته ییر لمی؟ اونلار بونا حاضر اولسالار دا، بیز داها بئله حال لارا دوزه بیلمه ریک. اگر اونلار غزه تترین یالان سوز لر یازماسینی، قصیده لر و مدح نامه لر قوشماسینی ایسته ییر لسه، ملت داها بوکیمی سوز لره قولا ق آسماق ایسته میر. اگر اونلار خلقی غفلته ساخلاماق، باتیرماق و دیل لر کی کسک نیتینده ییر لسه نظره آلما لیدیر لار که، ملت بیز داها آلدانما یا جا ق دیر.

بوگونکی وضعیت هئچ ده بئش ایل بوندان اولکی وضعیته اوخشامیر بوگون پیچاق سومو که جاتیمشدیر. بیزیم هئچ ده سیز بئله شخصی غرض لیگیمیز یوخدور. ائله جده میرالدوله ایله شخصی غرض لیگیمیز اولما میشدیر. سایر آریستوکراتلاری دا سیزدن اوستون توتما ییریق. هامینیزا عین کوزله باخیریق. مقصدو آرزولاریمیز ئولکه نی انکشاف و ترقی ایتمه ریکدن، خلقی آزادلیغا چیخارماقدان عبارت دیر. سیزده پرینسپلردن کنارا چیخیب خلقین و ئولکه نین ترقیسی اوغروندا چالیشما دیغیمیز تقدیرده سایر لی کمی سیزینده علیینیزه مبارزه ایدمه جه ییک.

«حقیقت» غزه تی، ۵ سرطان ۱۳۰۱ ه.ش. (۲۶ ایون ۱۹۲۲)، نمره ۱۰۶.

«کومونیست» (۱) بیرینجی شیر

شرقده چیخان مجموعده و غزده تتری مترقی مملکتلرین مطبوعاتی ایلده مقایسه ایتدیگده جوخلی تفاوتله برابر شرق مطبوعاتینین دالی قالماسی دا نظره جاریر.

آوروپالی (آوروپالاشمیش) شرق بورژوازی یا هیالیارینین طنینجه شرق مطبوعاتینین بو قدر دالی قالماسی و غرب مطبوعاتینا نسبتا ابتدائی حالدا بولونماسی یا لئیز تکنیکی جهتلرین و مقترریاز ییچیلارین یوخلوغوندا دیر.

حالوکه، ان اساسلی، ان منهن نقمانلار تمامیلده باشقادیر. مطبوعات خلق حیاتیندان دوغوغو ایچون، اونون ترقیسی و انحطاطینی دائم اخلقین اجتماعی حیاتیندا آرمالی دیر. شرق مملکتلری خیلدا بورژوازی یا مملکتلری دیر. خیردا بورژوازی یا یا خود قودال طبقه سی تام عیناسیله متشکل صنف دکلملیر.

اونلارین هر فردی بیر ایدیه یا دیشین، مثلا، بیرسی ئوز یا قائل یغینی، دیگری اکین، ئوکوز، قویون و سایر کند ایشلرینی، او بیرسی ده یئرلرینی آرتیرماق کیمی دیشلری فکرایدیرلر. عمومی ایدیه اولوژی ده بوندان دوغور. طبیعی دیر، بئله ایدیه، فردیت چیلیک ایدیه یاسیندان باشقاسی اولماز.

همین بو سببه (کوره) فردیت چیلیک ایدیه یاسی شرقلی لرین هر بیر ایشلرینده و هر بیر حرکتلرینده اولوغو کیمی، مطبوعاتلاریندا ایدیه میدانانچیمیندیر. اونلاردا ایدیه کوردیکی نقمانلاری میدانانچاریمشدیر.

مئلده نی داها آیدینلاشدیرماق ایچون، آوروپالیلارین شرق ئولکه لرینده ال آتماق کیمی حادثه نی گوتوردو که کورور و ککه، آوروپا بورژوازی یا یاسی نه که یا لئیز بورژوازی یا حنینی حتی زحمتکشلری بئله جور به جور واسطه لرله اغفال ایدیه رک متشکل، منتظم بیر صورتده شرقه یوردو کوحالده شرق متفکرلری، شرق یاز ییچیلاری (و شرق شاعرلری ئوز-باشینا سیزلاییر، آغلابیر و ایدیه عمومی خلق قوه سیندن استفاده ایتمک بولالارینی آرماییرلار. ذاتا شرق خلقی ده بئله مدعش حادثه لرده بیر جمعیت کیمی متاثر اولمورلار. غزه تدر ایدیه هر سی هر ساعتده بیرها و اچالیر.

انقلابدان اول، آذربایجان مطبوعاتی دا بئله حالدا ایدی. غزده ستونلاریندا بایرام ییمیشی کیمی رنگ-رنگ مسلک و عقیده لره تصادف اولونوردی. بو غزه تدر کچی

۱- مقصد باکیدا نشر اولونان «کومونیست» غزه تی دیر. بو مقاله همین غزه تین ۱۰۰۰-نجی نمره سینین چاپدان چیخماسی مناسیتله یازیلیمشدیر.

اتحاد اسلامچی بورژوازی طرفینی ساخلایب دولتلی و واریلارا احترام ایدن محافظه کار ایدی.

بوندان ایره لی گله ره ک غزه تجیلر اکثر ا اجرا جویبش دانچی شخص لردن اولور. بودا نوزلو کونده مطبوعاتین خلق ایچری سینده اولان نفوذینی قیرا قدا آن تاثیر ایتمیردی. همین ملاحظه ایله دیمک اولار که. اجتماعی تغییرات اولمادیغی حاله اشرق مطبوعاتی ایچون یوکسلمک امکان خارچینده دیر.

بو داعانی آذربایجاندا انقلابدان ایره لی چیخان غزه تله ایله بوگون ۱۰۰۰-نجی سایه چیخماق مناسیتله بایرام ایتدی کیمیز «کومونیست» غزه تینین (مقایسه سی) دامایا گوزله بیر صورتده اثبات ایدیر.

کومونیستین استیازو اهمیتیه ده یال نیز آذربایجان فقرای کاسبه حکومتینی دفاع ایتمک، یال نیز آذربایجان زحمتکش لرینی تربیه ایلمک و فرقه نین آمالینی نشر ایتمکله قور تار میر، اونون اهمیتیه شر قده همین بیر مقصد تعقیب ایدره ک مستحکل بیر فرقه طرفیندن نشر اولونار ااق معین بیر سرام و خط حرکت اوزره مین نمره قدر دوام ایتمه سینده دیر.

حاضر دابو غزه تین بوگونکی ظفر گونونی بایرام ایتمک، فکریمیزین ظفر بولونما- سینی بایرام ایتمک دیمک دیر.

قوی بورژوازی یاز یچیلاری کومونیستین موفقیتینی گوروب آنلا سنلار (که)، کومونیستین، بئله منتظم فکر و مسلک چه متین اولوب گوندن-گونه ترقی ایتمه سی، انقلابین خلق حیاتیندا ایتدی کی تاثیرین ان قوتلی شاهلی دیر.

وار اولسون شر قده بیرینجی لیگی قازان میشو و تاریخی اهمیت کسب ایت میشر ایشچی-کندلی غزه تی «کومونیست»

جوادزاده

«کومونیست» غزه تی، ۲۹ کانون، اول (دکابر) ۱۹۲۳-نجی ایل، نمره ۱۰۰۰.

ایراندا جمهوریت

ایراندا جمهوریت مسئلهسی کوندن-کونه اهمیت تاماقدادیر. آلتی آی بوندان اولسلطنتی مقدس بیرقوه آدلاندیران ایران غزه تلی شاهین علیینه حرارتلی مقاله لر یازیر. جمهوریت لازم اولدوغونو ایره لی سوروب قاجار سلاله سینین ایتدیگی خیانتلی بیر-بیر سایماغا جسارت ایدیرلر.

ایران قانون اساسی موجبینجه مطبوعات شاهی تنقید ایده بیلمز. بو وقته دک بیر چوخ غزه تلی بوتیمتله توقیف اولموشلار (۱). حتی «ایران آزاد»، «قیام» غزه تلی نین مدیر-لرینی بو آخروقتلر ده دک مقام سلطنته تعرض ایتمک بئانه سیله شیراز ویزده تبعید حالیندا ساخلا بیردیلار. بوگون «ستاره ایران»، «شفق سرخ» کیسی مشهور غزه تلی ن آجیق آشکارا جمهوریت لینه تبلیغات آپاریب. شاهین یاراماز لیقینی و عیب لرینی بئله یازمالاری گوستریر که، آرتیق جهالتدن دوغان (۲) شاهنشاهی ق ماسی آدلانا استبداد یوواسی داغیلماق اوزره دیر. گورونور که، قارنی یوغونلوقتا محمد علی میرزا، ناصر الدین شاه و مظفر الدین-شاهدان دا ایره لی گیده ن احمد میرزا ایرانین آخیرنجی شاهی اولاجاقدیر. رسام جمهوریت اعلانی ایشه بشینجی مجلسین آجیلماسیله گوزله نیلیردی. نه دنسه بو کونده دک یالنیز مطبوعات ستونلاریندا ایله نیب دورماقدادیر.

مملکتین بوتون اقتدارینی الینه آلان رضاخان ایسه مطبوعات نماینده لر یله مصاحبه ایدرکن دیمیش که، اونون بو وقته دک نظره آلمادیقی بیر شئی وارسا اودا جمهوریت مسئله سیدیر. رضاخانین ظنینجه جمهوریت یاشروپه دها دوغروسو حکومت اداره سی مملکتین ترقی ایتمه سینده بیروول اویناماز. بونونلا بئله جمهوریت فکری نی دوغوران عامل لر دور دیقجا رضاخانین بویله ظاهری سوزلری و مجلسین ده موقتی سکوتیله مسئله یاتیب گیمه یه چکدیر. یزاییر طرفدن خلق شاهین مملکتی ترک ایدیپ آروپادا عیش-نوشه مشغول اولدوغونو، ملتین ابد ا قیدینه قالما یاراتق بری گلدی که ایرانلی اجنبی لره ساتدیقینی گوروب فوق العاده بیر صورتده هیجانا کلمیشدیر. اوبیری طرفدن ده رضاخانین وجودی ایله شاهین وجودینین آراسیندا بویوک منافات واردیر. ایراندا یا کرک فتودالاری ازهن مملکتی امنیت حالینا سالیب منتظم اوردودوزلکن، حکومت اداره لرینی اصلاح ایدیپ ملی فرقه لرک ال-اله ویرهن

۱- اورژینالدا «قاپانیشیلاردر» یازیلیمیشدیر.

۲- اورژینالدا «طولایی» یازیلیمیشدیر.

بیرحا کیمیت اصولی میدانا کلسین). یادا، شاه (۱) آتا-بابا سنین کیتدیکی بولیله کیده رک کهنه شاهزاده لر، چوروموش دربار نو کولری، خواجه لرو غیر لریله برابر حکومت ایده رک ایالت و وزارت مقاملارینی اوغولارلا ساتماقلا پول توپلاییب ایله بیره دفمه او روپا ساحتینه گیتسین...

عملده جمهوریت طرفدارلارینی کوچلندیرن، مطبوعاتی چسارتلندیرن ده همان بوراسیدیر. اگر رضاخانین میلی اولماسا ایدی هئج بیر غزه ت جرئت ایدیب شاهین علیهینه یازی یازمادی. بونئی رضاخان ئوزی ده انکار ایده بیلمز. بلکه شاهین سون سفرتین عمده سببی ده رضاخان ایله اونون آراسیندا اولان اختلاف دیر. دیمک اولماز که، بومسئله ده رضاخانین شخصی مقصدی، ملتچی لر ایله خلقتین عمومی ایراندا جمهوریت آروسای ایله موافقت ایتیشدیر. کله جکده رضاخان یا خشی می اولاجاق یا خود اونونلادا مبارزه باشلانیب یا باشلانمایا جاقی باشقا بومسئلهدیر. آنجاق بورادا جمهوریت طلبلر رضاخانین بومقصدیندن بویوک استفاده ایده بیلر لر. بیز ایران کومونستلری رضاخاننی یا خشی تانیدیفیمیز کیمی بوگونکی جمهوریتچی آدلانان «ستاره ایران» و «شفق» غزه تلمینین ده نه بونانین قوشلاری اولدیقلارینی بیلیریک. بیز تدمین و باشقا بویکیمی آداملارین نه اندازه ده جمهوریتچی اولدیقلارینی آنلا بیریقوبو جمهوریتین ایران فقرای کاسبه سیند هئج بیر فایده ویرمه جگینی ده گوزده لوشونوروک. لاکن رضاخانین حربی دیکتاتوراسی «شفق» و «ستاره ایرانین» بوروزوانیا صنفیندن بیر آز آرتیق استفاده ایتمدسی، تدمین لرین بوروزوانیا آراسیندا شور ت قازانماق خیالی خاطره سی ایچون دگیل، بین الملل فقرای کاسبه انقلابینا یاردیم نقطه نظری نجه همه ایران رجبر لریمس کله جک انقلابیسا ینی بیر قدم آتماق ایچون بیز بویکونکی جمهوریت حرکتینده اشتراک ایدیریک. اوخوجولار ظن ایتمه سین که، ایران کومونستلری کیدیب رضاخان و باشقالارینا دیر لر که، هه کلینیز بیرئرده کومک له شیب جمهوریت قوراق. بیزده سیزه یاردیم ایدیریک. خیر، کومونستلر جمهوریتچیلره اولنارین ئوزلری بئنه آنلامادیقلاری حالدا کومک ایدیر و عین زماندا حمس و تبعیه معروض قالیرلار. زیرا کومونستلر بویکیمی جمهوریتلرین فایده سیز اولدیغینی بیلدیکینی بو گونکی جمهوریتچیلرده گورده بیلیرلر. هر حالدا ایراندا جمهوریت ایچون زمینه حاضر لاناقتادیر. ایران مملکتینده اکثری ده جمهوریت طرفدارلاری دیرلار. بودا کله جک فقرای کاسبه انقلابی ایچون کچیلمه سی لازم اولان بیردوره دیر. بودوره نین موفقیتله کچمه سی صنفی آروزلاریمیزدان بیری اولما لیدیر.

م. ج. جو دزاده

«یمنی فکر» غزه تی، ۱۱ مارت ۱۹۲۴-نحی ایل، نمره ۵۸ (۴۴۲).

۱- مقصد و سلطان احمد میرزا قاجار دیر.

ایراندا جمهوریت

دوننکی نمره میزده ایراندا جمهوریت حرکتی خصوصیندا معلومات ویریشدیک. آلمانسون تلگرافخبرلری بیزیم فکریمیزی تاییدایتدی. پاریسدن ویریلن خبرلره گورد. اورادا اولان احمد میرزایا بیلدیریلیمیش که، آرتیق او عزل اولونموش حساب اولونور، بیر داها ایرانا قایتماسین. بونونلا ایرانی فلاکتلره سوقایدن قاجارخاندانی نین سلطنتینده ختام ویریلیمیش اولور.

بونندان سونرا ایران خلقی گوزلرینی آجیب عصریمیزین علم و صنایعیندن استفاده ایتمکه باشلامالیدیر.

بونندان سونرا ایراندا اینی بیر دوره آجیلا قادیر. بو دور، بیزیم ایستد دیکیمیز فقرای کاسیه حاکمیتی دوری اولمان سادا، اونون ایچون آتیمیش بیر قدم دیر. بوقدی آتان کیم اولور سا اولسون بیزیم ایچون تفاوتی بوخلور. قوی عسگری قوه اولسون، قوی رضاخان کابینه سینین دیکتاتوراسی اولسون، بو اوقه اهرامیتلی دگیل دیر. اهمیتلی استبدادین بیخیلماسی، مملکتین فئوداللارین، شاهلارین و ملالارین چوروموش اللریندن خلاص اولماسیدیرا قوی حکومت بورژوازی اولسون، بونون عیبی یوخلور. بیزور ژوازی ایله حسابلاشماغی باچار اریق. قوی رضاخان کابینه سی، تاجرلو خیرد بورژوازی بیزیم ایچون یولی تمیزله سین، قوی ایراندا فابریکا، زاودا میدانا چمخسین و اونلارین محصولی ایرانی انکلتره سرمایه سینین مونوپولوندان (انحصاریندان) قورتار سین، قوی ایراندا عمله کتله سی، فقرای کاسیه صنفی فابریکا و زاودا لارا دولوب متشکل بیر حالا کلسین و بونونلا صنفی انقلابا زمین حائل لانسین. کله جک سوسیالیزم انقلابینا یول آچم سین، قوی بوگونکی انقلاب یاشیل اولسون، اونوی قرمز ایتمکی ایران کومونستاری باچار اولار. بونی سویله مملکه برابر، نه ایران کومونستاری، نه ده ایران زحمتکش کندلی و عملد لرینین بیطرفانه بیر صورتده تماشا ایتمه لرینین طرفداری دگیلک. ایراندا یالنیر شاهین خلقی ایله جمهوریت مسئله سی تمام اولوب کیتیم. بلکه مبارزه بوندان سونرا باشلانیر. قارشیدا قانون اساسی و جمهوریتین طرز تشکلی مسئله سی دور ماقدادیر. بونلار یویوک مسئله لر دیر. هر بیر زحمتکش بومسئله لر ایله علاقه دار دیر. کومونستلر و گوزن آچیق زحمتکش لرین وظیفه سی داها جدی و داها آغیر اولور. ایندی، اونلارین قارشیسیندا دوران وظیفه، ممکن اولد یقجا قانون اساسی و جمهوریت اساسینی دموکراتیک بیر کله نالماقدیر. بوگون ایراندا شورا جمهوریتی یا کندلی دیکتاتورلوقی ممکن اولمان سادا.

جمهوريت عامه اصوليني طلب ايتملى، ملالارو ملكه دارلارى حكومته اشتراك حقيندن محروم ايتمكه چاليشمايدير. دربار آداملارينين مملكتدن اخراجيني ايسته مه ليدير. محمدعلي ميرزا، احمد سيرازو باشقالارينين مقتسمت لرلرينده بير كره قلم چكدير يلمه ليدير. محض شاهين خلعي ايله انقلابچيلارين ايشله مك وقتى باشلانير. باخاق، ايران زحمتكشلىرى بومبارزده نه كيمي فعاليت كوستره چكدير.

م. ج. جوادزاده

«يني فكر» غزده تي، ۱۲ مارت ۱۹۲۴ - نجى ايل، نمره ۵۹ (۴۴۴).

www.iran-archive.com

ایران وضعیت

ایراندان آلیتان خبرلر اوراد اجمهوریتچیلیک فکرینین گنیش بیر دایره ده پاییلدیغینی کوستریر. بوخصوصدا کی جریان یالنیز تبلیغات و دانیشیق لاردان عبارت اولمایب عملیاتدا شروع ایلدیگی معلوم اولور. تورکیده سلطانی آتیلیب جمهوریت اعلانی و داها سونرا دا خلیفه نین خلع اولونماسی ایران جمهوریتچی لرینه داها دا آرتیق روح ویرمیشدیر. خلق کتله لری دوشونهرک، یاخود دوشونمهرک جمهوریت طرفدارلارینین آردینجا کیدیرلر. غزه تلرین هامبسی بیر بسله احمدشاهین خلعی و جمهوریت اعلانیی طلب ایدییرلر.

بوایشلره اوزاقدان و سطحی نظرله باخانلار ائله کلیرکه، دوغرو داندا ایران خلقی جمهوریت مسئله سینده متحدلار ایدییر و بوتؤزلیکده ایراندا اساسلی بیر جمهوریت اصول-ادارده سی وجوده کله چکدیر.

حالبوکه، ایشین ایچری اوزی، بئله دکیلدیر. بوگون جمهوریت شعار ایله میدانا چینان مختلف دسته لرین مختلف مقصدلری واردیر. چونکه، بو کرویلار اوزون مدتده توپلانمیش اولوب، اقتصادی و سیاسی بیر یغین سببلرله بیر-بیرینه باغلانمیشلار، یاخود دا بیر بیرلیندن اوزاقلانمیشلار، آیریلیمیشیلار.

بونانگوره (۱) بوگونکی ایران جمهوریتچیلری میانیندا بو یوک قئودالار نماینده سی، فرمانفرما طائفه سی و اولنارین ان صمیمی نوکرلری اولان ملک الشعرا لر، داورلر بولوندیغی کیمی، لیبرال (احرار) جریانینا منسوب «ستاره ایران»، «شخق سرخ» غزه تلری ا طرفینا توپلانانلارلا ان اادی کال حساب اولونان عمله تشکیلاتلارینین باشچیلاری دا بولونماقدادیرلار. انگلیس لرین اسکی نوکرلیندن اولان «تدین وقانون» روزنامه سی نین مدیری جمهوریت دیبه باغیردیغی کیمی، انگلیس لرین ان مدعش دشمنی و ایران احرار میاینیندا بو یوک بیر نفوذ صاحبی اولان خالص زاده و اسکی دموکراتلاردان، ایندی سوسیالیست فرقه سی لیدرلیندن سلیمان میرزا جمهوریت لینه چالیشماقدادیر.

بوگون جمهوریت طرفدارلاری اولان بو عنصرلرین اقتصادی و سیاسی منفعتلری آرا-سیندا کی آیریلیغی و کچمیشده آرا لاریندا باش ویرمیش (۲) مبارزه لری دوشوندیکدن

۱- اورژینالدا «بناعلیه» یازیلیمیشدیر.

۲- اورژینالدا «وقوع بولمیش» یازیلیمیشدیر.

سونرا شك وتردد ايتمه دن ديمك اولور كه، همين عنصرلر دن ايران افكار عامه سيني، ايران خلقينين آمالو آرزولارينى تامين ايدمك بىر جمهوريت تشكيل ايتمك نغير ممكن دير. ايران جماعتيني، اينتر ياقى بىر چوخ قارشيقي عنصرلرين تشكيل ايدمك چكى هر هانكى بىر اداره دگيل، آنچاق و آنچاق زحمتكش صنفينين جمهوريتى خوشبخت ايدم بيلر.

ايران پارلمانيندا باش ويره ن سون حادثه لر ده بو ادغالار يميزى ايتمكده دير. بىر نچه آيدان بىر متحدا جمهوريت باغيران دستلر قلعى دقبه يتميشير - يتيشمن بىر - بىرينين آريلماغا مجبور اولولار و مبارزه يه گيريشديلر.

ملتچيلر و احرار جريانينا منسوب اولانلار مجلس مؤسسان جاغير يلماسيني، مرتجع لرله آنكلو قيل لر ايسه جمهوريتين در حال اعلان ايديلمه سيني طلب ايتديلر. جماعتين حقيقى اكثريتى، فعله و كندليلر ايسه بونلاردان هئچ بىرينين داليندا دگيل. بومجادلر لرين بىر ياخشيلغى وار كه، اودا دستلر ين سياسى سيمالارى ايران فعله و كندليلرى قارشي سينا بئله جه بىر آزداها ميدان اچيخدى و بئله اولماسى دا چوخ طبيعى ايدى.

ذاتاً ايران پارلمانيندا بوگون ايچون اكثريتى دوغرو دان دوغرو يا اشراف ايله فئودال (دره بك) صنفينه منسوب اولانلار، ياخود دا اولانلار ين دوز چوره كي ايله (۱) ياشايانلار تشكيل ايتديگينه كوره بو پارلمانين قرارلارى تشكيل ايتديگى حكومت ده احرار ين شمه سيز كه، آرزولارينين خلافتينا اولاجا دير.

بئله بىر مؤسه يه احرار گروپى البت كه، قانون اساسيني دگيتمك كيمي بويوك بىر صلاحيتى ويره يلمن، ارتجاعى گروپ ايسه بويوك مخرابچلر (۲) و فداكار ليقلار ايله الله ايتديگى پارلمان كرسيلرينين استفاده ايتمكده چاليشمايا بيلمردى. بونا گوره، پارلماندا بوايكى گروپ آراسيندا مبارزه باشلانيب كوچه لر ده سرايت ايتلى ويوز لرجه انسانلار ين تلف اولماسينا سبب اولدى.

محض ايراندا اولان كوچه محاربه لر ينين معناسى بودور. بونونلا بئله (۳) هله بو آذير. كله جكده داهابويوك مبارزه لر اولوب داهاجو - قانلار تو كوله جكدير. چونكه، بو كون مبارزه ايدن بوسياسى دستلر اقتصادى منافعه بىر - بىرينين دشمنى اولان جوربه جور صنفلر ين نماينده لريديلر.

مادامكه بئله جوربه جوره صنفلر واردير، داهاقى ساير سوزله كندليلر ايله ملكه - دارلار، خارجى سرمايه نين دللالى و ياكه، شخصى سرمايه صاحبي استثمارچى تاجرلر ايله گوندن - گونه بيرقات داهاستمار و تضيق ايديلمكده اولان ايشچيلر موجود دورلار. اولانلار ين بىر - بىرينه خدسياسى دستلر ده موجود اولاجاق و اولانلار ين آراسيندا مبارزه ده حوام ايدم جكدير.

بو تون بوفاكتلارا استناد اديبه بيلريك كه، ايداندا متحدا جمهوريت جريانى يوخودور. جمهوريت نه اولديغى نلامايان، ياخود جمهوريت اصولينين مخالفي اولان اشخاص بئله جمهوريتن بىر آن استفاده ايتمك ايچون چغير باغير سالماق اديرلار. بوگونكى شكلده كى جمهوريت جريانىنى اورتالغا چيخاران سبيلر ين ان عمده سى شاهليق اداره سيني كندلى و خيرا دور و ازيانى ازيب محوايتمك درجه سينه كتيرمه سى.

۱- اورۇنالدا «نان ونمكيه» يازيلميشدير.

۲- اورۇنالدا «مصرفلار» يازيلميشدير.

۳- اورۇنالدا «معافيه» يازيلميشدير.

دگیل، فکرو عقیده آزادلیغی (۱) کیمی دیویولاری ئولورمک ئولوندا تعقیب اولونان مدھش استبداد سیاستی، مالارین ئوزمنفت شخصه لری ایچون بیر استبداد سیاستی یوروتمه لری، ایران شاهلی ایله خانلارین و ایران اشرافینین خلقین حقوقونو و ایران استقلالینی انکلتره امپریالیزمینه ساتماسی، داهادوغریسی سلطنتینینی وجوده کلمگه باشلامیس اولان ایران بورژوازیاسینین اقتصادجا یوکسلمه سینه مانعه تشکیک ایتمه سی کیمی سببلر ایسه ده ایندیکی وریرلر هیئتینین صدی رضاخان دخی بوسئلدهده بویوک رول اویناماقدایر.

رضاخان اسکی چار روسیه سی قازاق ضابطارینین الی آلتیندا تربیه گوردلک، ضابطالیک درجه سینه چاتمیش حربی آدم دیر. اونون بو گونکی موقعی اشغال ایتمه سینین ان عمده سببی انگلیسلر اولموشدور.

۱۹۲۱-نجی سنه ایرانین گیلان و باشقا شهرلینده انگلیسلرین علییه نه بویوک عیمانار قالمیش ایدی. حتی طهراندا بئلدخلق انگلیسلرین ایراندان چیخماسینی، «انگلیس-ایران» عهدنامه سینین یوزولماسینی طلب ایدیردی. او وقت انگلیسلر ایچون ایراندان اسکی سیاستی تعقیب ایتمک امکائی قالمامیشدی. ایران انقلابینین روسیه اوکتیابر انقلابی ایلک مربوط اولوب، نه اینکه ایراندان ایلک بوتون شرقده خصوصاً هندوستاندا قالخان انقلاب جریانلارینی قوتلندیرمسی و انگلیسلری بوتون بو مستملکه لرین الچکمه مجبور ایتمه سی امکائی وار ایدی. محض بو ته لکه تی حس ایدن انکلتره خارجه نظارتی (۲) (باشلا گرون اولدیغی حالدا) ایراندان بویوک بیر مانور ایتمک مجبور ایتینده قالدی. بومانورین نتیجه سی اولراق، ایراندان سیدنیبا عالدین طباطبائی نین باشچیلیغی ایلد اداری کیچیک بیر دکیشیک لیک وجوده کلدی. بعضی اشراف، فتودالار حیس اولوندی. بیر یغین انقلابی شمارلار میدانا آتیلدی. «انگلیس-ایران» معاهدنامه سی الغا اولوندی. انکلتره قوشونلاری منتظما ایراندان چیخاریلدی. محض انگلیسلر طرفیندن ترتیب اولونان بوتون بوسانورلاری ادار ایدن کاپینه نین مه نه غولریندن بیر یه ده رضاخان ایلدی.

رضاخان، داهارلن گیلان جبهه سینده (۳) انگلیسلر بویوک مذاقت و انقلابچیلاری بوغماق ایشینده باجاریق کوسترمیش ایدی. محض، بو رضاخان حربیه ناظرلیکی و باش کوماندانلیق وظیفه سینده او وقتدن بری دوام ایده بیلمیش و بوتون دیگر حربی شخصلر کیمی رضاخاندا هر طرفه بولونان سلج قودلری ئوزونه تابع ایتمک و الینه آلماق ایچون هر شئی ایتمیش و تابع اولما یانلاری ایسه محض ایتمه چالیشمیشدیر. رضاخان فتودالاری ازیب محوا ایتمه چالیشارکن، او هنج بیر زمان فتوداللیغی محض ایتمکی دوشونمه میشر و بلکه ئوز قود سینتی جو خالتماق هوسیله چالیشمیشدیر. رضاخان ئوزونه بویون اگمه یین، مقابله ایدن هر بیر قوه ایله امانسز بیر صورتده مبارزه آپارمیش و ئوز سیاستینی یوردرکن، او هنج بیر اصول و قانونا اهمیت بئلمه ویرمه میشدیر. وقتیله ایران غزه تلریندن بیر یسی رضاخانین باشمیانو پلادیغی دستنه ایطالیا فاشیستلرینه تشبیه ایتمیشدی. دوغرو داندا رضاخان حربیه وزیر ی اولدیغیندان سونرا،

۱- اورژینالدا «آزاده لسان، آزاده فکرو عقیده» یازیلیمیشدیر.

۲- مقصد «انگلیستانین خارجی ایشلر ناظرلیکی» دیر.

۳- اورژینالدا «فرونیتنده» یازیلیمیشدیر.

غزەتلىرى ھىچ بېرىنەنە اولمادان دفعەلەرلە قاپانمىش ايدى. ھربىر انقلابچىنى ايستەدىكى موقعدە وايستەدىكى وقت حىس ايدىر، دويور، خنى ئولوروردى. اونون ايچون دە احرار دستەسى رضاخاندا ئايمون نظرلە باخىردى.

ايندى، اونون سياستى بىر قدر دگىمىمىش كىمى گورولورسدە، ھمان دىكتاتورلوق سياستى اساس اعتبارلە اسكى ھاليندا باقى دىر.

اونون بوگون جىمورىتە طرفدار گورونمەسى دوغرودان دوغروبيا جىمورىت ايچون دگىلدىر. بالەكس، بو داينە موقە و ھاكىمىت انترىقالارينا باغلىدىر.

رضاخان ايلە شاھىن آراسيندا جوخەن بىر بىر مباحثە باشلانمىش دىر. شاھ رضاخانين دىكتاتورلىقىنى چىكەدىكىنن ئوزون دە مخصوص اولان باش كوماندىلىق اختيارىنى اونان الماق ايستىردى.

رضاخان ايسە بىلە دى بويوك مەنەب، موقەي آسانلىقلا (۱) بوراخما باغشى كىمى بوتون ناظىرلى ئوزون بىر نەپەنە جىگدىكى و اور دو افرادىنن حياتىنى كوزەل سورتە تامين ايتەك سورەتەك بوتون ھربى قوزەلرى اينىد المىش اولدىقى ايچون بو مەسئەلە او زان ب كىد بىردى. ھىس ساھ ايلە رضاخانين دو عواسىنن مەنەبى دە، رضاخانين جىمورىت چىلىكى دە بورادان باشلاندىر. ايندى ايسە، رضاخان فەلى اولاراق دو تەبىقى موقە قانونى بىر رەنگ و بىر مەكنن ئوتورى شاھىن خەلەنەن طرفدار اولموشدور.

بونولا بىلە، اونون بويولداكى شاھەلەنەن رەلىفى، شاھلىقا اساسا ھەلەدار بولونان مىليونون آرزوسى ايلە دە موافق كەلمىش و نەتىجە دە بوگون مەشھادە ايتىدىكىمىز جىمورىت سبارىزلىرى وجودە كەلمەيدىر. استىقادە ايچون جىمورىتچى اولانلار ھەلە بىر طرف دە دورسون، دوغرودان دوغروبيا جىمورىتچى اولانلار ايلە رضاخانين ھربى گروپى طەبىقى دىرەكە، آخىرە دەك مەتقىق اولاي بىلمەيدىكەن. اونون ايچون شاھىن خەلى ايمىنە بونلار ين ھامىسى مەتقىق اولدىقى ھالدا شاھ خەلى اولونان كىمى سبارزە باشلاندىر. رضاخان مەزىنەن اولارنى ھمان جىمورىت اعلان ايتەك، جىمورىت طرفدارلارى ايسە مەجلس مۇسسەن چاھىر ساق طرفدارى اولموشدولار.

دىمەك، ايراندا، جىمورىت امولى يالنىز شاھى خەلى ايتەك سىدانان كەلە بىلمەز. بونا كورد جىمورىتچىلەرنىن فەالىتىنى مەشھادە ايدىن رضاخان شاھى اولدىقى كىمى مونارخىستلەرنىن طرفىنە كەچىپ، ساقى رەبەدىن ايكى ياشىندا كى اوغلونون شاھلىقا كەچىرىلىپ و ئوزونون دە نائىب السلطنە اولماينا راضى اولماسى زاووقت جىمورىتچىلە ايلە داھادا جىدى سبارزە ايتەسى احتمالى وار دىر.

اگر (بىلە) اولمازا و جىمورىتچىلەر غالب كەلە مەجلس مۇسسەن سچكىلەرى باشلانار ايسە، رضاخان طرفدارلارى پارلمان سچكىلەرنىنە اولدىقى كىمى، يەنە دە سلاھ كوچىلە انتخاب اولونماغا چالشاچاق و بىلكە دە مەجلس مۇسسەنى تەمىلە اللەرنىنە آلاچاق دىرلار، چونكە، ايرانين ھازىركى ھكومتى تەمىلە ھىكرى ھكومتى دىر. كىنرالار، بىكەر نە ايسە سەلر ايدەرلەر، كىمى ايسە سەلر تەبىدايدىپ يائولور ھەرلور ايسە سە دىكلەرنى دە بو بويوك قوللوقلار تەبىن ايدەرلور كىمە ھە اعراض اسكانى وىرەلمەز. اونون ايچون جىمورىتچىلەرنىن قارشىسىندا دوران مەرزە اولدىقچا آغىر، اولدىقچا چىن دىر. اونلار يالنىز سلطنتچىلەر ايلە دگىل، جىمورىتچى دونونا بورونموش ھربى دىكتاتورلوق ايسەن لرلە دە مەرزە ايتەلەن بىرلەر.

۱- اورۇنلدا «قولايلىق» يازىلمىش دىر.

حربی دیکتاتورلوق جریانى منتظم قوه يه وگنیش حکومت آپاراتینا مالک اولدیغی حالدا، جمهوریتچیلرین هم منتظم تشکیلاتلاردان، مهده «آزادی لسان»، «آزادی مطبوعات» اختیارلاریندان محروم کیمی دیرلر. بونا گوره بومبارزه ده غالب کلماک ایچون حدن آرتیق انرژی (۱) و تصوردن یوخاری هداکارلیق، دامادوغروسی مدهش انقلابچیلیق لازم کلیر. بونونلا بئله اگر ایران احواری بو هداکارلیقی گوستررسه زحمتکش کندلی و شهر بورژوازیسینی طرفینه حکیم مجلس مؤسان سچکی لرینده غالب کله بیلرلر، چونکه، خلق حربی دیکتاتورلیقدان زیاده سیله ناخوشنوددور. اگر یالنیز سوز ایله اکتفا ایدیلرسه، او وقت ایراندا اوزون مدت آزاده لیک اولمایا جاق. بو قسره که، شاه استبدادی کنزالار استبدادینا تبدیل اولونا جاق دیر.

م. ج. جوادزاده

«گومونست یولی» ژورنالی، سارت ۱۹۲۴-نجی ایل، نمره ۲۷.

www.iran-archive.com

ایراندا جمهوریت

محترم غزه تینیزین ۷۵ (۶۶۰) نمره سینده بوندان بیر قاج کون مقدم « اکثریتی تشکیل ایدن تجدد فرقه سینین (۱) مجلس ملی ده جمهوریتی اعلان ایچون ایتدیگی تکلیف خارجی سرمایه طرفدارل اولان بعضی اعضا لارا شاه اداره سی نوکر لری طرفیندن تاخیر ایدلمیش و گویا ایکنجی مجلسه، یا خود آرای عمومیه مراجعت ایدیله جگی سوز لری ایله انقلابی عنصر لر موقتی اولراق آلد ایدلمیش دیلار» کمی بیر جمله یاز یلمیش ایدی. تجدد فرقه سی ایله بوگونگی مجلس اعضا سینین هویتی ظاهرا بئله ده نظره گلیر. لکن حقیقتا بئله دکیلیر. ارتجاعی تقویه ایدن ینه ده مجلسین تجدد چیلری، مجلسین ئوزی اولموش دور. مسئله نین اصلی بئله دیر. رضا خان ایله شاهین آراسیندا چوخدان بری بائس کوماندا نلیق اوستونده مبارزه کیدیردی. رضا خان بیر طریقه شاه ی بائسیندان رد ایدیب، ایراندا حاکم مطلق اولماق ایستیردی. اونون ایچون حاضر گی مجلسه ئوز طرفدار لاری ایله بیر یغین پول پرست و آانتور یستلرین کچمه سینه گومک ایتیمکله و قار افرینی جمهوریت ماسکاسی آلتیندا کچیر مکه چالیشیردی. تجدد فرقه سی (انگلفیل) ی انگلیس ایران معاهده سینین انجی طرفدار لاریندان، و ثوق الدوله نین ان صمیمی یولداشلاریندان تشکیل اولونموش ایدی. تجدد اطرافینا توپلانا لار آجیق، آجیقا انگلیس لره طرفدار لیق ایدس آداملار ایدیلر.

اونلارین ایچینه داور و تدین کمی ان آچاق و آانتور یست آداملار چوخ ایدی. تجدد فرقه سی دینله دیکده، اولسون که، بیر چوخ لاری اون ی بیر فرقه گمان ایتسینلر. حال بو که، اونلارین مجلس فراکسیا سیندان باشقا تشکیلات لاری بئله بوخسور. اونلارین و رضا خانین بیرینجی نوبه ده جمهوریت طرفدار ی اولمالاری جمهوریت ن شخصی استفاده ایتمکدن ئوتری ایدی. بونی داملیون و سوسالیستلر دوشوندرک، حاضر گی مجلسین بوایشه صلاحی اولما دیغینی اعلان ایتدی لر. چونکه، اونلار گوردو که، جمهوریت بومجلس طرفیندن اعلان اولونارسا، حکومت اور ویا امیرالیزمی طرفدار لارینین اختیارینا کچه جک بو مور تله رضا خان دیکتاتور سی محکم لشه جک دیر.

آرای عمومیه به مراجعت ایدیلر سه، یا خود قلمی سوز گله جک مجلسین اختیارینا بوراخیلارسا، داهادو غروسی مجلس مؤسسان چاغیر یلارسا، اولسون که، انقلابچیلار اکثریت قازانیب، ارتجاعین قارشیسینی آلابیلسینلر. بوندان ایره لی کله ره که، اولد رده

۱- تجدد فرقه سی، ۱۹۲۴-نجی ایله طهراندا، یارانان مرتجع و آانتور یست بیر فراکسیانین آدی ایدی. بوفراکسیا مجلسه انگلیس لرین خبرینه فعالیت گوستریردی.

جمهوریت اصولینا، یا خودتئوی د فمدلرله دیدیکی کیمی، اصول ادارهده اهمیت ویرمه دین
رضاخان حیله سینین باشرتو تاماسینی گورمکله، اوزونده کی ماسکاسینی آچماغا
مجبور اولئی و جمهوریتین علیینه جیخلئی. چونکله، او جمهوریتچی دگیلدی. اونا آنجاق
شاهین یشرینی دو تفاق لازم ایدی. خلقین جمهوریت طلبا ایتمه سی، اونون گوزونو
قورخوتدی و امیدینی جمهوریت دیکتاتوری اولماقدان قیردی.

رضاخان ایله نجددچیلرین (آچیق سورتده -ر.) ارتجاع طرفیند کجمدلری جمهوریتین
تاخیره دوئمده سیند سب اولساینگ، انقلابچیلار ایچون اهمیتلی دیر. بوندان سونرا
رحمتکس خلق خانلارین، ملالارین یا علی سوزلرینه اینانماییب، آنجاق انقلاب اوغروندا
امتحان ویرمیش آزادی خواهلارین دالینجا کیده چکدیرلر.

م. ج. جواشزاده

«ینی فکر» غزه تی، ۱۲ آپریل، ۱۹۲۴ - نجی ایل، نمره (۴۶۶).

www.iran-archive.com

جمهوریوتیچیلرین ایکینجی دستهسی ایسه خیردا بورژوازی ایله تاجرلرو بیرطاقم زحمتکش ضیالیلاردان عبارت ایدی. خیردابورژوازی صنفی جوخ طبیعی اولراق آنارخست اولوب وهنچ بیر تشکیلاتا مالک اولمادیغی ایچون هنچ بیر ایشده گوره بیلمه دی. رضاخان و اونون طرفیندا کیلار عمدا جمهوریتی ساتدیلار ایسه، بو آخیرینجی دسته نه ایتدی کیمنی ئوزی بیله بیلمه دی. اولسون که، بوندان سونر ادا بیلمه چکدیرو بونون اولدا ایران خیردا بورژوازیسی و بورژوازی ضیالیلاری اثبات ایتدی لر که، اولنلار ایراندای بیرقم بئله کوتورمکه قادر دگیلدیرلر. بودا جوخ طبیعی دیر. (چونکه) خیردا بورژوازی افرادی هرکس تک باشینا یا شایر، هرکس ئوز باققاللیغی، یا بزازلیغی ایچون چالی شیر. بونلار هنچ بیر وقت متشکل اولا بیلمه میشدیر. بونلارین آراسیندا مملکت اداره ایتمکی، باچاران بیر فرقه چخا جاعینی دا گوزلمک اولماز.

ایران خیردابورژوازیسی جوخ طبیعی اولراق جمهوریت مسئله سینده لازم کلن جدیدی گوسترمه دی، مجلسین ارتجاع طرفینه کچمه سینده قارشلی هنچ بیر ایشده (گوره بیلمه دی)، سوسلی ویشرینده اوتوردی. چونکه، اونون منتظم بیر فرقه سی و باچار یقلمی رهبر لری یوخ ایدی. بش-اوج نفر یالانجی په لوان بیر آریجی فر-باغیر سالدی، ایش برکه دوشن کیمی ئوزیالتا قلیق لارینا مشغول اولدولار. بئله لیکله ایرانین جمهوریت طرفدار لاری اولان و اقتصادجه ایراندای اکثریتی تشکیل ایدن انقلابی طبقه نین قوه سی بئله ایدی.

ایراندان آلفه فیمیز خصوصی خبر لره گوره جمهوریت حرکاتیندا رضاخانچیلارین شعار لارینا قارشلی چخیب مجلس مؤسسان شعار ی میدانلار ایراندای آن آز اولان عمله صنفی و عمله تشکیلاتلاری (ایدی). همین عمله لرا گر خیردابورژوازی صنفی نین مالک اولوغو اکثریتین اوندایرینه مالک اولما ایمیش. اولسونکه، عمله تشکیلاتلاری سمارلارینی حیاتدا تطبیق ایده جک ایمیش.

ایتیر لره ینه گولسونلر. من جر تله یاز ایلمر که، خیردابورژوازی نین وبلکه رضاخانچیلارین دا عکس انقلاب طرفینه دوشمه لرینه همان عمله صنفی نین میدانلار آتیلیب حقیقی جمهوریت طلب ایتمه سی سبب اولموشدور.

دیبر لرکه، ایراندای عمله یوخلور. لاکن من مجبور امدیم که، ایران همکار لار اتقاقی سون ایکی سنه ده نچه دفعه سیاسی تعطیل ایده رگ ئوز طلب لرینی حکومته قبول ایتدیر میشدیر. ایران فعله لری، ایسته دی کلمی وقت طهرانی چوره کسیر، غزه تستیزو ایشیق سیرتویا بیلر لر. اونا گوره ده دیمک لازم کلیر که، ایراندای شاهی ق اصولینی محو ایدیب ایرانی معاصر دولت لر سیراسینا چخار ایلن بیر قوه وار دیسا، اودا آنجاق بنی وجوده گلیمکه باشلامیش پرولتار صنفی و اونون دوغوردوغو عمله تشکیلاتلاری اولاجاقدیر. رضاخان دا، خیردا بورژوازی یادا، ضیالیلاردا اسکمی دن کونک سال میمش استبداد میدانینی (۱) داغیتماغا قادر اولسادا، داغیتماق جسارتینه مالک دگیلدیر لر.

ایران ارتجاعینین آشکار ایتدیگی حقیقت بودور که، ایراندای استبدادی ییخماق آنجاق پرولتار صنفی نین ایشی دیر. ایران خلقی ایسه آزادلیغی یال نیز عمله کتله لرینین تشکیلاتیندان گوزلمه لیدیر.

جوادزاده

«ینی فکر» غزتی، ۱۷ آپریل ۱۹۲۴-نجی ایل، نمره ۵۸ (۴۷۶).

۱-سیداندان مقصد بنیادیر.

ایراندا جمهوریت مسئلهسی

بیزکچن مقاله لری میزده رضاخانین نه ایچون جمهوریت طرفداری اولدیغینی یاز-
میشدیق. تکراره آرتیق لزوم اولمادیغی معلومور. اولسون که، بگونکی مقاله نی
اوخویانلار کچمیش مقاله لری اوخویا بیلیمدیشلر، اونا گورده بیرداها دیمه لیک که،
ایراندا جمهوریت جریانین وسعت تا پاماسینا ایران خلقینن قاچار سلاله سی مظالمینی
بیر دفعه لیک رفع ایتمک ایچون قیام ایتمک جسارتینده بولونماسینا ان بیرینجی سبب،
رضاخانین احمد میرزایا اولان دشمنانه علاقه سی ایدی. بوندان علاوه ده، ایران ملت ی قاچار
خاندانی و عمومیتجه شاهلیق اصولینی بیخماق ایچون آراسیندا اللی مین نفر لیک منتظم
بیواردو ایله دیمیر اراده لی بیو کومانده ان گوروردی. رضاخان ایه، خلقین شاهلیق علیه نه
اویانمیش عصیان حسیندن شخصی موفقیتی محکم ایتمک ایچون استفاده ایتمک ایتتیردی.
محض، او وقت ایران ی باشدان باشا احاطه ایتمیش اولان جمهوریت گورولتوسینین
اساسی بئله ایدی.

جمهوریت اولاجاغی دا حقیقی بیر حادثه (۱) شکلی آلمیشدی. اوخوجولاردا البته
وقتینده بومسئله نی ایشیتیمیشدیلر. بلکه بیو جوخلاری ایندی ایراندا جمهوریت برپا
اولدیغی ظننده دیرلر. لاکن تاسف ایله دیمک لازم کلیرکه، اومیدلر موقت بوئوشا چیخدی.
ایران غزه تلی سلطان احمدین ایرانا مراجعت ایتدسینی خبر ویریرلر. ایرانین داخلینده
ملالار ایله مرتجع لر باش قالدیریرلر.

رضاخانین اطرافیندا بولونان سوسیالیستلر علیه نه جدی کومپانیا آچلمیشدیر.
روحانیلر طرفیندن نشر اولونان «سیاست اسلامی» کیمی غزه تلی سوسیالیستلرین قانونا
مجازات اولونمالارینی طلب ایدیرلر. نجف مجتهدلری سوسیالیست فرقه سینه منسوب
اولانلاری مرتد اولاندیر اراق. قادینلارینی بئله اولانلردان قاچماغا وئوزلرینه ارتاپماغا
دعوت ایدیرلر.

بعضی مرتجع غزه تلی- «قانون» و غیرلری، جمهوریت چیلر علیه نه جدی تبلیغات
آپاریرلر. جمهوریتین انگلیسلر طرفیندن تلقین اولوندیغی، انقلاب فکرینین رضاخانین
اطرافیندا بولونان سوسیالیستلر طرفیندن شخصی استفاده ایچون میدانا آتیلدیغینی
اثبات ایتمک ایتتیرلر. رضاخان طرفدارلانی «ستاره ایران» و «شخسرخ» کیمی
غزه تلی ایه جمهوریت لینه چالیشدیقلارینا باخمایاراق، حال حاضر دا اوقدر قوتلی

کومپانیا آبار ایلمیرلر. داهادوغروسى آنجاق هجوم و تعرض ایلن دشمندن ئوزلرینی بیرنوع دفاع ایتمک وضعیتینه بولونورلار.

مجلس ایسه، اکثر اعضاسی عقیده سیز مفتخورلاردان (عبارت) اولدیغی ایچون قطعی بیر سیاست تعقیب ایتمککن عاجز دیر. تقریباً بیر ایل بوندان اول (۱) انگلیس لرین بین النهرین دن تبصیر ایتمککی مجتهد لر بو حون گونلرده یئنه بین النهرینه مراجعت ایتمیشلر. اولنلاردان بعضی سی جمهوریت علیهینه مهم روللار اوینایبیرلار. دیمک ایراندا روحانی منقذی ایله مالک لرو اشرف (اریستوکرات) طبقه سی سیخی علاقه یه گیریبقارا جماعتی اطرافلارینا توپلایاراق احرار طبقه سینی بوغماقلا ایرانى ناصرالدین شاه و قتحملی شاه دوره سینه قایتارماغا چالیشیرلار. بو قاریشیق لیقدا شمال نفتی نین آمریکالیلارا ویریلمه سی مسئله سی ده آرتتیر ایتمیر. هر حالدا ایران آزادلیغی بویوک تهله که قارشی سیندایدیر.

شاهین طهران و رودی ایله مسئله قطعی صورتده آیدینلاشا قایدیر. شاهین بواقضی احداث سونرا بیرداها ایرانا قایتما سی آزاد یخواه لار ایچون ئوز-ئوز لوگونده بیرضربه دیر. بونی انکار ایتمک اولماز. اولسون که، شاهین کلمه سی دوغری دگیلدیر. احتمالدا واردیر که، گلین. لکن اونى دا اونو تماق اولماز که، رضاخان ایله قطعی بیر ائتلاف حاصل ایتمه دیگجه اونون ایچون سلطنت ایتمک امکائی یوخدور. اونى گله جک گوسترمه لیدیر بیزیم بو تفصیلاتدان سونرا قید ایده جگیمیز بیر مسئله داهار واردیر که، اودا ایران آزاد یخواه لارینین سهولریندن عبارت دیر. بو جمهوریت مسئله سینده ایران آزاد یخواه لارینین بویوک سهولری اولموشلور.

اولنلارین چوخوسى اساسا گله جکی ابدانظره آلمایاراق کور-کورانه ارتجاعا خدمت ایتمیشدیلر.

اولنلار جمهوریت مسئله سینی رضاخانین شخصیتی و انگلیس سفارتی نین سیاستی ایله قاریش دیریمش و یاشاد یقلا ری وضعیتى لایقینجه قیمتلندیرمکدن عاجز قالمیشلار. اولنلار رضاخانین دیکتاتور لوغوندان، یا خود جمهوریتدن انگلیس لرین استفاده ایتمک احتمالیندان قورخوب، باشلانیلان ایشدن استفاده ایتمک یولونى بیلمه میشدیلر.

اگر ایران انقلابچیلاری دوغرو دان-دوغرو یا موقعدن استفاده ایدی ب مسئله نی مجلسدن کچیرسه ایدیلر، اگر تزیلیکله مجلس مؤسسان شعاری بورا خما سا ایدیلر، ایندی، یقین که، جمهوریت اعلان اولونموش، هئچ اولماز سا ملالار ایله آریستوکراتلارین آغزی سیندیر یلمیشدی. انگلیس لر و رضاخان دیکتاتور لوغى ایله هر بیر دقیقه مبارزه ایتمک ممکن ایدی، حالبوکه، اونوزدا رضاخان دیکتاتور و انگلیس لرده فصال ما یشادیرلار.

معض ایران انقلابچیلارینین سهوی و همین بوسه و نتیجه سینده دخی بویوک نکی ارتجاع میدانا چیخیمش دیر که، ایران انقلابی بلکه اون ایللرله تاخیره دو شه جگ دیر.

بوسوده تصادفی بیر ایش دگیلدیر. چونکه، ایراندا آزاد یخواه انقلابچی عنصر لر متشکل دگیلدیلر. جمهوریت فکری نی، یا خود آزادلیق اصولینی دفاع ایتمک فکری نده بولونان محکم بیر تشکیلات معین بیر خطر کرته مالک دگیلدیر. هر کس ئوز وظیفه سینی لایقینجه بیلیم، هر دسته نه ایسته دیگینه، معین و آچیق بیر صورتده دوشونمور، اونا کورده باشلانیلان مبارزه لردن بیر نتیجه حاصل اولمور. اونا کورده ده، چوخ جزئی ایشلردن

ایرانی کلهرك، ان ميم، ان اساسلى بيرايشه خربه وورولور. بوداچوخ طبعى دير. چونكه ايراندا انقلاب طرفدارى اولان عنصرلر خيردا بورژوازي ايامانسوي بولرلار خيردا بورژوازي ربا هئج بيروقت تشكيلات آلتينا كلمز. او انقلابچيليفنى باققاللىق و دلاليق كيمي، «هرچه پيش آيد خوش آيد» (۱) كيمي نظريه ايله تعقيب ايدهر. اونون ايجونده بوكون آزادليغا كومك ايتديكى حالدا مباح (۲) ارتجاعى قولنديره.

يندهده تكرر ديمك لازم گليركه، احمد ميرزائين ايرانا قاييتماسى و اونونلار رضاخانير آراسيندا اولان اختلافدان استفاده ايديب جمهوريت اعلان ايتمك ممكن دير. اگري بوفرستده. الين گليرسه، اووقت ايراندا جمهوريت اعلانى يالنيز عمله منغنين عهده سينه قالاچاق كه. اودا ايراندا بوتتزيك ايله اولان ايشلردن دگيلدير.

اوخوجى يولداش، بيزيم رضاخانا جمهوريت مسئله سينده بو قدر اهميت ويرمه ييميزه تعجب ايتمه سين. بورادا مسئله يالنيز رضاخانين شخصينده دگيلدير. رضاخانين اختياريندا ايراندا ان مهم قوه حساب اولونان اللى - آلميش مين نفرليك بير اوردو واردير. رضاخاندا استفاده ايتمك ديمك اوردودان استفاده ايتمك ديركه، ايران انقلابچيلارينين بير چوخونون دوشونه بيلمه ديكلري محض بومسئله دير.

م. ج جوادزاده

«ينى فكر» غزه تي، ۲۷ ايون ۱۹۲۴ - نجى ايل، نمره ۱۴۲ (۵۲۷).

www.iran-archive.com

۱- ترجمه: «هرنه قارشيا چيخارسا ياخشى اولسون».
۲- اورژينالدا «يسارين» يازيلميشدير.

ایرانیان بویگونکی وضعیتینی

دره بیگلیمک (فئودالیزم) دورینده هریشرده اولدیغی کیمی، ایرانیان اجتماعی حیاتیندا ان مهم رول اوینیان عامل لردن بیریده روحانیلر منغی دیر. چونکه روحانیلر فئودال منغی نین معنوی (روحانی) استناد گاهی و وارلیلار مقکوره سینین ترجمانی دیرلار.

موقوفه بیئرلر ایله بیرلیکده حساب ایدیلرسه، ایرانیان منبیت تورباغینین یوزده اون بئشی مالارالینده دیر. بوحال روحانیلره ایرانیان سیاسی و اجتماعی حیاتیندا فئودال لارین سرکرده سی وظیفه سینیی ایضایتمک امکانی ویریر. مشروطه دورونده ک، قاعده اوزره بوتون دره بیگلری، مملکته منصلری اشغال ایتمک ایجون، اولادلارینی روحانی و ملایق درسی اوخوملغا و ادا ایدیردیلر.

چونکه بوتون محکمه و حقوق ایشلری روحانیلرین الینده ایدی. روحانیلر بیر گونده اون کره بیر ایشین حق و ناحق لیغینا حکم ویردور هر کسی محکوم و تکفیر ایدیه بیلر دیلر. حتی رحمتکش اهالیینی دار آغا جلا ریتنا آسدران و زندانلاردا جورودن ایران شاهلاری دا مالارادان قورخوردولار. بلکه شاهین بیغلارینی قیرخماغاقدر جسارت اینن مالاردا بولونوردی.

سون عصرده انگلیس-روسو عموما بین الملل کاپیتالین اقتصادی نفوذو تاثیریی ایله ایراندادا ملی، لیبرال حریت پرور بورژوازی میداناچیکیر. عموم فئودال لار منغی و اولارین نماینده سی روحانیلر ایله حریت پرور ایران ملی بورژوازیسی آراسیندا دهشتلی مبارزه باشلاییر.

بومبارزه گوندن-گونه شدت کسب ایدیر، سون گونلرده بوتون ملا منغی شاها استناد ایدهرک مجلس و کیل لرینین حریت پرور حصه سینیی تکفیر ایدیر، بوتون مشروطه علیینه قالدیلر. بویوک اقتصادی و مالی قوه یه مالک اولان ملتچیلر ایدگوندن-گونه اولارین اختیارینی آزالتماقدا دوام ایدیرلر.

اولادان ویرگی آلینیر. موقوفاتی مالیه اداره سینده مرکز لشدیریر و حقوق مدرسه سی بیتیرمه یین، یا خود عرفی قانونلاردان امتحان ویره بیلسه ینلرینی محکمه لردن اوزاقلتماقدا دوام ایدیرلر.

گون-گوندن اختیارلارینی ایتیرن مالار آرتیق درجه ده میجانادوشموش و خلقین عواملیقو جهالتیندن استفاده ایدهرک سربت پرورلر علیینه تبلیغات آپاریرلار. بومبارزه نین نتیجه سی اولاراق کچن مجلسده مالارباشقا منقلرین تکستکیندن چوخ ایدیلر. بودقهه ایسه، مطلقده اولماسا نسبتا اکثریت قازانمالاری احتمالی واردیر.

فقط مرته جور اولورسا— اولسون موقوفه املاکین (۱) مالیه اداره سی واسطه سیله معارف ایشلرینه صرف ایدیلمگه باشلانمسی. محکمه ایشلرینین عدلیه اداره لرینه ویریلمه سی. ملالارین ایل لر دن (۲) بوی ویرمه دیکلری ویرگیلرین فوریت ایله آینماسی کیمی بیر چوخ محرومیتلر روحانی صنفی ایچون بویوک مظلومیتدیر.

بومظلومیت سببی ایله بویوک روحانیلر آچیق آشکارا ایراندا ارتجاع قوه سینین نمیشل ایدن انگلیسلره یاخینلاشیرلار. فقط بویواسطه ایله بوزنفوذو حاکمیتلرینی ساخلاما ق ایسته ییرلر. بومقصدله ئوزمنفعتلری نامینه ملالار انگلتره امپریالیزمی ایله مبارزه ایس «جتهدلرین بین النهریندن اخراج ایدیلمه سینه باخمایاراق، انگلتره طرفدار اولمایان هر بیر کسکی تکفیر ایدیرلر.

بویوک روحانیلرین بئله آچیق— آشکارا مملکتکته خیانتده دوام ایتمه لری، اونلاردان عادی ملالاری آیینمیشدیرکه، بونولایران بوگون دینی بیر رفورما دوره سی کچیرمگده دیر. یعنی دوغان دموکراتیک سلی بورژوازی ایله بیر اتفاق اولان رفورمیست ملالار سون درجه جدیت ایله چالیشیرو موهمانا قارشی آتش (۳) آچیرلار.

سون آلتی— یددی آیدان بری ایران غزه تارینده تجدودینی رفورما حقینده رفورمیست ملالار طرفیندن اوزون— اوزادی مقاله لر یازیلماقدادیر.

رفورما طرفدار اولان ملالار میانیندا بین النهریندن تبعید اولونوموش آیت اله زاده خالص بویوک رول اویناییر. خالص مقتدر بیرناطق، قوتلی بیر یازبچی اولدیغی کیمی بین الخلق وضعیتی یعنی علملردن سکل صورتده خبردار دیر.

اصلاحات حرکاتینین انقلابی اهمیتینی آنلاماق ایچون خالص نین، بشرین نفر دن زیاده اهالی نین حاضر بولوندیغی میتینگده نطق ایدرکن، دیدیگی بوجملده لری کوسترمک کافی دیر.

خالصی دیر.

ایشیتدیگمه گوره، مرتجعلر بیزی بولشویک آدلاندیرماقلا متهم ایتمک ایستیرلر. اگر بولشویکیم مظلوم شرقی آزاد ایدمگه بیرینجی بولشویک ده منم».

«کولونج دگیلمی که، شرقی انگلتره جهانگیرلیگی محو ایتمک کی حالدا سیز بولشویکلر باره سینده دانیشیر سیز».

بوسوزلر بویوک اوکتیابر انقلابینین ایران حریت پرورلرینین انقلابی حرکاتیندا نه قدر بویوک رول اوینادیغینی کوسترمگه کافی دیر.

م. ج. جواد زاده

«کومونیست» غزده تی، ۳۰ کانون ۱۹۲۴—نجی ایل، نمره ۷، (۱۰۰۷).

۱— اورژینالدا «املاک موقوفه نك» یازیلمیشدیر.

۲— اورژینالدا «سنه لر دن» یازیلمیشدیر.

۳— اورژینالدا «حرب» یازیلمیشدیر.

ایراندا سچگی ایشلری

ایرانین اجتماعی حیاتیندا باشلانمیش مبارزه لر مجلس سچکیرینی مراقلی بیرحالا سالمیشدیر.

بش آق بوندان اقدم مجلس سچکیسی بیتملی اولدیقی حالدا ملکه دارلار صغی ایله خیرداو بویوک ثروتدارلار میانیندا کیدن مبارزه نتیجه سی اولراق انتخابات ایشلری هله (۱) قورتارما میشدیر.

سکز آلیق سچگی زمانیندا نامزدلرین سای حیرت ویرجی بیردرجه وار میشدیر. بیرجوخ یئرلردن آنفروکیل انتخاب ایتمک لازم ایکن نامزدلرین سای ۱۵۰۰ نفره قتر وار میشدیر.

عادتا نامزدلیک فرقه و معین تشکیلات طرفیندن دکیل هرکسین ئوزوندن آسیلی دیر. بونون ایچون انتخاب اولونماقدان ئوتری دهاچوخ چالیشماق، دهاچوخ پارا (۲) صرف ایتمک لازم گلیر.

قانونا قدن اولوندوغونا باخما یاراق (سلر) آچیق و آشکار صورتده ساتین آلینیر. بو یولدا اون مین، ایکیرمی مین تومان (۳) صرف ایکن ذاتلر چوخ دور. مثلامشهور مرتجع قوام السلطنه ئوز نامزدلیکینی کچیرمک ایچون ایکیرمی مین تومان پول خرجه میشدیر.

بیرولایت یوخدورکه، وکالت اوستونده باش سیندیرماق و ووروشما، حتی آدام ئولدورمک کیمی حادثه لر اولماسین، حتی شیرازدا نامزدلرین کچمیه جکینی حس ایکن بیردسته سچکی ورقه لر توپلانان اوتا قاسلحه کوچله داخل اولوب سچکی قوطولارینا نفت توکوب یاندیرمیش. پولیس مدیری حکومت سلاحتینا ساریلماغا مجبور اولموشدور. کرمانشاهدا انتخاب اولونماسینی تحقیق ایکن سوسیالیست تشکیلاتی عضوی یولداش گزازی مشهور فتودال و آنکلو فیل نصرت اللوله نین آداملاری ترور واسطه سیله ئولدورولوب آقارینی انتخاب ایتدیر میشدیر. اصفهاندا ظل السلطانین (۴) اوغلو عین السلطنه

۱- اورژینالدا «حالا» یازیل میشدیر.

۲- مقصد «پول» دور.

۳- تومان اون قرانا برابر ایران پول ئولچوسو اولموشدور.

۴- ظل السلطان اصفهان فتودالاریندان اولوب ۱۹۲۰-نجی ایلدرده فارس ایالتینده

حاکم تعیین ایتدیر میشدیر.

وکالت مسئله سیندن ئوتری «صدای اصفهان» غزه تی نین مدیری و سوسیالیست فرقه سینین
 عضوی محمدعلی مکرمی ئوزنو کرلری واسطه سیله ترورایتدیر میشدیر.
 تهراندا رایلرین ساتیلدیغی آشکارا چیخدیغی ایچون مرتجعلر رایلرین اوخونما سینی
 اوج آی تاخیره سالدیرمیش و بشردن زیاده سچگی کومسیونونی استحقاقا مجبورایت مکمله
 ایشین اوستونی ئورتوب باسدیرماغا چالیشمیشدیلا.
 بئله آنا رشی (۱) و هرچ مرچ هریشده وجوده کلمیشدیر.
 بو آنا رشین ینده ده فئودال و روحانی صنفی استفاده ایدیرلر. چونکه نامزدلرین
 چوخلوغو و شخصی مبارزه سی بورژوازی و زحمتکشلرین رایلرینی چوخلی پارچالارا
 بولور.

ملکه دارلار و روحانلر ایسه ئوز رعیتلری ونو کرلرینین رایلریندن استفاده ایدره ک
 ایشی آیاریلر. ایران غزه تدرینین ظننینجه نامزدلرین بئله چوخ اولماسی و خلقین
 انتخاب اولونماغا بوقدرهوس ایتمه سی آنجاق ایش سیزلیک، علم سیزلیک و حکومت
 اداره لرینده شخصی استفاده ایتمک فکریندن ایره لی کلمیشدیر.
 لاکن بونون ان عمده سببی بورژوازی صنفی نین حکومتی اله آلماق ایچون چالیشماسی،
 روحانلرله فئودالارین تزلیکله حکومتدن ال حکمک ایسته مه دیکلری، بیرده بومنظرین
 متشکل بیرحالددا بولونما لاری، منتظم سیاسی فرقه و گروپلارین اولما سیدیر.
 هر حالدا بو وضعیتین ینده ده ارتجاع عنصرلری استفاده ایدیب اکثریت آلمیشلار. بودا
 ایرانین دره بیگ لیک حالیندان خلاص اولماق طرفدارلارینی تشویشه سالمیشدیر. زیرا
 کچن دورده مرتجعلر یالنیز مرتجعلرین فایداسینی تامین ایدنینی قانونلارا اکتفا ایتمه یوب
 مملکتین قانون اساسینی کو کوندن دگیشمک و سچگی حقینی تحدیدله زحمتکش صنفینی
 سیاسی اختیاردان محروم ایتمک چالیشیردیلا.
 عملده ملت چیلری هیجانسالان همان بوراسی دیر و بونا گوره ده طهراندا چیخان
 محافظه کار غزه تدر ایندی دن زمیننه حاضر لاییرلار.
 بونلاردان علاوه نینی مجلس ایله رضاخانین علاقه سینین نه جورا ولاجاغی دامراقلی
 مسئله دیر. بودفعه سچگیده رضاخانین ظاهرا قوشون افرادینی سیاسته مداخله ایتمکله
 مانع اولماسینا باخمایاراق، رضاخان طرفدارلاری سچگیلرده بویوک تاثیر اجرا ایتمیشدیلا.
 مجلس و کیل لری ایچری سینده رضاخان طرفدارلاری چوخ دور. بونا باخمایاراق مجلسین
 تمامیه رضاخانا تسلیم اولماسی نظره بیرآز کوچ گلیر. زیرا رضاخان فئودال صنفینی محو
 ایتمک چالیشان عامل تانیندیغی کیمی، آزادلیق قانونلارینا رعایت ایتمه میشر اولوغوندان
 فئودال لار ایله بعضی حریت پرورلرین اونونلا مبارزه یه گیرشه چکینه احتمال واردیر.

جو اذاده

«کومونیست» غزه تی، ۲۰ کانون ۱۹۲۴-نجی ایل، نمره ۷ (۱۰۰۷).

ایراندنا قادین حرکاتی

ایرانتین مرکزی شهرلرینده سون اون ایلدن بری (۱) قادین حرکاتی کون-کونسن وسعتلنمکه باشلامیشدیر. ایران بورژوازیسی عائله لرینین چوخی مکتب گورموش قادینلاردان تشکیل اولدیغی کیمی اشراقو اعیان صنفی قادینلاری میانینده اوروبادا تحصیل گورموش، یاخود ایراندنا آوروپاو آمریکا لیلار طرفیندن آچلمیش اورتا مکتب لری اتمام ایدنلرده چوغدور. بونلاردان باشقا ایران ضیالی قادینلاری میانینده شاعره و محررلرده تاپلمیشدیر. «ایران» غزه تی کچن نمره سینده «زن وعشق» (۲) عنوانیندا بیر موضوع سابقه یه قویموشدور. بوموضوعون آخری قادینلار ایله اراک لرین مریتلری مباحثه سینده مبدل اولدی که، شططت، مستوره افشار کیمی مقتدر محرر لر نه اینکه قادینلار، بلکه اراک لرین دخی ادبی مقاله لری یا ماغمو فقی اوللولا. ایراندنا بورژوازی قادین حرکاتینی عادی غزده و مجموعه لرین باشقا، قادینلارین ژورلی طرفیندن نشر اولونان غزه تلرده تحریک ایتمکده دیرلر. یالنیز طهراندا «زبان زنان» (قادینلار دیلی)، «عالم نسوان» (قادینلار دنیاسی)، «جهان زنان» (قادینلار دنیاسی)، «نامه بانوان» (خانملار مکتوبی) نامینده دورت قادین مجموعه سی چیخیر.

طبیعی دیر که، اورادا ایسترقادین مجموعه لری، ایستره قادین آزادلیغی اوغروندا چالیشان اشخاص و تشکیلاتلارین تعقیب ایتمک لری بوگون بیزیم تعقیب ایتمک کیمیز زحمتکش لر مسلکی دگیلدیر. ایران قادین حرکاتی بوسبوتون بورژوازی روحیندادیر. اونلاردا انقلابی بیر جهت وارسا، اودا چادرالاری آتماق، کیشی لر کیمی خیابانلارا چیخماق، تیاترلارا گیتمک و سیاسی حقوق مالک اولماقدان عبارتدیر. بونلارین زحمتکش قادینلار ایله ابدا علاقه لری اولمادیقلاری کیمی اصلا بئله قادینلارین وجودینده اینانمیرلار. اونلار یالنیز ماللارلا مبارزه ایتمک، موهماتین بیر قسمنی اکیسلیتمک کیمی بعضی کیچیک ایشرلی بویوک موفقیت ساییرلار. حالوکه، ایراندنا زحمتکش قادینلار چوخ اولدیغی کیمی، اونلارین حیاتیدا سون درجه آغیردیر. ایران زحمتکش قادینلاری دیدیکده گولونج کلمه سین، زیرا ایراندنا بویوک فابریکا و زاویدوغدور. احتمال که، بعضی لری بونی نظره آلب ایراندنا پرولتار قادینلارین اولماسینا تعجب ایتمینلر. لکن بئله دگیلدیر. بوگون ایرانتین ان مهم تجارت مالی قالی، قالیچادان عبارت اولوب، ایران قالیجاسی اوروپاو آمریکانتین هر بیر یئرینده شهرت قازانمیشدیر. یزد، کرمان و کوردستان قالی لاری اوروپا نین معظم سالونلارینین زینتی اولموشدور. محض همان قالی و قالیچالاری وجوده کتیرن پرولتار

۱- اورژینالدا «سنه دن بری» یازلمیشدیر.

۲- ترجمه: «قادین وعشق»

تیدیگیمیز ایران زحمتکش قادینلاری دیر. بونلار ان اوشاق ایکن، حتی ۷-۸ یاشیندا ایکن قالی کارخانالارینا آلتیر، اورادا قارانلیق، رطوبتلی زیرزمیلرده گونده ۱۴ ساعت بیربارچا چوره ک ایچون چالیشیرو مینلرله تلف اولوب کیدیرلر. بئله آغیر شرایط آلتیندا، داهادوغروسی دیری ایکن سردابه لرده یاشایان قادینلارین مقدهاری یوز میندن زیاده دیر. هله «وطن» آدلانان پارچا فابریکالاریندا چالیشانلار، دستلرله دوگی اکینینده، پامبیق تمیزله این کارخانالاردا، ایرانین ان عمده تجارت سالی اولان کتیرا و تریاک محصولوندا چالیشان قادینلاری حسابا آلساق (کندلی زحمتکش قادینلاریندان باشقا) عموم ایران قادینلارین دورتن بیرینی تشکیل ایدیرکه، بووقته دک بویوک قادین کتله سینین حالینی باخشی- لاشدیران نه بیرقانون، نه ده بیر تشکیلات میدانا کلمه میشدیر. تاجرلر، اجاره دارلار، دلالار، حتی اورویا تاجرلری بو زواللی لارین زحمتیندن میلیونلار قاراندیقلاری حالدا، ونلارین هئچ اولمازسا حفظالصحه جنتیندن تامین اولونماسی باره سینده بیر اقدام ایدن بولونماییر. کچن سنه عوامفریبلیک و اغفال نقطه نظرینجه جمعیت اقوام ایران دولتینه بئله قادینلارین حالینی باخشیلاشدیرماق ایچون بعضی تکلیفلرده بولونمودی. طبیعی که، بوداقوری تبلیغاتدان باشقا بیر شئی اولما میشدی. ایران بلکه بیرینجی مملکت دیرکه، اورادا نه اینکه قادینلار ایچون بلکه عموم زحمتکشلر ایچون بیر قانون وضع ایدیلمه- میشدیر. قادینلار آج و ایش سیز اولدوقلاری ایچون فابریکا صاحب لرینین کیفی ایسته دیگی مدتجه چالیشماق و اولنلارین ویردیکلری هئچ مقامیندا اولان مرده قانع اولماق مجبوریتینده دیرلر. اکثر الاب کنج جووقلاردان اولان قالیچی شاگردلر ۵-۶ ایل تمام مزدسوز ایشلمه لیدیرلر. بونلارین یالنیزقوری اسکلتلری ایله ایری گوزلری قالمیشدیر. بزه کلی ایران قالی و قالیلارینا دقتله باخدیقتا آوریقلر، اوسارالمیش وانسان تیافه سیننی ایتیرمیش اوزلر، او بیربارچا چوره کدن نوتری سحر دن گنجیه ده دک توکلری سایماقلا مشغول اولان گوزلر قالچا و قالیلارین هر بیر کولونده مجسم اولورکن، ایران قادین حرکتینین طرفدارلاری اولان بورژوا و یاریم بورژوا اربک لر و باشهرین کوزه له و عالی ایولرینده ایش- گوجلری آنجاقتوالتن، بزه ک سدوزه کدن عبارت اولان خیالی قادینلار متاثر بئله اولمورلار. بلکه اولاری انساندا حساب ایتمه رک «مادامکه بو کشف آداملار وار قادینلیق آزاد اولماز»- دیرلر.

مخض همین بو نقطه نظرله، نه جور اولورسا- اولسون ایراند اباش قالدیران (۱) ایندیکی قادین حرکتینی بیزبوش- بوغازلیق بیلیم اونا هئچ بیر معنا ویرمیریک. بیزجه ان دوغری حرکات همان یوخاریدا تصویر ایتدیگیمیز پرولتار قادینلارین کومونیست اوزه کلرینه داخل اولان کوندن باشلاناجاقدیر. بوگون ایسه هئچ مقامیندا اولسادا همان پرولتار قادینلارین ایچری سینده کومونیستلر بولونماغا باشلامیش، حال حاضردا ایران کومونیست فرقه سی طهران شهر کومیته سینین اعضا سیندان بیریری همان زحمتکش قادینلار اوزه کیندن انتخاب اولونموش اختیاربیر قادین دیر. «شرق قادینی»؛ ایسه بئله مظلوم قادینلارا شرق قادینلیغی نامینه دکیل، زحمتکش انسانو مظلوم عمله دییه یاردیم ایتمه لی دیر. زیر اشرقیمیزده «شرق قادینی» یکانه پرولتار قادینلار مجموعه سیدیر. او، یالنیز شرق ایشچی قادینلارینین انقلاب مشعلی اولمالیدیر.

م. ج. جو اوزاده

«شرق قادینی» مجموعه سی، مارت ۱۹۲۴-نجی ایل، نمره ۲ (۵).

۱- اوروزینالدا «چیخان» یازیلیمشدیر.

قائىدەردىق

بىرنچە كۈن بوندان اول انكلترە دولتى شوراجمهورىتلىرى اتقاقىنى حقوقا قانۇنى بىردولت اولاراق تصدىق ايتتى. دۈن دە ايتاليانين تصدىق ايدە جگى خبرى يىتىشى. بو. نەدېمكىدېر؟

بو. اودېمكىدېر كە، اوروپا سرمايەسى بولشويك حكومتىنى و قىلە— كندلى دېكتا— توراسىنى بىخماقدان مايوس اولموشور. بو. اودېمكىدېر كە، روسيە دە آنجاق قىلە و كندلى حكمرانلىقى اولابىلە جگىنە بوتون دنيا اعتراف ايتمكە مجبور اولموش— اونون اېچون روسيە ايلە علاقە دە اولماق، روسيە ايلە تجارت ايتمكەن ئوتى ايندىكى حكومتى تانىماقدان باشقا چارە تاپمايىدېر.

بوسىلە تازە ميدانا چىخىمىش سىلە دگىلدىر. بو خصوصدا كان، زىنو و لاهە كىفرانسارلاردا اوزون— اوزادى دانىشچىلار اولموش. بوسىلە چوخ زمانلاردان برى اوروپا و آمريكانين سياستىلە مشغول اولان دائرە لرېنين فكرينى اشغال ايتمىدېر؛ چونكە روسيە سىز دىنانين اقصادى وضعىتى دۈزەلە بىلەن، كرك دىنانين آلتى دان بىر حصە سىنى تشكىل ايدەن بو بويوك روسيە ايلە مېرېر مملكت اقصادى علاقە دە اولايدى وبوملاحظە ايلە دە روسيە حكومتى ايلە علاقە يە كىرىشمك لازم ايدى، فقط سرمايە دارلار اېچون شوراحكومتىنى بىلە آسانلىق ايلە تصدىق ايدىب، اونولا علاقە يە كىرىشمك مېمكە دگىلدى، چونكە، سرمايە دارلار بو حكومتى تصدىق ايتمكە ئوز مملكتلرېندە اولان قىلە لرە حق و برىر دېلر، قىلە، كندىلر روسيە فقراسىنى تقلىد ايتمك ايستە دىكە سرمايە— دارلارېن دىيە بىلە جگ بىر سوزلرى قالمايىردى. زىرابونولا ئوزلرى تصدىق ايدىر دېلر كە، قىلە— كندلى حكومتى دە بىر اوصولدىر، سرمايە دار صىقېنى، مشغور طبقە سىنى سياسى حقدن محروم ايتمكە بىر اساس دېر. محض بونون اېچون دە آلتى سنە تزلزل و ترددەن قالدېلار و كوزلە دېلر كە، بلكە شوراحكومتىنى عكس انقلاب و باشقا يوللار روسيە دن قالدېر سىنلار يا بولشويكلرى كىفرانسار و دىپلوماتلىق يوللە قىلە حاكىمىتى اصول— لوندان و از كېمكە و ادارىت سىنلر. بودا كى اولاسى ايشلردن دگىلدىر. بالاخرە امىدلر بوشاچىدى. هرچە بادا باد دىيىب شورالارى تصدىق ايتمكە باشلادىلار. دىمك ئوز اللرىلە سرمايە دارلىق اصولىن غلط اولدىغىنى امخا ئوز مملكتلرېندە ياشايان قىلە لرېن دە بىلە بىر حكومت ياراتماغا حقلىرى اولدىغىنى اعتراف ايتدىلر بو، روسيە دە بىر الملى فقراى كاسبە انقلابىندا روسيە دە شوراحكومتى اعلانىدان سونرا بىرىنچى و مەدە قىمىتلى بىر قەدېر.

جو اوزادە

« كندىجى » غزەتى، ۵ فورال ۱۹۲۴— نجى ايل، نمرە ۱۴ (۲۵).

دوفن توركلر بوگون ايرانليار

دوونكى تلگرافلار ايله توركيه ده خليفه نين قولماسى، بوگونكى تلگرافلارلا ياريسدن ايران شاهينين خلع اولونديغى، بيرداها ايرانا قايتماق حقيمندن محروم ايديلديكى خبرينى آليق. بو خبر لر بيزه تلگراف واسطه سيله ان قيساير طرزده گليب چيخيرسا اونلارين بويوك معنى و اهميتينى بيلمه ينلر گر كچوخ از اولسون.

خليفه نين قولماسى نه ديمكدير؟ بو او، ديمكدير كه، آرتيق موهومات بيتيريلميش، آرتيق توركلر روحانيلره، قورى اتحاد اسلام چيليق كيمي خوليالره آله انمايب ئوز مقدراتلاريني ظل الخليفه كيمي قورى سوز لر له دگيل، ئوز اللريله حل ايتمك ايسته بيرلر. شاهى قوماق نه دير؟ او دا غص لر دن برى ظل اله (الله كولگه سى) آدانان لوطى - لارين حيله لر نين ايرانليار طرفيندن دويولماسى ديمكدير. بو ديمكدير كه، دنيا دا ان قديم و ان اسكى حساب اولونان استبداد اوچاغى داغچليب، ايران كندليلرى، ايران زحمتكشلىرى آزاد فكر ايتمك دوره سينه قدم قويورلار.

بوندان سونرا اوروبا امپرياليزمينين تضييقى آلتيندا اينلره ين مظلوم شرقى قالخير، آياقلانير، (۱) باكيذا شرقى ملتلىرى قورولتايندا دييلديكى كيمي مقدس جهاد گونى يتيشيرو غرب امپرياليزمينين بناسينى لر زه دار ايدير، غرب فقراى كاسبه انقلابينى ياخينلاشديرير. محض بيزيم ايچون توركيه و ايران انقلابلار نين اهميتى ده بوندا دير.

« كندچى » غزه تى، ۹ مارت ۱۹۲۴ - نجى ايل، نمره ۲۸ (۴۹).

۱- بورادا آياقلانماق، آياق توتماق معنى سيندا ايشلنميشدير.

باکی تشکیلاتینین ۲۵ ایللیگی

همین آپریل آیینین ۲۸-نده کومونیست فرقه سینین باکی تشکیلاتینین ۲۵ ایللیگی حوروصی تمام اولور.

باکی یاخین شرقده بیرینجی شهر دیر که، اورادا ۲۵ ایل جانلی مبارزه آپاران عمله تشکیلاتی موجود دور. باکی تشکیلاتینین ۲۵ سنه لیک تاریخی و اونون آپاردیغی مبارزه لری بیر دفعه داما نظردن کچیرمیش اولاریق سا، اووقت باکی نین شرق ملت لری ایچون بویوک مقام کسب ایتدیگینی تصدیق ایدریک.

باکی تشکیلاتی ۱۸۹۹-نجی ایلدن باشلایاراق مبارزه ایچری سینده بویوموش. کنیش لنمیش و کولک آتمیش بیر تشکیلات دیر.

اگر تاریخه مراجعت ایتسک گوره ریک که، بوتشکیلات تاسیس اولدوغو گوندن بری بیردقیقه اولسون منسوب اولدوغو ایشچی کتله سینین اونوتما ییب، ایشچی سنغینین مدافع هسی اوغوندا بیر قدم بئله فدا کارلیقدان کشری قویما میشدیر.

ایستر انضعیف اولدوغو حالدا شن دیری قوفلار (۱) کیمی آلقاق منشویکلرله مبارزه ایدرکن، ایستر ۱۹۰۵-نجی سنه ده چار حکومتینین ارمنی لرله تورکلرین (۲) آراسیندا ایجاد ایتدیگی ملی عداوتلرین علمه نه چیدییی وقت باکی تشکیلاتی مؤزونون امتین، ان ساغلام، ان اتلاقلی بیر تشکیلات اولدوغونو اثبات ایت میشدیر. باکی تشکیلاتینین اهمیتی بوندادیر که، اومنشویکلرین خیانتکارلیغینی و لنین جریانی نین اندوغرو بیورجریان اولدوغونو داهاتئز بیر صورته آتلامیش، منشویک جریانی نین باشچیلاری اولان شن دیری قوف قارداشلارینین حقیقی سیماسینی آچمیش، اونلاری فعله نین حقوقونو ساتان خیانتکارلار آلدان دیر ماغا موفق اولموش و بونونلا باکیدامنشویک تشکیلاتینین کولک سالامینا امکان ویرمه میشدیر.

باکی تشکیلاتینین کچمیشی سون درجه پارلاق، سون درجه قهرمانانهدیر. بوتشکیلاتدا ایلك گونلردن بئله ان ساغلام پرولتار روحی حکمغوما اولوبو افرادینین (۳) چوخ طبیعی اولاراق مارکسیزمی لنینیزمی باشا دوشوگیده شایان قیددیر.

اونون ایچون هر بیکومونیست باکی تشکیلاتینین تشکل تاریخینی و اونون آپاردیغی مبارزه لرینی شوگر نملی دیر. انکار ایتک اولماز که، گنج تورک کومونیست لر آراسیندا (۱) شن دیری قوفو اونون کومپانیاسی باکی تشکیلاتیندا اولان منشویک جریانی نین منسوب ایدی.

۲- تورکلردن مقعد آذربایجانلیلاردیر.

۳- افرادینین یعنی عضولرینین.

باکی تشکیلاتینین کچمیشینی و اهمیتینی لایقینه بیلنلر چوخ آزدير. بودا آذربایجاندا بلکه یاخین شرقة یاشیمان کومونستلر ایچون عفو ایدیلمه یین گناهلر دانیدیر.

بونا گورده آپریل آیین ۲۸-سی مناسبتله هر بیر کومونستین عهده سینه دوشن وظیفه باکی تشکیلاتینی ئوگره نمک و باشقالارینا ئوگره تمکدیر. نه اینکه یالنیز کومونستلر بلکه بوتون ایشچی و کندلی کتله سی انجدی صورته باکی تشکیلاتینی ئوگره نمکه چالیشمالیدیر. چونکه شرق انقلابیندا بوتشکیلاتین رولی چوخ بویوک اولدوغی کیمی بین الملل کومونیزم و مارکسیزمی حیاتا کچیریب بوتون دنیا زحمتکش لرینی خلاص ایتمک اوغروندا آغیر وظیفه یه مالکدیر.

هر بیر یولداشی ۲۸ آپریله حاصرا شمالی، گنیش دائره ده تبلیغات آپاریب کومونست فرقه سینین باکی تشکیلاتینی، اونون کچمیشرو گله جک ایشلرینی ایشچی و کندلیله باشا سالمالیدیر.

«کنلچی» غزه تی، ۲۲ آپریل ۱۹۲۴، نمره ۴۵ (۶۶).

۱ مای

حال حاضر دا ۱ مای نه اینکه یال نیز شورالاراتفاقی داخلینده، بلکه بوتون دنیا عمله لری حیاتیندا معین ای دیلمیش بیر بایرام دیر. اونون قارشیسینی آماغا چالیشان بین المللی بورژوازی صنفین آرزوسینین خلافینه اولاراق عمله صنفین بو عزیز بایرامی کیت-کئده نفوذینی آرتیرمیش، گئت-گئده وسعتله نیب کره ارضین هر بیر طرفینده وسعت آلمیشدیر. ۳۵ ایل بوندان اول یال نیز مرکزی و غربی اروپانین منمشهرلینده باشلانان بو بایرامی آذربایجان ایشچیلری ۲۴ ایلدیرکه، بایرام ای دیرلر. دیمک مای بایرامی ایکینجی بین المللین بیرینجی کنگره سی تعیین ایتدیگی مدتدن (۱۱ ایل سونرا) آذربایجانا یاییلمیشدیر (۱). لاکن ۲۴ ایل بوندان اول ۱۳ نفرین اشتراکی ایله کیزلی صورنده اجرا اولونان همین مای بایرامی ایندی حکومتین رسمی بایرامی سیراسینا کچمیشدیر. بو گوستریرکه، مای بایرامی ایله بیرمواری بیر سرعتله انتشار ای دیرو بوتون دنیای بورویور، بوداقرای کاسبه صنفین داها جلدی و قطعی صورته آیلماغا باشلا دیغینی اثبات ای دیر.

ذاتامای بایرامینی قبول ایتمکدن مقصد ای شچی صنفین ئوز بین المللی اتحادینی و اتحاده ایله بوتون دنیا سرمایه دارلارینا (ئور) قوه سینی اثبات ایتمکدن عبارت دیر. ایسدی دگیل، داها چوخ وقتن بری مای بایرامیندا اشتراک ایده نلرین مقداری میلیونلاردان زیاده اولموشدور. ایندی دنیا دا ائله بایرام بو خور که، او دا مای بایرامینین یاری سینجا انسان اشتراک ایده بیلسین. بئله اولدیغی حال دا ادعا ایتمک لازم کلیرکه، مای بو وقته دک اجرا ای دیلن بایراملارین هامی سیندان بو یوک، هامی سیندان یوکسک و هامی سیندان جانلی دیر. ماین، بین المللی بیر بایرام اولما قلابیر سیرا پیخولوزی تاثیر لری بیر طرفه قالسابلله، همان کونین شمارلاری انسانیت عالمینی تبشیر ایده ن خارقه لردیر.

انسانی ازهن، میلیونلار جا مخلوقی محو ایده ن سرمایه دارلیق، قولچو ماللیق داها دوغروسو آلتون (۲) حاکمیتی یال نیز فقرای کاسبه نین، یال نیز ایشچیلرین منغی مبارزه سی ایله قالدیرماق ممکن اولدیغی ایچون ۱ مای داها دا شرفلی و عزیز دیر. چونکه ۱ مای منغی مبارزه نین ان طغیان ایده ن کونو، سرمایه ایله زحمتین اوز-اوزه گلن زمانی دیر.

۱- اورژینالدا «سرایت ایده بیلمیشدیر» یازیل می شدیر.

۲- مقصد «قیزیل» دیر.

امای بایرامینن اهمیتى اونون صنفى اولديغيندا، جهانگیرلیک محاربه لرینین علمینه چیخیش تشکیل ایتمه سینده دیر.

۱۹۱۴-نجی ایله فله صنفینی ساتان بین الملل منویکلر فله نین نمایشی و مبارزه گونی اولان امای بایرامینی اورتادان قالدیرماق ایسته دیکلرینه باخمایاراق. ۱۶-نجی ایله ینده یوکسلدی، ینده دایره سینی گنیشلاندیردی بوندان معلوم اولدی که، ۲-نجی انترناسیونال رهبرلرینین آرزولاری دگیل فله لرین صنفی دوشونجه- لری امای گونونو میداناچوخارمیشدیر.

بیزیم شعارلاریمیز

حال حاضرده امای گونونین شعارلاری بین الملل دائرده دگیمشیر اولسادا بیزیم ایله سرمایه دارلار تحت حاکمیتنده یاشایان ایشچیلرین وظیفه لریمیزده بویوک فرق واردیر. بین الملل فقرای کاسبه نین قارشیسیندا دوران جبهه سرمایه دارلیق حاکمیتینی یخماقدیر. بیزایسه سرمایه دارلیق حکومتینی ییخبیشرینده فقرای کاسبه حکمرانلیقی برپا ایتمیشیک. اونا گوره ده بیزیم بورجیمیز او حکومتی محکم لیمک و اونون واسطه سیله گومتیزم دنبا سینا یاخینلاشماقدیر. بوگون دنیا فقرای کاسبه سینین قارشیسیندا رحمت مدافعه سی، استحالاتین ایشچیلر طرفیندن کنترول ایدیلمه سی کمی مسئله لر اولدیغی حالدا بیزیم قارشیمیزدا کند تصرفاتی ایله بویوک شهرصایعینی یوکسلیتمک، ایشچی صنفینی علم و فن ایله ساحلاندرماق و کله جک گومتیزم عائله سینه مادی فردلر یارتماق ایچون شهرایله کنستانتی بیر-بیرینه یاخینلاشدرماق ایتمی دورور.

یوخاریدا کی فرق لری نظره آلماق لرا برینه ده دیمک لازم گلیرک، شوراجمهوریتلری اتقاقی داخینده یاشایان ایشچیلرین شعارلاری سرمایه امولینین اسارتی آلتیندا یاشایان ایشچیلرین شعارلاری ایله اساسا بیر روح دادیر. بیزده اونلاردا زحمتین قطعی حاکمیتی ایچون چالیشیریق، بورژوازی صنفینی یوخ ایتیمک ایسته ییریک. بویولدا بیز بیر قدر ایردلی دوشوب، نچده نوم دونموشیک. اونلار ایسه بیزه نسبتا دالدا قالمیشلار. عرحالدا گیتدیگیمیز نقطه بیردیر. اوهلفی بوگونین بیزه یوکله دیگی وظیفه اونوتلورماز، قوی بیزیم مبارزه میز ایشچیلرین عمومی مالی اولان تصرفاتی یوکسلیتمک، بین الملل فقرای کاسبه سینین مبارزه سی سرمایه دارلیق تصرفاتینی محوا یتیمکه اولسون. قوی بیزمای نمایشلرینه یارتماق شعارلاری ایله چیخدیغیمیز حالدا، اونلار داغتماق شعارلاری ایله چیخیشلار. بونون نه اینکه عیبی و ضرری یوخلور، بلکه بئله ده لازم دیر. چونکه بیزده اونلارین بولوندیغی کمی محکوم اولدیغیمیز حالدا تیکمکه دگیل، بیخماغا چالیشیردیق. بیزده اوزون-اوزادی تعطیل لر ایدیب، بورژوازی تصرفاتچیلرینین باشلارینا کلک آچیردیق. اونلاردا مادام که، بیزیم کمی تصرفاتی الرینه آلمایبیلار، بئله ایتمه لیدرلر. بو اونلارین وظیفه لری دیر.

جوادزه

«کندهچی» غزدهتی، ۲۰ آپریل ۱۹۲۴-نجی ایل، نمره ۴۸ (۶۹).

جهان محاربه سينين اون ايلليگي

همين ايول آيينين آخري لينده منحوس جهانكيريلىك محاربه سينين اون ايلي تمام اولور. جهان سرمايه دارلارينين منغمتلري ايچون آپاريلان محاربه نين بوتون دنيا زحمت كشرينه نه قدر آغير اولديغي هامويا معلوم دور. توپلارين گورولتوسوندان، دعواگمي - لرينين دهشتيندن، آيروپلانلارين ياغديرديقلاري آتشلردن، بوغوجي قازلاردان ضرر گورمه ين بير زحمتكش وارسى؟ محاربه نين ميدان اناچيخارديغي قحطليك، ايش سيزليك، آجلىق، جوربه جور آزارلارين انسانليغي هلاكته سوق ايتديگيني كيم اونوتوشدور! بوفلاكشلى وجوده كتيره نه ايدى؟ نه ايچون ميلونلارچا انسانلار دعوا ميدان - لاريندا يكديك لريني تلف ايدير، وحشى لره ياراشمايان ايشلر گورورلر. بونون فائده سى نه ايدى؟ بو سوئاللارين جوابى چوخ آساندير. بونلارين فائده سى آنجاق بير دسته سرمايه دارلار ايچون ايدى. اونلار بو دعوادان سونرا دنيا بازارلارينا حاكم اولماق، بوتون دنيا زحمتكش لريني ايشلتمك ايسته ييرديلر. اونلار زحمتكش لرين جهانلارينين علم سيزليگيندن استفاده ايدرك، وطن، ملت، حتى دين نامى آلتيندا آنجاق ئوز ئورتو سرمايه لريني آرتيرماغا چاليشيرديلار. جهانكيريلىك دعواسينين اولرينده ويريلن وعده لرى بوگون بوتون زحمتكش لر گورورلر. بوگون بوتون سرمايه دار مملكتلرده فعله ينده آج، ينه ايش سيز، ينه حقوق سيز، ينده ازيلير، ينده ده محكوم اولور. كندلى ينده يئرسيز، ينه ملكه دارلارين اينده اسير، ينده حق و اختياردان محروم دير. مظلوم ملت لر ينده مستملكه حالينده قالماق دايملار. حالبوكى دعوا باشلانان وقت سرمايه دار حكومتلر بونلارين هاميسينا آزادلىق، هاميسينا سعادت وعده ايديردى. هله بونلاردان ماعدا بورژوازيا عالملى دييرديلر كه، بو محاربه آخري نچى محاربه دير. بوندان سونرا يئراوزنده هيچگونه محاربه وقوع ايديه بيلمز. انسانلار تماميله ئوز حدود و حق لريني اللرينه آزارلار. توپ، تفنگ، اسلحه هاميسى محوايديلر. ملت لرين ميانيندا دوغروچو و دائمي بير صلح وجوده گلر.

ايندى آلتى سنه ديزكه، ظاهرادعوا قورتارميش حساب اولونور. لاکن بو آلتى ايلده بيزنه گوروروك؟ بيز گوروروك كه، نه اينكه صلح بريا اولموش نه اينكه ملت لر آراسيندا عدالت ميدان اناچيخميش دير، بلکه برعكس دعوا الوازماتى داها داچوخا لميش دير. مثلاً محاربه دن اول بوتون دنيا ۷۱ ميليون سلاح آلتيندا انسان اولديغي حالدا ۲۱۱ - نچى سنه (۱) غالب دولتر

طرفیندن تقریباً ۱۱ میلیون انسان سلاح آلتینا آلیمنیئدیر. انگلتره، آمریکا، فرانسه دولتری دعوا ایملرینه نسبتاً اوج کره محاربه مهماتی مصارفینی آرتیرمیشلار. بوندان علاوه امپریالیست دولتر آراسیندا (مثلاً فرانسه ایله انگلتره، آمریکا ایله ژاپونیا و غیرلری) احتیاط گوندن—گونه گنیش بیر وضعیت آلیر. انسان آوروپا و آمریکا نین بو کونکی حاضرلیغینی گوروب یخی بیر محاربه وجوده کله چکینی یقین ایده بیلیمز می؟ محض سرمایه دارلیق دنیا سی دا محاربه سیز اولایلمز.

بورادا ایالنیز عمله و کندلی منغینن ئوز حقوقینی قانیبیرداها سرمایه دارلار تورونا دوشمه مہسی لازم دیر. محض بوتون دنیا زحمتکش لرین بیرینجی بورج لاری دا بوندان عبارت دیر. اولار گرك سرمایه دارلار دیسینلر که، بیزارتیق سیزین یاغلی سوزلرینیزه اینانمالی دکلیک، بیزیم دوشمنیمیز آنجاق سرمایه دار طبقه سیدیر. بیز اگر محاربه ایتمه لی اولساق یا لنیز بیز؛ الملل سرمایه ایله ایده چکیک. محض اون ایللن سونرا فعله و کندلی لرین سرمایه دار حکومتلره ویردیگی جواب بوندان عبارت اولاجاقدیر.

جوادزاده

«کنجی» غزه تی، ۱۸ ایول ۱۹۲۴—نجی ایل، نمره ۸۷ (۱۰۸).

نوروز بايرامی

نوروز بايرامی شرقده طبیعی کندلی بايرامی دیر. زیرانوروز ایله قیشین سویوغلیغی بیتوب بهار موسمی کلیر. بهار شرقده کند ایشلرینین ان جلی موسمی دیر. بومسده کندیلر ایشه باشلايیر. مختلف توخوملاری محصول امیدیه قاراتور باقلاردا دفن ایدیر. نوروز باشلانار-باشلانماز بوتون کند حرکتیه کلیر. انسانلار، جوانلار چوله چیمیر. جوجوق، بویوک، آواد، کیشی هامیسی ینی گون ینی حیات حس ایدیرلر. چوللر، داغلار یاشیل لانماغا باشلايیر. آغاچلار چیمکله نیر، انسان گولور، حیوان گولور، داغ گولور، آغاچلار گولور، هوا گولور، اکیملر گولور، بیرسوزله بوتون کائنات گولمهکله باشلايیر. اولسون که، اولجه کندیلر انتخاب ایتیمشلر. بوتون زراعت آلاتینی نظردن کچیرمک، اکیر یئرلرینه باش چکمک، سوارخا زینتی تمیزلکم کیمی ان مهم ایشلری بوگوندن اعتبارا باشلامیشلار که، گنت-گنده بو عادتین اوزدیرینه شاهلار ملی، سونرا مالار دینی آد قویوشلار، دولتملر، مفتخورلار، تاجرلر و محترملر بوگوننی ئوزلرینه کیفچکمک گوننی قرار ویریشیلر. حالبوکه، نوروز ایشه حاضر لانان کندلینین بايرامی اولوغو حالدا، او، عیش عشرته فرق اولوب، الوان لباسلار کیمه که افتخار ایدن بیردسته جان اوار سوروسونه ناخیب ئوز حالن زارینه آغلامیشدیر. بوگون شرقین هر بیر گوشه سینده بیله بیر منظرهیه تصادف ایدیلیر. ملکه دارلار، اربابلار، بگلر و اولارین عائله لری بايرام ایدیر، شاد اولورلار. کندلی و زحمتکشلر ایسه اولارین قارینی دویورماق ایچون ایشله مکه حاضرلاشیرلار.

اونا گورد، سرمایه دارلیق و فئودالیزم اصولی ایله باشایان شرق ئولکه لرینده نوروز بايرامی بیر انقلابی گوندور. زیرانوروزدا زحمتکشلرین و کندیلرین ئوز عائله و بالاجا جوجوقلاری دگیل، اولارین رجدانلاری، حسلری، وارلیقلاری بولمک الوایف مالکلرین ظلمونه و اوللاری احاطه ایتیمیش عدالت سیرلیکه قارشى عیبان ایدیر. آرتیق میداندا اولان عدم مساوات بوکیمی بايراملاردا تمامیه اورتایا چیمیر و کندلی دوشونمک و آنلاماغا باشلايیر که، ندایچون او گرک چالیش سین و آج چیلماق قالسین، اما آقالاتیله مادان دنیانین هر بیر نعمتینه صاحب اولسونلار، بايرام ایتسینلر، نوروزی قید ایتسینلر. اساسوهت آذربایجانیندا ایسه نوروز حقیقی معنا سینا دلالت ایدیه یلر. زیرابورادا بیگ، خان، مفتخور و مالک بوخدور. بورا داها می زحمت کشدیر. اونون ایچون ده خلقیمین نوروزی بیر کندلی بايرامی کیمی قبول ایدیه یلر.

اونون ایچون هر نوروژدا قیش ایشلرینی بیرکناره آتیب کند ایشلرینه باشلاماق ایچون کند تصرفات ایشلرینی، کند تصرفات حیوانلارینی نظردن کچیرملی اولان سو آرخلارینی تمیزلەمک، کندين اجتماعی ایشلرینی دوزلتمک، ایمه چیلیک کیمی ایشلری باشلامالیدير.

همیشه نوروژ فعالیت دورونون باشلانماسی و کند ایشلرینین یوخلانماسی گونو اولمالیدیر.

۰ ج ۰ م

«کندهچی» غزه تی، ۱۶ مارت ۱۹۲۴، نمره (۵۲)۲۱.

www.iran-archive.com

محرم گونلری

محرم گونلری یاخینلاشدیغی ایچونینه قولچوماقلار. کهنه قوچولار، بوینویوغون باقتالار باش یارماق وزنجیروورماق کیمی شئیره حاضرلاشیرلار. اونلاریو بای زمانی زحمتکش کندیلیری ایشدن-کوچین ساخلاییب مسجدرله توپلاماق آغلاتماق بو آدیله ینده اونلارین آراسیندا نفوذ قازانماق ایستیرلر. اونا گوره کندئوزه کلری، کنداجرائیه کومیتهلری، کندلرده یا شایان کومونستلرین جدیدله ایشه کیریشمه لری و کندیلیری ایشدن قویان موهوماتچیلار ایله مبارزه ایشمه لری لازمدیر.

زنجیروورما، باش یارماق کیمی عادت لرین دین ایله هنج علاقه سی اولما دیغینی کندیلره بیلدیریپ، عین زماندا دین و اونون هارادان چپدیغینی ممکن قدر کندیلره آتلاتمالی.

برده کندئینی باشا سالماق، موهوماتدان قورتارماق ایشینده سون درجه احتیاطلی اولمالی، سوا سیز کندئین دینی احساساتینی تحقیر ایتمک یاخشی دگیلدر. اوتو دیل ایله باشا سالمالی، دلیل گوسترمکله جهالت یوخوسوندان آیلتمالیدیر.

قاباسوزلر و بعضی لرینین عادت ایتمگی سویوش سویمکه هنجده لازم دگیلدر. کندیلرین گوزلرینین ئونونده حاجیلار، کربلایی لار و آخوندلارین مین طورلو فیریلداقلاری واردیر. اونلاری کندلیبه گوسترملی، دینین دوغوردان سوغوریا قولچوماقلار و واریلار الینده بیر آلت اولدوغونو بوکیمی واسطه لرله اثبات ایتملی دیر.

آخوندلار، حاجی لارو ریاکار مومن لر زواللی کنن زحمتکش لرینه مینلرله حیلوه تله لر قورو موشدولار. کندلی اونلارین ئوزونونده یا شاماسینی گورور. فقط بووقته دک او بوکیمی تفاوتلری آلاهدان گوروردی. اوئشله گمان ایدیردی که، فقیرلیک و وارلیق آلاهدان دیر.

ایندی کرک اونوباشا سالماق که، بئله دگیلدر. اگر بئله اولسایدی، اوندانه کیمی اوغری، معامله چی، ئوزگه مالی بیین، خلقه ظلم ایدن. قونشوسون اینجیدن، بی رحم و بی وجدان آدام واردیر هامیسی دولتلی دگیل فقرا اولمالی ایدیلر.

اگر آله دوغوردان سوغوریا بوکیمی ظالم لره ایستهره ک دولت ویرمیشسه اوندان بئله ظالم لره کومک ایدن آلاهدان نه فایدا؟

حالبوکه، ملالاردییر: آلاهد عادل دیر ظالم دگیلدر.

اگر ظالم دگیل نه ایچون پس ظالم لره کومک ایدیر؟

گورونور ایشیئله دگیلدیر. بورادا آلاده پیغمبر صحتی یوخلور. بورادا فقیرلری آلداتماق مسئلهسی واردیر.

محض همین بو کیمی سوزلره گوره دیرکه، فقیر کندی قوچوماقلار ایله آخوندلارین علیینه چیخما میشدیر. محرمده سینه وور ماق و باش یارماق کیمی عادتلرین ان پیس جهتیندن بیری بودورکه، بو واسطه ایله قارنی یوغونلار نوز سوزلرینی کچیرده بیلیرلر. مجلسین یوخاری باشینا کئچیب زحمتکش کندیلری سینه وورماق، و باش یارماق ایله مشغول ایدیرلر. نوزلری ایسه چوبوغودا ماغینا آلیب شیرین-شیرین آخوند ایله صحبتله مشغول اولوب گولورلر.

جوادزاده

«کندچی» غزته، ۱۱ ایول ۱۹۲۴-نجی ایل، نمره ۸۴ (۱۰۵).

www.iran-archive.com

موقفیت کیمده اولاجاقدیر

ینده انکلتره امپریالیزی تورکلری نوتالارایله تهدیدایتمکه باشلامیشدیر. ینده لندن سرمایه دارلاری قانلی اللرینی چیرمایارق ینی دن تورکیه زحمتکش لرینین قانیکه بویاماغا حاضرلاشیر. ینده موقتا سکوت ایتمیش، یاخود داخلی مبارزه لره مشغول اولان یاخین شرقده قان قوخوسی کلمکده دیر. ینده قارا قارتال دمیر پنجه سینیی اوزاداراق، ینیجه نفس آلماغا باشلامیش آناتولی زحمتکش لرینین بوغازیندان یاپیشیب اونیی بوغماق ایستیهیر. عجبانه ایچون؟ چونکه تورکیه نین بیرحمه سی اولان موصول قطعه - سینده بویوک نفقت معدنلری واردیر، انکلتره سرمایه سی ایسه نفته آرتیق درجه ده محتاج دیر. چونکه عربستانیی ایکینجی بیرهندوستان ایتمک کن ثوتری تورکلری سیخیشدیرماق و عربستانین هر بیر طرفینن اوزاقلاشدیرماق لازم دیر. چونکه یاخین شرقده، خصوما اسکی عثمانلی امپراطورلیغی دائره سینده بشرلشن ملت لار آسیندا یالئیز تورک زحمتکش لرینین تشکیلات یارتماغا اقتداری واردیر، چونکه موصول نفتیندن ممکن دیر باشقا مملکتین سرمایه سی، داهادو غروسی آمریکا سرمایه سی، یاخود فرانسه سرمایه سی استفاده ایسین. محض بو سببلره کورده لندن درباریندان تورکلر اوزدرینه نوتالار، تهدیدلر یاغماقدادیر.

بونوتالارین نتیجه سی البته کله چکده گوروله چکدیر. لاکن بیز قیدایتمه لی بیک که، اگر تورکیه حکومتی لازمینجه ستانت گوستریب بوکیمی نوتالاردان قورخماسا و ئوز سنکرلرینی بوش سوز ایله ترک ایدره ک لندن دیپلوماتیا سینا تسلیم اولمازا فقط موفقیت الله ایده بیله چکدیر. چونکی موصول مسئله سینین تورکلرده قالماسیله باشقا مملکتلرین بورژوازیاسی دخی علاقه داردیر. مثلا آمریکا موصول مسئله سینین انکلیس سرمایه - دارلاری اختیارینا کچمه سینه تورکلر قدر، بلکه اولنلاردان داهاز یاده علمهداردیر. اگر موصول نفتی انکلتره یه کچیرسه معلومدور که، آمریکا ایچون اوندان استفاده ایتمک امکانی اولمایا جاقدیر. (موصول) توکلرده قالدیغی حالدا ممکن دیر که، امتیاز آلماق و یاخود باشقا یوللارلا آمریکا دا استفاده ایده بیلسین. بناء علیه انکلتره سرمایه سی موصولدا یالئیز تورکلره دگیل آمریکا یا باشقا مملکتلر ده تعرض ایتمیش اولور که، بودا انکلیسلرین منغمتینه تمام اولابیلمز.

بونیی کچمیش تجربه لره گوسترمکده دیر. اگر دوغورودان دوغورویا سرمایه دار دولترین آراسیندا رقابت اولماسا ایدی، بووقته دک شرته ایدنی موجود اولان یاریم مستقل حکومتلرده قالمایشیدی. بونلاردان مابدا تورکیه زحمتکش لرینین آرخاسیندا بویوک

انقلابی بیر کتلهده واردیرکه، اودا شرق مظلوم ملتارینین سدافه چیلیگینی عهدہ سینہ آلمیش شورالار اتفاقی، فعله و کندلی صنفی دیر. بیر هامیمیز بیلیریک که، بیرنجی دفعه انگلیس سرمایہ سی علیہینہ چیخان کمالیستلره بیر دولت تشکیل ایتمک امکانی و یروب اوننی غالب چیخاران قزمزی ال هئج بیروقت او دولتی امیرالیستلر طرفیندن تضییق ایدیلمه کی یول ویرمه چکدیر. محض بو نقطه نظر دن تکرار ایدیریک که، اگر تورکیه حکومتی ترددو تنزل سیز اولراق انگلتره سرمایہ سینہ قارشى چیخیب جدائوز حقیقی دفاع ایدہ رسه قسطیا موفقیت قازانا جاقدیر

جوادزاده

«کنلجی» غزده تی، ۱۹ اکتیابر ۱۹۲۴-نجی ایل، نمره (۱۶۱) ۱۸۲.

www.iran-archive.com

بىنى بىر موفىقت

اوتكىباير انقلابىندا بىر قىسىم كاسىبە ھۆكۈمىتىنى قارشىسىندا دوران بىر بويوك مانع فرانسە بورژوازىسىنى نوكرلى اولان بوانكارالار ايدى. بوگونكى تلكرافلار بىزە شورا ھىموريتلىرى اتقاقىنىن فرانسە ھىموريتى طرفىنن رساماتىدىق ايدىلدىكىنى خبرويرىر. فرانسە ناظرلر ھىتتى رىسى ارى ئو، چەچرىن يولداشا مراجعتاشورالار اتقاقىنىن فرانسە طرفىنن رساماتانىمىسىنى وھرايكى طرفىن تۇزىر زماندا سقىرلر تعين ايتمك لزومىنى قىدايدىر.

بومسئله شورالار اتقاقى تارىخىندە ان بويوك و ان مھم مسئله لردن دىر. فرانسە تصدىق ايتمككە بىزىم خارجى موقىمىز اولدىقجا مھم و سارسىلماز بىر حاللا كلىدىكى كىمى، داخلە و خارجدە نواع بھ نواع قىرىلداقلار چىخاران آخ قواردىا چىلارنى امدى كىلمىش اولدو.

ارى ئونىن نوتاسى دنيا سىاستىندە بويوك تىلەن سىب و لاجا قدىر. بوگون بىز انكلترە محافظە كارلارىنى بىزە نوتالار ياغدىرماق و بو واسطە ايلە انكلترە داخليندە شورالار منضمتىنە اولان حس لرى ئولورمك فكىرىندە اولدىقلىرىنى بىلدىرەك، فرانسە بونوتالارىن ان كورولتولى زمانىندا بىزى تصدىق ايتمككە انكلترە محافظە كارلارىنى آرزلارىنى بوچا چىخارمىش اولور. ايندى بىزى انكلترە نىن داخلى ايشلرىنە قارىشماقتا متھم ايتمك اىستەين كرزونلارنە قدر باغىرلار سادا اولنلارنى باغىرملارى بىرنتىجە وىرمەجكەدەر. چونكە شورا ھىموريتىنىن ان غدار دشمىلرىنن سايلان فرانسە بورژوازىسى بئله شورالار اتقاقىندا قورخما ياراقتا اونونلا ياخىنلاشماغا چالاشدىغىنى بوتون انكلترە بورژوازىسى گورمكەدەر. بوندان علاوه انكلترە فقلە لرى بونونلا بانكىرلر و بويوك سرمايە صاحبلرىنن عبارت اولان محافظە كارلارىن بھتانلارىنى قارشىسىنى آماغا بويوك دليل لرو انكار ايدىلمەجكە حقىقتار اللە ايتىش اولورلار. معلوملوركە، بو تصدىق ئوزى ئوز لىكىندە وجودە كلمە مىشدر. فرانسە بورژوازىسى دا بوگون انقلابى اولماشدر. اولنلار كومونىستلرىن رھبىلكى آلتىندا ترقى ايتمككە و بويومكە دوام ايدەن شورالار اتقاقىنى مھىتىنن بىخر دكىلر، ياكە، بو تصدىق ايلە بىزى آلتاماق اىستە بىرلر. چونكە، بىزى آلتاد ايلە جىكلىرىنە داھا چوخذان قىناعت حاصل ايتمىشلىر. بورادا اساسلى و درىن جە بىر سىب و اردىر، اودا شورالار اتقاقىنى دنيا سىاستىندە اشغال ايتدىكى موقى و فرانسەدە انقلابى فقلە لرايە خردە بورژوازىنىن

قازاندىغى موقعتىن عبارتدير. بويولدا فرانسە كومونىست فرقهسى آن فعاليت كوستر-
مەدىگىندە رەقىمىز «ھومانىتە» غزەتتىن مەدىرىن وپردىگى بياناتدان آنلاماق اولار.
يالنيز فرانسە دگىل، ژاپونىا، حتى آمريكا دادخى شورا حكومتى ايله علاقه بە كىرىشمك
مسئلهسى بويونداخلى مسئله لرین ان مهم لرینن بىرى دىر. كره ارضین گوجلى و گوجسىز
مملكت لرینن هامىسندا شورا اراييله علاقه مسئلهسى بىرىنچى نوبەدە دورور.

بو آخر وقتلردە مختلف مملكتلردە حكومتلرین دشمئلرینى، فرقه لرین و جريانلارین
كىدیشىنى نظره آلمىش اولساق، او وقت كوره ريك كه، اونلارین اكثرى شورا لار ايله
علاقە داراولان مسئله لردن آسلى دىرلار. بناء عليه شورا جمهوريتلرى مسئلهسى يالنيز روسیه
مسئلهسى دگىل، بوتون دنيا مسئلهسى، داها دوغروسى بوتون دنيا زحمتكشلىر صنفى ايله
بورژوا صنفى نین مبارزه مسئله سىدىر كه، فرانسه نین آندىغى آدیمدا دنيا فعله لرینن
عموما، فرانسه فعله لرینن خصوصا ایره له مه سىنى كوستریر. شورا لار اتقافى
داخلىندە ياشايان زحمتكشلىر ايسه بوتونلار دنيا انقلابى اوغروندا بىردونوم داها دونموش
اولورلار.

اكتيابر انقلابىندان ۷ ايل كچير. اگريزىو ۷ ايللىك تاريخى بىردفعە داها نظر دن
كچيرىپ دىكىن لر، كالچاكلار ياخود پولشا و رومانىا مملكه دارلارى ايله فرانسە بورژوازيان-
سىنن آپاردىغى سياستلره عطف نظر ايتسك قازاندىغىمىز موفقتىن نه انداز دەدە بويوك
اولدىغىنى كوره ريك.

مختر بىزدە او كتيابر انقلابىنن ۷ ايللىكىنى ينى بىر غالبىت ايجرىسىندە كچيرمكله
يىنى غالبىتلره حاضر لانماليق.

جو ادا زاده

«كندلى» غزەتى، ۳۰ اوكتيابر ۱۹۲۴-نجى ايل، نمرة (۱۷) ۱۹۲.

بیز عزا ساخلا بیر دتمی؟

لنین وفاتینین ایلدونومی مناسبتیله

فقاو زحمتکس صنفینین تاریخی و عنعنه وی بیر بیغین عزا و یا خود بایرام مراسینینی اجرا ایتدیگیمیز وقت بعضی لری بیزی ده موهوماتچیلیقتا اتهام ایدهرک دیبرلرکه، نه ایچون کومونیستلر، مثلا ایکیرمی آلتی کومیسارین ئولدروللوکلری گونی، لنین وفاتینینی و باشقا بوکیمی حادثه لری معین بیرگونده خاطر لایبیرلار، بوئوزلوگونده بیر نوع موهومات دگیلمی؟

کارل مارکسین جسدینی انکلتره دن مسکوا یا کوندهرک ایچون تثبیت ایدهن کومونیستلرایله، ئوز آتالارینی کربلايه آپاران شیعه لرین آراسیندا بیر مشابہت بوخوردومی؟

محض بئله سئوالار یالنیز عوام دکانچیلار، یا خود سوادسیز و معلوماتسیز کنه لیلر طرفیندن دگیل، حتی بعضی کومونیست یولداشلاریمیز طرفیندن ده ویریلمکده دیر.

حتی کومونیست غزه تینده یولدش مختار آقازاده بو سئوالارا باقی بیر مقاله دخی یازمیش ایلی. گورونورکه، بیزیم معنوی بایراملاریمیز و تاریخی عزاگونلریمیز باره سینده کتله ایچون بیر یانلیش لیق، داها دوغر و سی مراسملریمیز ایله اسکمی موهومات مراسمی آراسیندا بیر مشابہت، بیر اوخشار لیق واردیر. گورونورکه، بیر چوخلاری نه بئله بیزیم دین ایله هئچ بیر علاقه میز اولما دیغینی دوشونمورلر. بلکه ده ایچری سینده ائله لری واردیرکه، دوغرو دان دوغرو یا کومونیست لیگی بیر دین کیمی تلقی ایدیرلر.

لنینین یا خود کارل مارکسین جسدینه بسله دیگیمیز احترامی، یا خود ئوللوکلری تاریخی خاطر لاما غمیز، دین چیلر کیمی، اونلارین روحلارینی، ئوزوموز دن راضی سالماقدان ئوتری اولدوغونی کمان ایدنلرده واردیر. بو، چوخ قابایر یانلیش، چوخ فنا بیر آنلا تماماز لیق دیر.

دوغرودور، بیز بویوک رهبر لیمیزی خاطر لایبیرق، حتی، اونلارین شکل لرینی دیوار لاریمیزدا آسیرق، آدلارینی یا خشی لیق ایله یاد ایدیریک، جو جوقلاریمیز اونلارین آدلاری ایله آدلاندیریلیر. مثلا افتخار ایدیریک، بودا ظاهرده دینچی لرین پیغمبر لره، اولیلرله بسله دیکلری احترام ا اوخشا بیر. لکن، حقیقت حالدا، بورادا اساسلی بیر فرق واردیرکه، اونلر حالدا کتله یه قان دیرماق لازم دیر. دین چیلر نیه عزا ساخلا بیرلار؟ چونکه، عومالار بهشته گیتمک اجرینه (۱) صاحب اولماق، بیر سیرا آنلایانلاری ایسه

جیب‌لرینی دولسورماق ایستیرلر. اوناگورده پیغمبرلردن، اماملاردان، ئولولردن، بیلردن ئوزدردلرینین دواسینی ایستیرلر. اوناگورده که، اولارحیات مبارزه‌سینده عاجزو ضعیف‌دیرلر. طبیعت‌ایله مبارزدا ایتمک یوللارینی باچارمایب، موهومی آلاه‌لر پیغمبرلردگوز تیکیرلر. هلدریا کارلیق، دسته‌بازلیق، خلقتی‌تولاماق، سلطانلار، چارلار، ملکه‌دار و سرمایه‌دارلارین حاکمیتینی محافظه ایتمک کیمی مسئله‌لردن دانیشما ییریق. عجا! بیزیم مراسلریمیزده بئله‌می؟ قطعاً بئله‌دگیلدیر.

بیز لنینی، کارل مارکسی خاطرلاییریق، پاریس کوموناسی قریانلارینی، ۲۶ کومیسارلار وفاتینی یادیمیزا سالیریق. فقطبو خاطرلاماق لنینه، کارل مارکسا، ۲۶ کومیسارلارا ابدادخلی یوخدور. چونکه، بیز اولارین ئولوب، چورویوب گیتدیگینی چوخ‌باخشی بیلیریک. اولنلارین روحلاری اولمادیغینی‌دا انکار ایتمیریک. بیزیم‌مقصدلریمیز بوآدمالارین جسدلری یاخود چوروموش سوموکلری دگیلدیر. اولنلاردا مقدس‌بیر قودیه‌ابدا اعتقاد ایتمیریک. اولنلارین بیزه کومکی‌ده اولمایا-جاغینی قطعاً بیلیریک.

بیزیم‌بورادا مقصدیمیز تامامله باشقابیر شئی‌دیر. بیزداتا عزا‌ساخلامیریق، بلکه منضمیمیزین، فرقه‌میزین، دها‌دوغروسی، بشریتین آزادلیغی یولوندا یینی‌دورلر آچمیش رهبرلری اولنلارین اهمیتینی یادیمیزا سالیریق. بودا بیزیم منضمیمیز ایچون‌دور. بیز کارل مارکسی اونودا بیلیمیریک. چونکه اونون آدی‌میدانا چیخاردیغی مارکسیزم علمی‌ایله علاقه‌داردیر. مارکسی اونوتماق مارکسیزمی اونوتماق، لنینی یاددان چیخارماق لنینیزمی یاددان چیخارماق دیمک‌دیر. مارکسیزم و لنینیزم‌سیز منضمیمیز وفرقه‌میز ئوزدشمئلری ایله مبارزه ایتمگی باچارماز و گیده‌جگی یولی‌لایقینجه تا پماز و بشر طبیعتله مبارزده غلبه‌چالماز. مارکس، لنین یاخود پاریس کوموناسینی محض‌بونون ایچون خاطرلاییریق. بورادا موهوم‌بیر شئی یوخدور. بورادا بهشت طمع، جهنم قورخوسی ابدل یوخدور. بورادا چوروموش سوموکلردن امداد ایسته‌نیلیمیر. بورادا بیر علمین مؤسسسی و بویوک رهبرلر خاطرلاییر. بوایسه ابداعزا‌ساخلاما دیمک‌دگیلدیر. بیز لنینی خاطرلاییریق و دائیما خاطرلامالییق. چونکه اونون اثرلری، اونون وصیتلری بیزه لازمدیر. او اثرلر، او وصیتلر بیزیم سلاخیمیزدیر. لنینی خاطرلاندیردقجا اثرلر و وصیتلرده خاطرلاییر. سوزلر بیرداهاتکرار اولونور کد، بودا ایشمیمیزین موفقیتی ایچون لازمدیر.

م. جو‌ادزاده

«ینی‌یول» غزه‌تی، ۴ (یانوار ۱۹۲۵) - نجی‌ایل، نمره ۱۱ (۱۲۲)

نہین سپز بیر ایل

همین یانوار آیینین ۲۱-ده هامیمیزین بیلیب، تانیب، سؤدیگیمیز نینین وفاتیندان بیرایل کچیر.

بو بیر ایله اونون یادگار بوراخدیفی کومونست فرقهسی اونون وصیتی اوزره رفتار ایده رک اونون کوستردیکی یول ایله کیتدیگی ایچون بویوک موفقیتلر الده ایتیمیشدیر. نینین وصیتلرینده ان مهمی فعله ایله کندلیلرین یاخینلاشماسی ایدی. بویولدا فرقه میز وار قوه سینیی صرف ایتیمیشدیر.

بوگون بوتون فرقه افرادی نین چالیشدیفی سئکله، بنده شهرتصرفاتی محصولون کندتصرفاتی محصولو ایله دوزگون بیر صورتده مبادلہسی، فعله ایله کندلینین حقیقی قارداشلیغی مسئله سیدیر.

نین همیشه دیردی که، عمله منغی و اونون فرقهسی بور ژوان یا یا غالب کلمک ایچون کند زحمتکشلرینین کومگینه محتاجدیر. کندلی اشتراک ایتمزسه انقلاب وجوده کلمز.

کندلینی یاددان چیمارانلار، کندلینی تانماق ایسته مینلر ایله نین دائما بارزه آپار میشدیر. او کتیا بر انقلابیندا فعله ایله کندلینین ایکی بویوک دشمنلری اولدیفینی، بودشمن لرک (ملکه دار و ثروتدارلار) فعله ایله کندلینین متحدمبارزه آپارماسی لزومونی قید ایدیدردی. اوننی قولدن فعله کتیرمکه چالیشیردی. لاکن، اقتصادی سیاست (۱) دورونده ملکه دارو سرمایه دارلار مغلوب ایدیلدیگی وقت ایسه نین باشقالاری کیمی دگیل، دیرین بیر صورتده فعله کندلینین احتیاجینی آراشدیر میس، اولارین او کتیا بردا باغلادیتقلاری حربی اتفاقین وقتی نین کچدیگیمینی وینی اتفاق و بیرلیک شرایطینین میدانچیدیفینی قید ایتیمیش ایدی. بو یینی شرایط. فعله ایله کندلینین محصولات مبادلہ سیندن عبارت ایدی. بیر بیلیریک که، ۱۹۲۰ و ۱۹۲۱-نجی سنه لرده، ایستر کندلیلر، ایسترسه فعله لراقتصادی جوتدن چوخ مشکل حالدا ایدیلر. همده گنت-گنده اولارین آراسیندا اولان اتفاق و طنداش محاربهسی قورتاردیفینا کوره صیقلیکه اوزقویوردی. محض بئله بیر وقتده ولادیمیر ایلیچ نینین ئوزونه مخصوص ذکا سایه سینده (همین) خسته لیگی حسن ایتیمیش و علاجینا قالدیمیش ایدی. اونون ایچون ده حربی کومونیزم دوروی تصرفات دورونه، چوخ موفقیتله

بیر صورتده کچیریلدی. اونون ایچونده کومونیست فرقه سینین رهبرلیگی سایه سینده فعله ایله کندلی آراسیندا یینی دن اتفاق و بیرلیگین اساسی محکم لندی. بیز بوگون هایمیز آشکار بیر صورتده کندلی ایله فعله نین اقتصادجا و استحصال مبادلله سینجه بیر-بیرینه یاخیلاشما سینی گوروروك، بیز گوروروك كه، شهرت صرفاتی گت-گت گنده آرتیر.

کندلییه لازم اولان فابریک-سزاوود مال لارینین مقداری چوخالیرو عین زماندا اکنده تصرفاتی بویوک آدیملارلا ایره لی کیدیر. بواکی تصرفاتین آراسیندا ایسه کوپراتیو تشکیلاتی کنیش بیردائرده مبادلله شرایطی نی یونگول لشدیریر. بوگون کندلی ایسته دیکی مالی، تاجرلر، دلاللار، مفتخورلار و معامله چیلردن دگیل، کوپراتیولردن آماغا موفق اولور. نه ده دیمک اولماز که، کوپراتیولریمیز تامایله احتیاجلاریمیزی تامین ایتمیشدیر، یا خود مال لار کفایت قدر اوجوز دور. خیر، احتیاجلاریمیز هله چوخ دور. مالداره له لازیمجه اوجوزلاشما میشدیر. لاکن ۱۹۲۰-نجی ایل ایله حاکم ایلی آراسیندا هر کسین حس ایده بیله جگی قدر تفاوت واردیر. همین فعله لرده ئوز ایسته دیگی مالدارینی بلا واسطه کند تصرفاتی کوپراتیولریندن آلابیلرلر.

معلوماتدور که، هنوزمفتخه خورلار و آلویرچیلرده میداندا واردیر. فقط بوگون اکثریتله بیرینجی درجه لازم اولان شئی لر کوپراتیولریمیز واسطه سیله ساتیلیر.

بونلارین هایمینی وقتيله ولادیمیر ایلیچ لنین سوله میشدیر. ولادیمیر ایلیچ یینی اقتصادی سیاست باره سینده بحث ایده رکن، کندلری الکتریک لشدیرمک، فعله لرین زحمتلرینی منظم و چوخ محصول ویرن بیرو ضعیته سالماق و کند تصرفاتینی که نه اصولدان یینی اصولا کچیرمکله برابر کوپراتسیا یا بویوک اهمیت ویریردی. حاضر دا تجربه اثبات ایتدی که، ولادیمیر ایلیچ بوگون بیزیم مشاهده ایتدیگیمیز موفقیتلرین هایمینی گورور موث، محض اونون فرقه سی ده بو بیر ایلیک فعالیتینده اونون حقیقی وارثی اولدوغونی اثبات ایتمیشدیر.

فرقه نین اون اوچونجی قورولتایی کندلی ایله فعله نین علاقه سینینی محکم لتمک، کوپراتسیانی دبریلتمک کیمی مسئله لر باره سینده عملی تدبیرلر گوسترمکله اثبات ایتمیشدیر که، اوحقیقتا لنینین یولی ایله گئدیر و لنینین باشلادیغی انقلابی آخره آپارماق ایچون وار قوه سیله چالیشیر.

لنین بوگون ئوز دقتینی، ئوزده هایمینی، ئوز گنیشرو یا نیلماز فکرینی فرقه سینه یادگار بوراخمیشدیر. اوفرقه و اونون منسوب اولدوغی زحمنکشلر منغی اونون وسیتلرینی دائما ئوزونه سر مشق ایده جکلیر.

جوادزاده

«کندچی» غزده تی، ۲۲ یانوار ۱۹۲۵-نجی ایل، نمره ۲ (۲۴۲)

نه‌دن یازاجاییق؟

دیكتاتورلوغون باشلانجی دورونده‌ده، ئولکه‌ده‌کی اجتماعی قورولوشون اساسی چوروموش و برباد حالدا ایدی، اوکونده‌ده ایران خلقی‌نین اکثریتی ئوز اجتماعی وضعیتینی اصلاح‌ابنمک ناسینه‌نه‌کیمی واسطه و کیمین الیک اولورسا—اولسون دولتی ایشلری اساس اعتباریلک زادگان ونفوذلو طبقه‌یه منسوب اولان باشچیلارین تیره‌ک اللریندن چخاریب ئوزالینه آلماغا سعی ایدیردی. خلق ایسته‌بیردی‌که، دولت مامورلاری‌نین ر استیازلی منظرین قدیم ایش‌قایداسی سایلان زوراکلیتی، ظلم و استبداد تدبیرلرینه سون قویاراق ئوزونه عاید بوتون ایشلرده یاخیندان اشتراک ایتسین، لاکن بدبختلیکدن بوکونکی موضوعدان خارج اولان بیرسیرا چوخلی سبب و تضادقلر اوزوندن ایکیرمی ایلیلک دیکتاتورلوق دوری باشلاندى. او: آغیزلاری قیقیللاماق، قلملری سیندیرماق، فکر و دوشونجه‌لری زهرلەمک و خیرخواه شخصلرین عزمواراده‌سینی تاپدالانماق یولیلک ایشه‌باشلایب چوروموش و غلط حکومت قورولوشونا بزرک-دوزەک ویردی. ایش باشینا کلمیش دیکتاتور چوروموش اصول‌ادارەنین شکست پایه‌لری اوزرینده ظاهراً خوشاکلیم، لاکن باطنده تام مناسبه قوری پوروکراتیک و پولیسر—جه‌سینه دوزلایله‌میش آریستوکراتیک‌سرایینی برپا ایتدی. او، ظاهرده آوروپامدنیتیندن تقلید ایدەرک ویرکیلری آرتیرماغا، دبدبه‌لی اداره‌لر یاراتماغا، ساییز-حسابسیر یوکسک رتبدلی مامورلار دوزلتمکه باشلادی. ئولکه بودجه‌سی‌نین ایستر کلیر و ایسترسه مخارج حسدلرینی غارتگرلیک و سویغونچولوق اساسیندا قوراراق اونون مقدارینی ایلدیریم سرعتک آرتیردی. هئچ‌بیر اجتماعی مقصد و اساس هدف اولمادان، هئچ‌بیررحم و مروتە یول ویرمەدن کند و شهر زحمتکشلرینی سویوب تالاماغا باشلادی. بونون نتیجه‌سینده کچمیشده‌کی چوروک، سست ودرده دکمز آریستوکراتلار طبقه—سینین برینده، ایکینی، تازه‌نفس و جدی طبقه میدانا کلدی.

بو طبقه‌لر بوتون دیکتاتورلوق دورونده ال—الک ویرەرک ئولکدنین بوتون معنویاتی اوزرینده حکمرانلیتی ایتدیلر. اونلار ئوزمادی و معنوی نفوذ دایره‌لرینی کونو—کوندن کنیش‌لندیردیلر. بو ایکی طبقه‌دن بیرسی یوکسک رتبه‌لی دولت قوللوقچولاریندان و حکومت اذارەلرینده ایشلەین نفوذلو رهبرلردن عبارت ایدی. اونلار ئوز مقصدلرینین اجراسی ایچون چخاردیقلاری قانون—قایدالار و ویردیکلری گوستریشلرله هامینین ال—آیاغینی باغلاپیر، ئوز ایسته‌دیکلرینی ایدیردیلر، بو باشچیلار ئون ظاهری حقوق و قانونی موقع‌لرینی قطعیا نظره آلمایاراق، مختلف

واسطه‌لرله خلقی سویوردولار. اونلار رشوت‌خورلوق و دولت املاکینی منیمسه‌مکدن علاوه تجارتخانالاردا، سهامدار جمعیتلرده و مالیه تالیساتلاریندا، بیرسوزله هریرده کوکسالاراق، زوراکلیق و ئوزباشینالیق متودلاری ایله جیبیلرینی دولوروردولار. اونلار هئج کسدن، حتی ئوز دیدیکلرینه گورده، بیر اشاره ایله یوزلرله یوکسک رتبه‌لی آدمای محوایتمگه قادر اولان شخصدن ده، چکینمیردیلر.

ایکینجی طبقه اونلاردان داهاتلرله‌لی‌ایدی. بو طبقه‌دان کوبود، جاهل و فرست‌طلب سلمچیلرین، ائله‌جده کوچهلرده کی آلقاق و فیریلدلقچی لوطولارین و بازارلاردا کی حقه‌باز دلال‌لارین ایچریسیندن تورنمیشدی. بونلار پولدان باشقا هئج بیر شی باشا دوشموردولر. بیرینجی طبقه‌نین یاردیمی سایه‌سینده ايسه اونلار سون درجه وار- لانمیشدیلار. بواکی طبقه ال-اله و بردرک ایران خلقینین قانونی سورور و اهالیین اکثریتینی فلاکته اوغراداراق گونده‌لیک چورگه محتاج بیر وضعیت سالمیشدیلار. دولت و اجتماعی ایشلرین اداره اولونماسی مفهومی تمامیه آرادان گتمیشدی. دولت تشکیلاتینین ئولکه ایشلرینی اداره ایتمگه و وظیفه‌دار اولدیغینی تصوراتمک بئله‌مکن دگیلیر. سانکی ئولکه و اونون اهالیسی یالنیز دولت اداره‌لرینده ایشله‌نین خیانتکار مامورلارین ینی‌جه اورتالیفا چپخمیش سلمچی و سرمایه‌دارلارین طمع و حریص‌لیکینی تامین ایتمک ایچون لازم‌ایمیش.

نهایت بئله‌بیر شرایطه شهریور حادثه‌سی (۱) باش ویردی. بو حادثه‌نین شدتلی خربه‌سی اجتماعیتن بوتون منغلرینه تکان ویردی. پردهلر غفلتا جیریلاراق رضاخان دیکتاتورلوغونون ضعیف و سولغون سیماسی ظاهره چیخدی. ظالم و مظلوم منغلر عرایکسی دیسکینه‌رک ئوزونه کلدی. لاکن مظلوم کتله فلاکتلی، یاریق وال-قولو باغلانمیش اسارت وضعیتینده ایدی. ایکیرمی ایل غرضینده اونو تاپدا لاییب طاقتن سالمیشدیلار. اونون دانیشماغا، ئوز وارلیغینی گوسترمگه بئله قدرتی یوخ ایدی. بونا گوره ده دیکتاتورلوق اوزده‌نینن پرده گوتورولمگه اونه‌ایده‌چکینی، هارادان ایشه باشلایاجغینی، ئوز قانونی حقوقلاریندان هانسینی داهاتر طلب ایده‌چکینی بیلمیردی. اونجه ایل‌لیک انتقامینی چکمک ایچون نه‌کیمی واسطه‌لره مالک اولدیغینی بیلمیردی. مظلوم، ازیلمیش، ویرگیلر توپلانماسی یولیه سویولوموش زحمتکش حنف حیرت و بهته دالمیشدی. بونا گوره ده شهریور حادثه‌سینده اودر حال تاثیرلی بیر ایش کوره بیلمدی. لاکن ظالم منغلر ئوز درسلیرنی یاخشی بیلیردیلر. اونلار، ئوز دانیشیق‌لارینین تونونو در حال دگیتهرک، دمورکاتلاشیر، آزادلیق و ملت‌پرورلیک داشینی دوشلورینه دویور، نجه‌دیرلر، چوره‌کی گونون مظنه‌سی ایله یمگه باشلا- بیرلار. بوندان علاوه اونلار همیشه‌کی کیمی ینده یوکسک دولتی وظیفه‌لری ئوز اللرینده ساغلا ییب‌ینی‌سلاحلارلا تجهنز اولونوردولار. اونلار دانیشماق، نطق‌سویله‌مک، غزه‌لر نشر ایتمک، پارلمان کورسیریندن استفاده ایتمک امکانلارینا مالک ایدیلر. تلگراف، تلفن، رادیو، سینما، گوزل بنالار، اوتومبیل‌لر، بیرسوزله بیغینجاقلار تشکیل ایتمک و سرعتله ایشله‌مک ایچون لازم اولان بوتون واسطه‌لر اونلارین سرانجامیندا ایدی. همین آق‌لار بو واسطه‌لردن سون درجه استفاده ایتمکن علاوه، بعضا ئوزلرینی مظلوم و شکنجه‌لر چکمیش آزادیخواه‌لار کیمی قلمه ویریردیلر.

۱- ایکینجی دنیا محاربه‌سی دورینده ۱۳۲۰-نجی ۵ ش ایلین شهریور آیینین

۲- نده متفق قوشونلارین ایرانا داخل اولماسی حادثه‌سی نظرده توتولور.

شېھسېز بو، ايشين باشلانقىچى ايدى. ايندى دىمك اولارگە، وضعت يىنىجە دكىشمىشدير. شھريوردن سونرا «دموكرات» اولموش آقلازين، ايندى داھا قىدا اولونان، ماسكالارا احتياچى يوخدور. حال-ساحاردا اونلار، دىكتاتورلوق دورونون آلداديچى سوزلر ايله آچىق صورتده فعاليت گوستردىبيليرلر. اونلار، اجتماعى تاممعناسىندا ئوز حكمرانلىغى آلتىنا آلمىش، قىرتلىقدان، آجلىقدان، هايكوى قوپارماقدان، بىرسوزلە بوتون واسطەلردن و مرھانسى تصادفى بىرحادىدەن استفادە ايدىبيليرلر. اونلار باطنده فاشىست اولوب عىنى زماندا برلين، روم، توكيو آدلانان اوخون طرفدارى اولوقلارى حالدا، ظاھردە ئوزلرىنى متفكرلرین ودموكراتيانين دوستوگىمى گوستريرلر. اونلار خلقە يالان ساتاراق پول، ثروت، حكمرانلىق و آقلىقدان باشقا ھىچ بىر مقصد كودمورلر.

بىز صحىتمىزى ھىمن طبقەلرین ايشلرینى ايضاح و تحليل ايتمككە باشلاياراق نھايت بوتلكەلى طبقەلرە قارشى مبارزە آبارماق يولونو زحمتكش منقلرە وتميز آداملارا ئوگرەدەجەيىك...

بىزھلە قىدا اولونان طبقەلرین بوگونكى ايشلریندن دانىشمامىتىق. شېھسېز كوندەليك ايشلر و قارشىبا چغان اجتماعى حادثەلرە علاقەدار اولاراق ھىمن مسئلەنى بىر-بىرىنين آردىنجا شرح ايدىب زحمتكش كتلەنى، عملى صورتدە، يول اوستوندە قورولموش تلەدن خېردار ايدەجەيىك.

بعضى لرى حاضركى بدبختلىك و فلاكتلرى بلاواسطە محاربەدىن وسون ايللردەكى گوزلەنىلمەين حادثەلرین نتيجەسى كىمى حساب ايديرلر. بو ھىچدە دوزگون دگىل. بوفلاكتلرین كوكونو ايللر بويودوام ايتىمىش دىكتاتورلوق دورونون غلطوتلكەلى سياستىندە آختارماق لازمدير. بوسياست ايسە يوخارىدا قىدا اولونان طبقەلرین الى ايلە حياتا كچيريلير. دونن غزە تلردن بىرى اوستونورتولو حالدا گوسترمك ايستمىشدىكە، كچىمىش حكومتين گویا معين مقصدى اولموش دور. اوئولكلەنى كند تصرفاتى حاليندان چىخاراراق صنایعلىشىرىمك ايستمىرىمىش. بوندان داھا كولونچ ادعا اولاي بىلمىز. ايستر كچىمىش، ايسترەدە ايندىكى حكومتلرین باشى كوندەليك مسئلەلرە اوقلر قارىشىمىشدىكە، اونلار نھاينكە اساس مقصد حقىندە، بلكە كوندەليك مقصد حقىندەدە فكرلشمكە وقت تاپمىرلار. بوسوزلر چوخدان ايشىدىكىمىز بياتلاردير. آقارلر طوطى قوشى كىمى اونلارى از برلىبەرك خلقە آشىلاماق ايستمىرلر. كچىمىش حكومتين سياستى عملدە چوخ سادە لوح و سطحى اولموشدور. او، مرھانسى عنوان وواسطە ايلە اولورسا- اولسون چوخلو پول الدە ايتمك وھىمن وسايطى يالنىز مركز و بىرنچە شھردەكى كوچەلرى بزمك اىچون خرچلەمك ايستمىشدير. دولتى وظيفە- لرى اشغال ايتىمىش آقارلار ايسە ممكن قدر ملك و كند آلىر. خىردا مالكلرى و كىنچىلرى طاقتدن سالاراق، اونلارى دىلنچى حاليندا دستە-دستە شھەرلە كوندە رىردىلر. ھىچ بىر ئولكە كىنچىلرین وضعيتىنى اصلاح ايتمەدن، اونلارین آلبىلىق قدرتىنى آرتىرمادان، محصول اىچون بازار فراھم ايتمەدن ئوزونو صنایعلىشىرىمك بىلمىز. بئەلىككە آيدىن اولوركە، كچىمىش حكومتين مقصدى ھىچدە ئولكلەنى صنایعلىشىرىمك اولمايىشدى. بوفكرى يالنىز دلاللار و ئوزوگەنە ماشىنلارینى ساتماق ايستمەين آلمان و ساير ئولكە- لرین كاپىتالىستلرى، ھابىلكە بويوك ماشىنلارلا زاولداردا متخصص و مېھنىس آدى ايلە فعاليت اينن خارچى جاسوسلار تېلېغ ايدەرك بويول ايلە ئولكلەنى ئوزلرى اىچون

سأعمال اینکه چپویرمیشدیلر. بیزبومقالده اونلارین سیاسی نقطه نظرلی و سایر فیریلداقلاری حقینده دانیشماق ایسته میریک. بیزسوزله دیمک اولارکه، سون ایکیرمی ایل عرضینده ئولکه اقتصادیاتنین بازاسی ساییلان کندلرین آبادلاشماسی و اصلاحی حقینده ان کبچیک آددیه بئله آتیلماشیش، دیگر استحصالی طبقه لرین منافعینی قوروماق باره ده ساده دانیشیق بئله اولمایندیر. بعضیلری مثال اولراق «صنایع ئولکه سینین» زاولداریندا استحصال اولونموش ماللارین ساتیلماشینی دلیل گوستیررلر. بو ماللار کیمه ساتیلمالی ایدی؟ ایرانین اساس کتله سی گونده لیک چوره گه محتاج ایدی. خارجی قونشولاریمیزدا هر بیری ئوزونه گوره صنایع لشدیریلیمیش و ئوز احتیاجینی ئوزو ئوده یه بیلیردی. بوندان باشقا، بیزیم مملکتین جزئی وضعیف صنایعی باشقا-لارینین حیرت انگیز وعظمتلی صنایعی قارشیمیندا نحه رقابت ایده بیلردی؟ کازرونی فابریکلرینده توخونان تلیس لری، لندنین یون پارچالاریندان بئله باها قیمتیه، زورلا خارجی لره ساتماق اولمازدی. ائله جده بیز دولت واجتماعی موسه لری، یاخود خارجی تجارت تشکیلاتلارینی بهشهر وشاهی شهرلینده توخونان چیت و کتان پارچالاری داخله ساتیلان قیمتیه آماغا مجبور ایده بیلمز دیک. بو گوستریشلردن مقصدنه ایمیش؟ دوزگون مقصد قارشییا قوبولسایدی، ایش بویره گلیب چاتمازدی. دنیانین باشقا ئولکه لرینده بئله بیرحادثه باشویرمیشدیرمی؟ سلاح اله گوتوره رک نچه ایل عرضینده ئوز ئولکه سیندن مدافعه ایده ن قونشولاریمیزدا هئچده آجلارویوخسوللارین سسی بیزیم ئولکه ده اولدنیقی کیمی قولقلاری کارایتمه میشدی.

بونون سببی چوخ آیدین دیر. چونکه اونلارین مقصدلری واردیر. بو ئولکه لرین باشچیلاری ئولکه نی اداره وکتله لرین حیاتیسی تامین ایتمک ایچون معین پلان و پروگراما حاضرلامیشلار. اونلارین حکومتلری ئوز صداقت و صمیمیتلری ایله حلقین بوتون طبقه-لرینین اعتمادینی قازانا بیلیمیشدیرلر. اونلارین باشچیلاری هئچده تورپاق آماق، شخصی قازانچ الهه ایتمک، ظلم، تجاوز کارلیق ولوغالبق ایتمک فکرینده دگیلر. شهه-سیرکه همان اداری آنارخیا و قارماقاریشغلیفین نتیجه سی حاضرکی سیاسی واقعاتدی آنارخیا وقارماقاریشیق لیقدان باشقا هئچ بیر شئی اولابیلمز.

«آزیر» غزه تی، ۱-۲ خرداد ۱۳۲۲ ه. ش، نمرة ۱-۲.